

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στη Διοίκηση Ολικής Ποιότητας

Διπλωματική Εργασία

της

Παρασκευής Λ. Λαμπροπούλου

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2002

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Συντομογραφίες	σελ. 5
Προλεγόμενα	σελ. 6
Εισαγωγή	σελ. 8

Κεφάλαιο 1.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση

1.1. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ.	σελ. 10
1.2. Το νέο νόμισμα της Ευρώπης.	σελ. 13
1.3. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.	σελ. 16
1.4. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.	σελ. 18
1.5. Οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες.	σελ. 19

Κεφάλαιο 2.

Η Τράπεζα της Ελλάδος

2.1. Καταστατικό.	σελ. 21
2.2. Κεφάλαιο και Αποθεματικά.	σελ. 23
2.3. Τα κύρια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος.	σελ. 23
2.4. Εργασίες της Τράπεζας της Ελλάδος και μέσα Νομισματικής Πολιτικής.	σελ. 28

Κεφάλαιο 3.

Οικονομική και Νομισματική Ένωση και Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών

3.1. Οικονομική και Νομισματική Ένωση.	σελ. 34
3.2. Νομικό πλαίσιο που διέπει την Οικονομική	

και Νομισματική Ένωση.	σελ. 35
3.3. Δεσμευτικότητα των Νομικών Πράξεων.	σελ. 38
3.4. Η οργάνωση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.	σελ. 39
3.5. Πράξεις που αφορούν στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.	σελ. 42

Κεφάλαιο 4.

Ο βαθμός αυτονομίας της Τράπεζας της Ελλάδος

4.1. Η “Αποεθνικοποίηση” της Νομισματικής Πολιτικής.	σελ. 46
4.2. Η ανεξαρτησία της Τράπεζας της Ελλάδος.	σελ. 49
4.3. Οι αρμοδιότητες της Τράπεζα της Ελλάδος ως μέλος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.	σελ. 52
4.3.1. Νομισματική Πολιτική.	σελ. 57
4.3.2. Πράξεις Συναλλάγματος.	σελ. 63
4.3.3. Συναλλαγματικά Διαθέσιμα.	σελ. 66
4.3.4. Συστήματα Πληρωμών.	σελ. 68
4.3.5. Εποπτεία Πιστωτικών Ιδρυμάτων.	σελ. 71

Κεφάλαιο 5.

Τράπεζα της Ελλάδος και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα - Οι από κοινού αρμοδιότητες

5.1 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Τράπεζα της Ελλάδος.	σελ. 75
5.1.1. Νομισματική Πολιτική	σελ. 78
5.1.2. Πράξεις Συναλλάγματος	σελ. 81
5.1.3. Συναλλαγματικά Διαθέσιμα	σελ. 83
5.1.4. Συστήματα Πληρωμών	σελ. 85

5.1.5. ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ σελ. 87

Κεφάλαιο 6.

Οι ουδέτερες με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών πράξεις της Τράπεζας της Ελλάδος

- 6.1. Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες. σελ. 90
- 6.2. Η προσαρμογή της Τράπεζας της Ελλάδος στις απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. σελ. 91
- 6.3. Πράξεις της Τράπεζας της Ελλάδος συμβατές με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών. σελ. 95
- 6.4. Τα “Επιφυλασσόμενα πεδία” της Τράπεζας της Ελλάδος. σελ. 97

Κεφάλαιο 7.

Κράτη-μέλη με “παρέκκλιση”

- 7.1 Το καθεστώς της παρέκκλισης. σελ. 101
- 7.2 Κράτη-μέλη υπό καθεστώς παρέκκλισης. σελ. 106
- 7.3 Η περίπτωση της Ελλάδας. σελ. 109
- 7.3.1. Η υπέρβαση της παρέκκλισης. σελ. 110
- 7.3.2. Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος στην Ελλάδα. σελ. 112

Συμπεράσματα σελ. 114

Επίλογος σελ. 117

Βιβλιογραφία σελ. 119

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΕγχΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΝΙ	Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα
ΕΣΚΤ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΣΕΚ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΣΣΑ	Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης
Τ.τ.Ε.	Τράπεζα της Ελλάδος

Προλεγόμενα

Η ελληνική οικονομία έχει ήδη διανύσει έναν μακρύ δρόμο, επιτυγχάνοντας την ικανοποίηση των κριτηρίων σύγκλισης της Συνθήκης του Μάαστριχτ, γεγονός που επέτρεψε την ένταξη της χώρας μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Με την ΟΝΕ καθιερώνεται το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και θεσπίζεται μία κοινή νομισματική πολιτική η οποία χαράσσεται και εφαρμόζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Αποσπάται, κατ' επέκταση, από την Τράπεζα της Ελλάδος και από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες άλλων έντεκα κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η πρώτη και σημαντικότερη αρμοδιότητά τους, ήτοι η άσκηση ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής και μεταβιβάζεται στην ΕΚΤ. Κάτω απ' αυτές τις εξελίξεις διερωτάται κανείς ποιες αρμοδιότητες παραμένουν στην δικαιοδοσία των εθνικών κεντρικών τραπεζών και σε ποιο βαθμό. Επιπλέον, γεννιούνται τα εξής ερωτήματα: υπάρχουν ακόμα τομείς της νομισματικής πολιτικής για τους οποίους είναι υπεύθυνες να αποφασίζουν οι εθνικές κεντρικές Τράπεζες ή απλώς αυτές καθίστανται εκτελεστικά όργανα της ΕΚΤ; Από τη στιγμή που οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μεταβιβάζουν τη βασική αρμοδιότητα της άσκησης ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής στην ΕΚΤ, πως δύνανται να αντιμετωπίζουν τις οικονομικές κρίσεις που τυχόν παρουσιάζονται; Η απώλεια άσκησης ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής σημαίνει αυτόματα και την απώλεια άσκησης ανεξάρτητης οικονομικής πολιτικής; Τελικά, στην ελληνική πραγματικότητα, τί αντίκτυπο έχει για τις αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος η πλήρης ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ;

Η απάντηση στα ανωτέρω ερωτήματα απαιτεί μία σύνθετη οπτική και μία πολυεπίπεδη προσέγγιση η οποία από την πρώτη στιγμή κατέστησε αναγκαία τη συλλογή της κοινοτικής νομοθεσίας και τη διερεύνηση των βασικότερων άρθρων από τα οποία αποτελείται το καταστατικό του ΕΣΚΤ. Εν συνεχεία, έγινε μία συγκριτική έρευνα όσον αφορά στο περιεχόμενο του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος όπως αυτό ίσχυε πριν την ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ και μετά την ένταξή της. Σ' αυτό το στάδιο εντοπίστηκαν ουσιαστικές μεταβολές στο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος και παράλληλα επιβεβαιώθηκαν πολλά σημεία της ισχύουσας κοινοτικής

νομοθεσίας. Κατόπιν συλλέχθηκε η απαραίτητη ελληνική και ξένη βιβλιογραφία η οποία ανέλυε τις εξελίξεις μετά την καθιέρωση του ΕΣΚΤ, εντόπιζε βασικές αναπροσαρμογές στις αρμοδιότητες των εθνικών κεντρικών τραπεζών και έδινε αφορμή για περαιτέρω προβληματισμό. Σ' αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι λόγω του πρόσφατου των εξελίξεων στις οποίες αναφέρεται η παρούσα μελέτη, η δυνατότητα εύρεσης σχετικής βιβλιογραφίας στην Ελλάδα και όχι μόνο, ήταν περιορισμένη.

Με βάση τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από τις προαναφερόμενες πηγές, η έρευνα αποφασίστηκε αρχικά να αναλύει γενικά τις εξελίξεις που επέφερε η Συνθήκη του Μάαστριχτ με την εγκαθίδρυση της ΟΝΕ και το νομικό πλαίσιο που τη διέπει την ΟΝΕ. Κατόπιν, γίνεται μία ανάλυση του νομικού πλαισίου που διέπει την Τράπεζα της Ελλάδος, δηλαδή του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος, ως εθνικής κεντρικής τράπεζας και στη συνέχεια αναπτύσσεται ο βασικός σκελετός της έρευνας στον οποίο γίνεται αναλυτική περιγραφή όλων των αρμοδιοτήτων της Τράπεζας της Ελλάδος αναφορικά με τα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Τέλος γίνεται μία σύντομη αναφορά στα "κράτη-μέλη με παρέκκλιση" λόγω της ιδιομορφίας που παρουσιάζουν αλλά και της επικείμενης στο μέλλον πλήρους ένταξής τους στην ΟΝΕ.

Εισαγωγή

Οι προσπάθειες για την ενοποίηση της Ευρώπης άρχισαν αμέσως μετά το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου. Ο Winston Churchill ήταν μεταξύ των πρώτων που διακήρυξαν την ανάγκη ίδρυσης των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης και ήταν αυτή η πρωτοβουλία η οποία αποτέλεσε τη βάση για την ίδρυση στις 5 Μαΐου 1949 του Συμβουλίου της Ευρώπης, του πρώτου μεταπολεμικού ευρωπαϊκού οργανισμού ευρύτατης διακυβερνητικής συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών. Το Συμβούλιο της Ευρώπης προήγαγε κατά τον καλύτερο τρόπο την ιδέα της ευρωπαϊκής συνεργασίας κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του αλλά οι πρόσφατες κατά την εποχή εκείνη μνήμες του μεγάλου πολέμου καθιστούσαν εξαιρετικά επισφαλή την πρόταση της άμεσης πολιτικής ενοποίησης της Ευρώπης.

Στις 9 Μαΐου 1950, μετά τη Διακήρυξη του Γάλλου υπουργού εξωτερικών Robert Schuman, η οποία και υλοποιήθηκε λίγο αργότερα με την υπογραφή της Συνθήκης των Παρισίων ανάμεσα στη Γαλλία, την Ιταλία, το Βέλγιο, την Ολλανδία, το Λουξεμβούργο και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, ιδρύθηκε η ΕΚΑΧ. Η επιτυχία της ΕΚΑΧ είχε σαν αποτέλεσμα την επέκταση της ευρωπαϊκής συνεργασίας σε όλους τους τομείς της οικονομίας και την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης, στις 25 Μαρτίου 1957, με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ).

Με τον ψυχρό πόλεμο οριστικοποιήθηκε η διαίρεση σε δύο μέρη της γηραιάς Ηπείρου, στη δυτική Ευρώπη του καπιταλισμού και της ελεύθερης οικονομίας και στην ανατολική Ευρώπη του σοσιαλισμού και της κεντρικά διευθυνόμενης οικονομίας. Σημαντικός αριθμός κρατών, με επικεφαλής τη Μεγάλη Βρετανία προτίμησαν την ευρωπαϊκή διακυβερνητική συνεργασία χωρίς ενοποιητικές πολιτικές γι' αυτό και ίδρυσαν το 1960 την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), όμως πολύ γρήγορα αποφάσισαν να ζητήσουν την ένταξή τους στην ΕΟΚ. Σημαντικό ρόλο στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτέλεσε επίσης η συνθήκη της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης (ΕΕΠ) που είχε ως στόχο την επιτάχυνση των ενεργειών για τη δημιουργία της ενοποιημένης

εσωτερικής αγοράς της Κοινότητας μέχρι το τέλος του 1992 και την έναρξη της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας.

Οι εξελίξεις όμως στο χώρο της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης στις αρχές της δεκαετίας του '90, με την κατάρρευση των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού οδήγησαν τα δώδεκα τότε κράτη-μέλη της ΕΟΚ στην υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), καθιερώθηκε η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) και η συνεργασία σε θέματα διακαιοσύνης και Εσωτερικών υποθέσεων (ΣΔΕΥ). Παράλληλα η ανάγκη προετοιμασίας της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης οδήγησε στις 2 Οκτωβρίου 1997 στην υπογραφή της συνθήκης του Άμστερνταμ με την οποία αποφασίσθηκε η διεύρυνση της Ένωσης μέχρι το 2005 με δώδεκα νέα κράτη, ένας στόχος ο οποίος έλαβε συγκεκριμένη μορφή μέσα από τις διατάξεις της Συνθήκης της Νίκαιας. Σήμερα, μετά απ' όλες αυτές τις εξελίξεις το μεγάλο ερώτημα παραμένει: ποιο θα είναι το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Οι Ευρωπαίοι ηγέτες θα υιοθετήσουν το πρότυπο του ομοσπονδιακού κράτους, θα δημιουργήσουν δηλαδή τις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης; Θα αρκεστούν στο πρότυπο μίας λιγότερο ή περισσότερο χαλαρής ομοσπονδίας ή συνομοσπονδίας ανεξαρτήτων κρατών, με βάση το κράτος έθνος, ή θα παραμείνει η Ευρωπαϊκή Ένωση στη σημερινή της κατάσταση, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση των πολλών ταχυτήτων;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

1.1. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτέλεσε πολιτικό γεγονός ύψιστης σημασίας τόσο για την Ευρώπη, αφού, με εξαίρεση τη Συνθήκη της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, η Συνθήκη του Μάαστριχτ, αποτέλεσε την πρώτη σοβαρή προσπάθεια για την πολιτική ένωση των κρατών μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, όσο και για τον υπόλοιπο κόσμο αφού μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, η διεθνής ισορροπία διαταράχθηκε επικίνδυνα. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ ήρθε ουσιαστικά να πραγματοποιήσει τους πόθους των θεμελιωτών πατέρων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, που για λόγους πολιτικής σκοπιμότητας δεν μπόρεσαν να υλοποιηθούν τότε.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ υπογράφηκε στις 7 Φεβρουαρίου 1992 μεταξύ των δώδεκα τότε κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, μετά από ομόφωνη Απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, που λήφθηκε στις 11 Δεκεμβρίου 1991 στην πόλη Μαστρίχτ της Ολλανδίας και άρχισε να ισχύει την 1^η Νοεμβρίου 1993. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, εκτός από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επέφερε πολύ σημαντικές καινοτομίες και τροποποιήσεις στη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ). Εκτός από την τροποποίηση του ονόματος, της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ), η Συνθήκη του Μάαστριχτ θέσπισε ένα σύνολο διατάξεων για την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), ιδρύοντας το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)¹.

Στον τομέα της οικονομικής πολιτικής η Συνθήκη του Μάαστριχτ καθιερώνει το στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών σε αντίθεση με

---

¹ Επιπλέον η Συνθήκη του Μάαστριχτ τροποποίησε πολλές από τις διατάξεις των Συνθηκών ΕΚΑΧ και ΕΚΑΕ.

τον τομέα της νομισματικής πολιτικής όπου θεσπίζει καθεστώς κοινής πολιτικής².

Απ' αυτό προκύπτει ότι μέσα στα πλαίσια της ΟΝΕ υπάρχει μεταβίβαση εθνικής κυριαρχίας προς το κοινοτικό επίπεδο και πιο συγκεκριμένα στην ΕΚΤ και στο ΕΣΚΤ, αφού αυτά τα όργανα είναι υπεύθυνα για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής, ενώ κάθε κράτος μέλος της ευρωζώνης διατηρεί την άσκηση τόσο της οικονομικής όσο και της δημοσιονομικής του πολιτικής. Και τούτο διότι η ανεξαρτησία της δημοσιονομικής πολιτικής θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση ασυμμετρικών διαταραχών που πιθανόν να πλήττουν τις εθνικές οικονομίες. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να επισημανθεί όμως ότι παρόλο που η δημοσιονομική και η οικονομική πολιτική παραμένει στην εθνική αρμοδιότητα των κρατών μελών και ασκείται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες αρχές του άρθρου 98 ΣΕΕ.

Πιο συγκεκριμένα η Συνθήκη του Μάαστριχτ όσον αφορά στη δημοσιονομική πολιτική των κρατών μελών ορίζει ότι:

- τα κράτη-μέλη πρέπει να αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα (άρθρο 104).
- Το κάθε κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την τακτοποίηση του δημόσιου χρέους της χώρας του (άρθρο 103).
- Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες απαγορεύεται να χρηματοδοτούν δημοσιονομικά ελλείμματα με σχετικά ευνοϊκούς όρους (άρθρο 104).

Η αποστολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 3 ΣΕΕ είναι να οργανώσει συλλεκτικά και αλληλέγγυα τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και των λαών, ενώ οι στόχοι της σύμφωνα με το άρθρο 2 ΣΕΕ είναι:

---

² Βλ. "Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές" Γ. Δημόπουλος, Ν. Μπαλτάς, Ι. Χασσίδ, τόμος Β' Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές - " Το θεσμικό πλαίσιο της Νομισματικής Ένωσης" Π. Ι. Κανελλόπουλος.

1. Να προωθήσει την οικονομική και κοινωνική πρόοδο και ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης, καθώς και να επιτύχει ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη με την εγκαθίδρυση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.
2. Να επιβεβαιώσει την ταυτότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διεθνή σκηνή ιδίως με την εφαρμογή μίας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας.
3. Να ενισχύσει την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των υπηκόων των κρατών μελών με τη θέσπιση της ιθαγένειας της Ένωσης.
4. Να διατηρήσει και να αναπτύξει την Ένωση ως χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων σε συνδυασμό με τ' απαραίτητα μέτρα.
5. Να διατηρήσει στο ακέραιο το κοινοτικό κεκτημένο και να το αναπτύξει επαρκώς, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των μηχανισμών και των οργάνων της Κοινότητας³.

Βέβαια, η πιο σημαντική ίσως καινοτομία της Συνθήκης του Μάαστριχτ είναι η εισαγωγή του Ευρώ ως ενιαίου νομίσματος για 300 εκατομμύρια περίπου Ευρωπαίους πολίτες το οποίο έχει ήδη επηρεάσει σημαντικά τις οικονομικές εξελίξεις στις συμμετέχουσες χώρες. Με την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και κερμάτων Ευρώ την 1^η Ιανουαρίου 2002, η επίδραση αυτή επεκτάθηκε και στην καθημερινή ζωή των πολιτών της ζώνης του Ευρώ.

Πέρα από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και προκειμένου να διασφαλιστεί η νομισματική σταθερότητα στο ευρωσύστημα έχει υιοθετηθεί το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ)⁴ το οποίο περιέχει αυστηρότερους από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ κανόνες δημοσιονομικής πολιτικής όπως π.χ. δέσμευση από την πλευρά των κρατών

---

³ Όλοι οι αναφερόμενοι στόχοι της Ένωσης πραγματοποιούνται με βάση την αρχή της επικουρικότητας όπως καθορίζεται στο άρθρο 5 ΣΕΚ.

⁴ Το ΣΣΑ υιοθετήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ στις 17.6.1997. Βλ. "Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές" Γ. Δημόπουλος, Ν. Μπαλτάς, Ι. Χασιδίδης, τόμος Β' Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές – "Η ΟΝΕ και οι μακροοικονομικές πολιτικές στην Ε.Ε" Ν. Απέργης.

μελών για έναν μακροπρόθεσμα ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό προϋπολογισμό. Το ΣΣΑ όμως ρυθμίζει την άσκηση νομισματικής πολιτικής μόνο μέσα στα πλαίσια της ζώνης του Ευρώ, ενώ η άσκηση εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής χαρακτηρίζεται από αρκετή ελευθερία.

1.2. Το νέο νόμισμα της Ευρώπης.

Από την 1^η Ιανουαρίου 1999 έντεκα (11) κράτη-μέλη έλαβαν μέρος στην Τρίτη φάση της ΟΝΕ και εντάχθηκαν στη ζώνη του Ευρώ, υιοθέτησαν δηλαδή το νέο νόμισμα της Ευρώπης, το Ευρώ. Την ημέρα εκείνη το Ευρώ αντικατέστησε τα εθνικά νομίσματα έντεκα χωρών: του Βελγίου, της Γερμανίας, της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιρλανδίας, της Ιταλίας, του Λουξεμβούργου, των Κάτω Χωρών, της Αυστρίας, της Πορτογαλίας και της Φινλανδίας. Την 1^η Ιανουαρίου 2001 το Ευρώ αντικατέστησε επίσης την ελληνική δραχμή.

Η εισαγωγή ενός ενιαίου νομίσματος για 300 περίπου εκατομμύρια Ευρωπαίων πολιτών προσφέρει τεράστια οφέλη στους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις. Διευκολύνει τις συναλλαγές αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών, εδραιώνοντας με τον τρόπο αυτό την Ενιαία Αγορά στην ΕΕ. Για τις εισαγωγικές και εξαγωγικές εταιρίες οι κίνδυνοι που πηγάζουν από τις διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών θα περιοριστούν αποκλειστικά στις συναλλαγές με τις χώρες που βρίσκονται εκτός της ζώνης Ευρώ.

Οφέλη υπάρχουν και για τους ταξιδιώτες. Με την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων Ευρώ, όσοι ταξιδεύουν στις χώρες της ζώνης του Ευρώ δεν αγοράζουν πλέον συνάλλαγμα ούτε πληρώνουν τις σχετικές προμήθειες. Επιπλέον η χρήση του ίδιου νομίσματος σε δώδεκα χώρες επιτρέπει την άμεση σύγκριση των τιμών σε όλη τη ζώνη του Ευρώ. Όλες αυτές οι νέες εξελίξεις συμβάλουν στην αύξηση

του διασυνοριακού ανταγωνισμού και στην άνοδο του επιπέδου ευημερίας στο σύνολο της ζώνης του Ευρώ⁵.

Στα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από την εισαγωγή του Ευρώ συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων :

❖ **Εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου και των διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών.**

Το Ευρώ κάνει τις τιμές των προϊόντων προβλέψιμες γεγονός που συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση των συναλλαγών. Επιπλέον συντελεί σημαντικά στην λήψη αποφάσεων από την πλευρά των επιχειρηματιών για την εγκατάσταση των επιχειρήσεών τους. Εν ολίγοις θα λέγαμε ότι με την εισαγωγή του Ευρώ περιορίζονται τα φαινόμενα οικονομικού κινδύνου που προκαλούνται από τα υψηλά επιτόκια που συνεπάγεται η παρουσία του συναλλαγματικού κινδύνου.

❖ **Εξάλειψη των κερδοσκοπικών επιθέσεων επί των εθνικών νομισμάτων**

Με την εισαγωγή του Ευρώ αποκαθίσταται η ισορροπία από τις τυχόν διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών τις οποίες πολλοί εκμεταλλεύονταν σε βάρος των πολιτών απαιτώντας όχι μόνο υψηλές προμήθειες κατά την άσκηση των καθηκόντων τους αλλά και δημιουργώντας πλαστές συναλλαγματικές ισοτιμίες και αυθαίρετες στρογγυλοποιήσεις.

❖ **Μείωση του κόστους των συναλλαγών**

Η μείωση του κόστους των συναλλαγών προκύπτει όπως είναι φυσικό από την εξάλειψη της ανάγκης μετατροπής ενός νομίσματος σε άλλο προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι συναλλαγές. Η απουσία αυτής της ανάγκης αυξάνει την κυκλοφορία του χρήματος μέσα στην αγορά και συντελεί στην αύξηση των συναλλαγών⁶.

---

⁵ Βλ. Περιοδικό 'Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα' Έκδοση ΕΚΤ, Φραγκφούρτη, Μάρτιος 2001 σελ.7.

⁶ Η θέση αυτή είχε υποστηριχτεί και παλαιότερα από τον John Stuart Mill ο οποίος έγραφε: .....''So much of barbarism still remains when almost all independent countries choose to assert their nationality by having to their own inconvenience and that of their neighbours, a peculiar currency of their own.''' Βλ. 'Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές'' Γ. Δημόπουλος, Ν. Μπαλτάς, Ι. Χασσίδ, τόμος Β' Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές -'' Θεωρία Νομισματικών Ενώσεων'' Ν. Γιαννακόπουλος και Γ. Δημόπουλος.

❖ **Μείωση της διαφοροποίησης των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ των κρατών-μελών**

Η χρήση του Ευρώ εξασφαλίζει αποτελεσματικά τη συγκρισιμότητα των τιμών όπως προαναφέρθηκε και έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των τιμών ομοειδών υπηρεσιών και αγαθών μεταξύ των κρατών μελών της ΟΝΕ.

Το Ευρώ προορίζεται να εξελιχθεί σε ένα νέο νόμισμα τόσο σταθερό ώστε να εξασφαλίζεται ότι για πολλά χρόνια θα μπορούμε με την ίδια ποσότητα Ευρώ να αγοράζουμε την ίδια σχεδόν ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών που μπορούμε και σήμερα. Με άλλα λόγια να επιτευχθεί ο πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ που είναι η διατήρηση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η ΕΚΤ συνεργάζεται με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες της ζώνης του Ευρώ, προκειμένου να εφαρμόσουν μία ενιαία νομισματική πολιτική προσανατολισμένη στη σταθερότητα. Φυσικά οι κυβερνήσεις συμβάλλουν επίσης στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών με την άσκηση υγειών πολιτικών σε θέματα φορολογίας και δημοσίων δαπανών, όπως άλλωστε και οι συμμετέχοντες στις διαπραγματεύσεις για τις μισθολογικές αυξήσεις, με την τήρηση συνετής στάσης.

Οι χώρες που επιθυμούν να υιοθετήσουν το ενιαίο νόμισμα πρέπει να πληρούν ορισμένα οικονομικά κριτήρια: χαμηλό πληθωρισμό, υγιή δημόσια οικονομικά, χαμηλά επιτόκια, και σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες. Πρέπει επίσης να διασφαλίζουν την πολιτική ανεξαρτησία των εθνικών κεντρικών τραπεζών τους. Η εκπλήρωση αυτών των κριτηρίων σύγκλισης αποτέλεσε ένα ισχυρό υπόβαθρο για το νέο νόμισμα, πριν καν αυτό κυκλοφορήσει.

Τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα Ευρώ κυκλοφόρησαν την 1^η Ιανουαρίου 2002. Στις αρχές του 2002, τα εθνικά τραπεζογραμμάτια και κέρματα αποσύρθηκαν από την κυκλοφορία και αντικαταστάθηκαν με τραπεζογραμμάτια και κέρματα Ευρώ. Ωστόσο, θα είναι ακόμα δυνατή η ανταλλαγή στις εθνικές κεντρικές τράπεζες των μεν παλαιών τραπεζογραμματίων μέχρι και για δέκα ακόμα χρόνια, των δε κερμάτων για δύο χρόνια.

1.3. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είναι η εκδοτική Τράπεζα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το κεφάλαιο της που ανέρχεται στο ποσό των πέντε δισεκατομμυρίων Ευρώ ανήκει στις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών της Ένωσης, που μετέχουν στη ζώνη του Ευρώ. Το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχει η Κεντρική Τράπεζα της Ομοσπονδιακής Γερμανίας (Bundesbank) με 24,4096%, ενώ η Τράπεζα της Ελλάδος μετέχει στο κεφάλαιό της ΕΚΤ με ποσοστό 2,0585%. Το μερίδιο κάθε εθνικής κεντρικής τράπεζας είναι αμεταβίβαστο και αναπαλλοτρίωτο. Όργανα της ΕΚΤ είναι το Διοικητικό Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή και το Γενικό Συμβούλιο στα οποία θα αναφερθούμε εκτενέστερα παρακάτω.

Η ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων μέσα στην Κοινότητα. Τα τραπεζογραμμάτια εκδίδονται από την ίδια την ΕΚΤ ή από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες οι οποίες εκδίδουν και κέρματα σε ποσότητες που καθορίζονται από την ΕΚΤ⁷. Επίσης η ΕΚΤ εκδίδει κανονισμούς αναγκαίους για την εκτέλεση των καθηκόντων της ίδιας και του ΕΣΚΤ για θέματα που αφορούν κυρίως στη χάραξη και εφαρμογή της Νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας, λαμβάνει αποφάσεις απαραίτητες για την εκτέλεση των καθηκόντων που αφορούν στο ΕΣΚΤ, υποβάλλει γνώμες στα κατάλληλα κοινοτικά όργανα, εφόσον ζητηθεί η Γνώμη της, αλλά και εξ ίδιας πρωτοβουλίας, ενώ παράλληλα διατυπώνει και συστάσεις.

Οι Κανονισμοί της ΕΚΤ είναι πράξεις βάσει των οποίων θεσπίζεται αντικειμενικό δίκαιο και ρυθμίζονται με τρόπο γενικό οι σχέσεις της Κοινότητας με τα κράτη-μέλη, έχουν γενική ισχύ και ισχύουν άμεσα σε κάθε κράτος-μέλος⁸. Οι Αποφάσεις είναι δεσμευτικές κατά βάση για τα μέρη τα οποία ορίζουν και στα οποία απευθύνονται και έχουν κανονιστικό ή διοικητικό περιεχόμενο ανάλογα με το που απευθύνονται. Όταν έχουν κανονιστικό περιεχόμενο και απευθύνονται σε κράτη-μέλη τότε μοιάζουν με

---

⁷Άρθρο 106 ΣΕΚ

⁸ βλ. π.χ. τον Κανονισμό της ΕΚΤ 4/23.9.1999 σχετικά με την επιβολή κυρώσεων επί παντών των υπευθύνων για παραβάσεις καθώς και τον Κανονισμό 8/31.8.2000 σχετικά με τα ελάχιστα υποχρεωτικά διαθέσιμα από μέρους των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

κανονισμούς⁹. Οι συστάσεις και οι γνώμες δεν έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα. Ουσιαστικά αποτελούν υποδείξεις προς τα κράτη-μέλη ενώ η παράλειψη συμμόρφωσης αυτών ουδεμία νομική συνέπεια έχει. Μία Σύσταση μπορεί να αφορά στους πιστωτές μίας τράπεζας¹⁰ ενώ μία Γνώμη στη μεσοπρόθεσμη βοήθεια για το ισοζύγιο πληρωμών ενός κράτους-μέλους¹¹.

Η στρατηγική που η ΕΚΤ ακολουθεί για να επιτύχει τον πρωταρχικό της στόχο βασίζεται με δύο γνώμονες:

Πρωταγωνιστικός ρόλος του χρήματος. Ο ρόλος αυτός επισημαίνεται από την ανακοίνωση μίας τιμής αναφοράς για την αύξηση της προσφοράς χρήματος με την ευρεία έννοια καθώς ο πληθωρισμός μπορεί εν τέλει να θεωρηθεί ως το αποτέλεσμα της ύπαρξης άφθονου χρήματος το οποίο διατίθεται για μία περιορισμένη ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών. Το γνωστό νομισματικό μέγεθος M3¹² μετρά την ποσότητα των μετρητών σε κυκλοφορία, των βραχυπρόθεσμων καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα καθώς και των βραχυπρόθεσμων εντόκων τίτλων που εκδίδουν τα εν λόγω ιδρύματα. Η τιμή αναφοράς για τον ετήσιο ρυθμό αύξησης του νομισματικού μεγέθους M3¹³ έχει ως στόχο να βοηθήσει το Διοικητικό Συμβούλιο να αναλύει και να παρουσιάζει τις πληροφορίες που περιέχονται στα νομισματικά μεγέθη με τέτοιο τρόπο ώστε να αποτελούν μία συνεκτική και αξιόπιστη καθοδήγηση για τη νομισματική πολιτική του.

Αξιολόγηση σε ευρεία βάση. Αξιολόγηση των προοπτικών για τη μελλοντική εξέλιξη των τιμών και των κινδύνων διατάραξης της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του Ευρώ. Η αξιολόγηση αυτή πραγματοποιείται με τη χρήση ενός ευρέως φάσματος οικονομικών δεικτών, οι οποίοι παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τη μελλοντική εξέλιξη των τιμών. Παραδείγματα τέτοιων δεικτών είναι οι μισθοί, η συναλλαγματική

---

⁹ Αξιοσημείωτες Αποφάσεις είναι η 14/16.11.2000 σχετικά με την εισφορά της κεντρικής τράπεζας κάθε κράτους-μέλους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ καθώς και η 17/14.12.2000 που αφορά στις ποσότητες των εκδιδόμενων νομισμάτων.

¹⁰ Σύσταση 10/10.2.2000.

¹¹ Γνώμη 30/3.5.2001.

¹² βλ. ‘‘Η ΕΚΤ’’ Νομισματική Πολιτική-Στρατηγική και Μέσα, σελ. 35.

¹³ Ο δείκτης M3 ενισχύθηκε στο 8% σε ετήσια βάση το Νοέμβριο του 2001 (Εφημ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 29.12.2001, σελ. 26).

ισοτιμία, τα μακροπρόθεσμα επιτόκια, διαφορά μεγέθη οικονομικής δραστηριότητας, οι δείκτες δημοσιονομικής πολιτικής, οι δείκτες τιμών και κόστους και έρευνες που αφορούν στις επιχειρήσεις και στους καταναλωτές.

1.4. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.

Το ΕΣΚΤ αποτελείται από την ΕΚΤ και τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών. Διοικείται δε από τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ δηλαδή το Διοικητικό Συμβούλιο και την Εκτελεστική Επιτροπή. Μεταξύ των βασικών του καθηκόντων περιλαμβάνεται:

- Η χάραξη και η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας
- Η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος
- Η κατοχή και διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών μελών
- Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών

Δυνάμει του άρθρου 108 ΣΕΚ καθιερώνεται η αρχή της ανεξαρτησίας της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών σύμφωνα με την οποία κατά την άσκηση των εξουσιών τους και την εκτέλεση των καθηκόντων τους και υποχρεώσεων που τους ανατίθενται από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και το καταστατικό του ΕΣΚΤ, ούτε η ΕΚΤ, ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, ούτε κανένα άλλο μέλος των οργάνων λήψης αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών δε ζητάει ούτε δέχεται υποδείξεις από τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, από την κυβέρνηση κράτους μέλους ή από άλλο οργανισμό¹⁴. Τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμοί καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ ή των εθνικών κεντρικών τραπεζών, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

---

¹⁴ Άρθρο 7 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ.

Ειδικότερα, για την ανεξαρτησία των προσώπων που συγκροτούν τα όργανα του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, εκτός των εξαιρετικά υψηλών προσόντων που απαιτούνται για τον διορισμό τους, ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος και τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ διορίζονται με θητεία οχτώ (8) ετών, μη ανανεώσιμη ώστε να μην υποχωρούν έναντι πολιτικών αιτημάτων προκειμένου να εξασφαλίσουν ανανέωση της θητείας τους. Από την άλλη πλευρά η θητεία των Διοικητών των εθνικών κεντρικών τραπεζών, που μετέχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο των δύο αυτών οργάνων, πρέπει να είναι τουλάχιστον πενταετής. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία των Διοικητών των εθνικών κεντρικών τραπεζών, αφού η διάρκεια της θητείας τους είναι μεγαλύτερη από τη θητεία των κυβερνήσεων των κρατών μελών που δεν υπερβαίνει την τετραετία.

Όπως προαναφέρθηκε, πρωταρχικός σκοπός του ΕΣΚΤ είναι η σταθερότητα των τιμών η οποία επιτυγχάνεται στο πλαίσιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης μέσω της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

1.5. Οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες.

Οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ και ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίζει τη συμμόρφωση των εθνικών κεντρικών τραπεζών προς τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες και μετά τη συμμετοχή τους στο ΕΣΚΤ παραμένουν εθνικά όργανα διεπόμενα όμως στη σχέση τους με την κυβέρνηση του κράτους τους από την αρχή της ανεξαρτησίας που καθιερώνεται από το άρθρο 108 της ΣΕΚ.

Στο πλαίσιο της αρχής αυτής, τα κράτη-μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 109 ΣΕΚ ήταν υποχρεωμένα μέχρι την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ να τροποποιήσουν την εθνική τους νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένου και του καταστατικού της εθνικής τους

κεντρικής τράπεζας, κατά τρόπο που να είναι σύμφωνη με τις διατάξεις της ΣΕΚ και του καταστατικού του ΕΣΚΤ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.: Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

2.1. Καταστατικό.

- “Συνιστάται -διά του παρόντος- Ανώνυμος Εταιρία υπό την επωνυμία “Τράπεζα της Ελλάδος”, εδρεύουσα εν Αθήναις και διεπομένη υπό του παρόντος Καταστατικού. Η διάρκεια της Τραπεζής ορίζεται μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2020, δυναμένη να παραταθεί διά αποφάσεως της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων, εγκρινομένης διά διατάγματος.”

Πρωταρχικός σκοπός της Τράπεζας της Ελλάδος είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών. Με την επιφύλαξη του πρωταρχικού σκοπού η Τράπεζα στηρίζει τη γενική οικονομική πολιτική της Κυβέρνησης.

- Οι κύριες αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος (Τ.τ.Ε) είναι οι εξής¹⁵:
  - A) Χαράσσει και ασκεί τη νομισματική πολιτική. Στην έννοια της Νομισματικής πολιτικής περιλαμβάνεται και η πιστωτική πολιτική.
  - B) Ασκεί την πολιτική της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής έναντι των άλλων νομισμάτων, σύμφωνα με το πλαίσιο της συναλλαγματικής πολιτικής που προκρίνει η Κυβέρνηση ύστερα από διαβουλεύσεις με την Τ.τ.Ε..
  - Γ) Κατέχει τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας στα οποία περιλαμβάνονται τα σε συνάλλαγμα και χρυσό διαθέσιμα της Τράπεζας της Ελλάδος και του Δημοσίου και τα διαχειρίζεται με τρόπο που να προστατεύει το Ευρώ από τυχόν έντονες συναλλαγματικές διακυμάνσεις. Επίσης, ενεργεί πράξεις σε συνάλλαγμα.
  - Δ) Ασκεί την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλων επιχειρήσεων και οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, σύμφωνα με το άρθρο 55 Α του Καταστατικού της.

---

¹⁵ Άρθρο 2 του Καταστατικού της Τ.τ.Ε. όπως τροποποιήθηκε με την από 22.12.1997 Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998 (ΦΕΚ Α 101/11.5.1998).

Ε) Προωθεί και επιβλέπει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών, καθώς και συστημάτων διαπραγμάτευσης, διακανονισμού και εκκαθάρισης εξωχρηματοπιστηριακών συναλλαγών επί τίτλων και λοιπών χρηματοπιστωτικών μέσων, σύμφωνα με το άρθρο 55 αριθμός 5 του Καταστατικού της.

Στ) Έχει το αποκλειστικό προνόμιο της εκδόσεως τραπεζικών γραμματίων, τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα σε όλη την επικράτεια.

Ζ) Ενεργεί ως Ταμίας και Εντολοδόχος του Δημοσίου.

Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της και την εκπλήρωση κατά το άρθρο 5 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας καθηκόντων της, η Τ.τ.Ε. συλλέγει τις απαραίτητες πληροφορίες και τα στοιχεία.

Από της εισόδου της Ελλάδος στην Τρίτη φάση της ΟΝΕ, την 1.1.2001, η Τράπεζα της Ελλάδος έπαυσε να ασκεί αυτοτελώς τις αρμοδιότητες των περιπτώσεων Α,Β,Γ και τις εμπίπτουσες στο πεδίο του Ευρωπαϊκού συστήματος Κεντρικών Τραπεζών αρμοδιότητες της περίπτωσης Ε, αλλά συμβάλλει ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, στην άσκηση των καθηκόντων του Συστήματος και ενεργεί σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας σύμφωνα με τα άρθρα 3,12,14 του Καταστατικού Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Πιο συγκεκριμένα, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ διαμορφώνει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων των όποιων αποφάσεων σχετικά με τους ενδιάμεσους νομισματικούς στόχους, βασικά επιτόκια, και προσφορά διαθεσίμων στο ΕΣΚΤ και χαράζει τις απαραίτητες κατευθυντήριες γραμμές για την εκτέλεσή τους. Από την άλλη μεριά η Εκτελεστική Επιτροπή θέτει σε εφαρμογή τη νομισματική πολιτική βάσει των παραπάνω γραμμών του Συμβουλίου δίνοντας όλες τις απαραίτητες οδηγίες στις εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, η Τ.τ.Ε. και τα μέλη των οργάνων της δε ζητούν ούτε δέχονται οδηγίες από την Κυβέρνηση ή Οργανισμούς. Η Κυβέρνηση και οι λοιποί φορείς πολιτικής εξουσίας δεν επιδιώκουν να επηρεάζουν τα όργανα της

Τράπεζας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Κάθε έτος όμως υποβάλλει έκθεση για τη Νομισματική Πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους στη Βουλή των Ελλήνων και στο Υπουργικό Συμβούλιο¹⁶.

Η Τ.τ.Ε. μετέχει σε διεθνείς νομισματικούς και οικονομικούς οργανισμούς, επιφυλασσομένης της εγκρίσεως της Ευρωπαϊκής Τράπεζας κατά το άρθρο 6 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

2.2. Κεφάλαιο και Αποθεματικά.

“Το μετοχικό Κεφάλαιο της Τράπεζας, ορισθέν κατά την ίδρυση αυτής εις 400.000.000 δραχμών, διαιρεθεί σε 80.000 μετοχές (αξίας 5.000 δραχμών εκάστη), κατεβλήθη δε εξ ολοκλήρου από την Εθνική Τ.τ.Ε., αναλαβούσης ολόκληρο το μετοχικό κεφάλαιο κατά τους όρους του άρθρου 2 της μεταξύ του Δημοσίου και της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος συμβάσεως”. Το μετοχικό αυτό κεφάλαιο της Τράπεζας της Ελλάδος, κατά προσαρμογή σύμφωνα προς το Διάταγμα της 14/27 Νοεμβρίου 1956 “περί αναπροσαρμογής των Ισολογισμών των Ανωνύμων Εταιριών” από της 1^{ης} Ιανουαρίου 1957 ορίζεται σε 168.000.000 δραχμές διαιρούμενο σε 80.000 μετοχές. Οι μετοχές της Τράπεζας είναι ονομαστικές και η μεταβίβαση αυτών γίνεται με εγγραφή σε ειδικό βιβλίο κάθε φορά που γίνεται μεταβίβαση του ιδίου τίτλου. Το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανέρχεται ήδη στο ποσό των Ευρώ 48.969.933,38.-, διαιρούμενο σε 2.979.733 μετοχές ονομαστικής αξίας Ευρώ 16,43 η καθεμιά.

2.3. Τα κύρια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος.

Έξι είναι τα βασικά όργανα της Τ.τ.Ε. :

---

¹⁶ Προστέθηκε με την από 22.12.1997 Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης που κυρώθηκε με το Ν. 2609/1998(ΦΕΚ Α 101/11.5..1998).

1. Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων
2. Το Γενικό Συμβούλιο
3. Η Εκτελεστική Επιτροπή
4. Το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής
5. Το Συμβούλιο Διευθύνσεως
6. Οι Ελεγκτές

Πιο αναλυτικά:

1. Γενική Συνέλευση των Μετόχων

Η Γενική Συνέλευση των Μετόχων, καταρτιζόμενη σύμφωνα με το Καταστατικό της είναι το ανώτατο όργανο της Τράπεζας και εκπροσωπεί το σύνολο των μετόχων. Οι αποφάσεις αυτής υποχρεώνουν όλους ακόμα και τους απόντες, ανίκανους ή διαφωνούντας μετόχους.

Στις Γενικές Συνελεύσεις της Τράπεζας, δικαιούται να συμμετάσχει και να ψηφίσει ο κύριος τουλάχιστον είκοσι πέντε μετοχών, εγγεγραμμένος ως τέτοιος, στο ειδικό βιβλίο της Τράπεζας, τρεις μήνες πριν την Γενική Συνέλευση.

Η ετήσια Γενική Συνέλευση είναι η μόνη αρμόδια να αποφασίζει, μεταξύ άλλων, για τα ακόλουθα θέματα:

- α) Έγκριση της ετήσιας έκθεσης
- β) Έγκριση του Ισολογισμού κατόπιν εκθέσεως των Ελεγκτών
- γ) Καταβολές σε αποθεματικά και άλλα ειδικά κεφάλαια, προσδιορισμού του μερίσματος και εν γένει διαθέσεως των καθαρών κερδών.
- δ) Εκλογή ή ανάκληση των μελών του Γενικού Συμβουλίου και των Ελεγκτών και καθορισμού της αμοιβής και των οδοιπορικών αυτών εξόδων.
- ε) Απαλλαγή του Γενικού Συμβουλίου και των Ελεγκτών από πάσης προσωπικής ευθύνης. Η ψηφοφορία γι' αυτό το σκοπό είναι φανερή και γίνεται με ονομαστική κλήση.
- στ) Τροποποίηση του Καταστατικού της υποβλητέων στη Βουλή της Κυβέρνησης, εξαιρουμένης της αυξήσεως του κεφαλαίου.
- ζ) Προτάσεις επί παντός άλλου θέματος υποβαλλομένου στη Συνέλευση από το Γενικό Συμβούλιο.

2. Γενικό Συμβούλιο

Η γενική διαχείριση των υποθέσεων της Τράπεζας ανατίθεται στο Γενικό Συμβούλιο το οποίο είναι υπόλογο στη Γενική Συνέλευση. Το Γενικό Συμβούλιο αποτελείται από τον Διοικητή, τους δύο Υποδιοικητές, τα λοιπά μέλη του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής και έξι Συμβούλους, τρεις τουλάχιστον εκ των οποίων θα εκλέγονται από τη βιομηχανία, το εμπόριο και τη γεωργία. Το Συμβούλιο δικαιούται να λαμβάνει κάθε απόφαση και να ασκεί κάθε εξουσία εντός των ορίων του Καταστατικού, μη υπαγόμενη στην αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης ή του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής.

Το Γενικό Συμβούλιο αποφασίζει, μεταξύ άλλων, για τα κατωτέρω θέματα:

α) Τους γενικούς όρους και την έκταση των εργασιών που εκτελούνται εκτός του πεδίου των καθηκόντων του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

β) Επιλογή των πιστωτών της Τράπεζας προς τους οποίους θα παρέχονται ευκολίες σε μορφή προεξοφλήσεων ή πιστώσεων και εγκρίσεως των ορίων των προτεινομένων από τον Διοικητή γι' αυτές τις πιστώσεις εφόσον αυτό δεν ανάγεται στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής.

γ) Έγκριση της ανανέωσης των γραμματίων, ανανέωσης πιστώσεων ορισμένης προθεσμίας και περιοδικής αναθεώρησης όλων των πιστώσεων, προεξοφλήσεων και προκαταβολών, εφόσον αυτό δεν ανάγεται στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής.

δ) Ζητήματα σχετικά με την απόκτηση ακινήτων αναγκαίων για τις εργασίες της Τράπεζας.

ε) Την απόσβεση ενεργητικού της Τράπεζας.

στ) Ζητήματα που αφορούν στην εκκαθάριση επιχειρήσεων σε πτώχευση και χρεών οφειλομένων στην Τράπεζα.

ζ) Έγκριση της ετήσιας εκθέσεως και του ισολογισμού που υποβάλλονται στην ετήσια Γενική Συνέλευση.

3. Εκτελεστική Επιτροπή

Αν, προκειμένου για υποθέσεις για τις οποίες απαιτείται Απόφαση του Γενικού Συμβουλίου, παρίσταται ανάγκη λήψεως επείγουσας αποφάσεως, η Απόφαση αυτή δύναται να ληφθεί από την Εκτελεστική Επιτροπή η οποία απαρτίζεται από τον

Διοικητή, ενός Υποδιοικητή και δύο μελών του Συμβουλίου. Η Επιτροπή προσκαλείται από τους Διοικητές ή των Υποδιοικητή όταν ο πρώτος απουσιάζει και βρίσκεται σε απαρτία όταν παρίστανται τουλάχιστον τρία μέλη. Στην περίπτωση που παρίστανται μόνο τρία μέλη, οι αποφάσεις της Επιτροπής πρέπει να είναι ομόφωνες. Όλες οι λαμβανόμενες αποφάσεις καταχωρούνται σε πρακτικά και υποβάλλονται στο Γενικό Συμβούλιο για επικύρωση την αμέσως επόμενη από τη Συνεδρία.

4. Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής

Το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής απαρτίζεται από το Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, τους δύο Υποδιοικητές και άλλα τρία μέλη που διορίζονται με Προεδρικό Διάταγμα, εκδιδόμενο μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, ύστερα από τη Γνώμη του Διοικητή και δίνουν τον προβλεπόμενο στο άρθρο 22 του Καταστατικού της Τράπεζας όρκο.

Το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής είναι αρμόδιο να αποφασίζει για την άσκηση της Νομισματικής Πολιτικής καθώς και επί των θεμάτων που αφορούν στην άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής, τη λειτουργία των συστημάτων πληρωμών και την έκδοση τραπεζογραμμάτων. Οι αρμοδιότητες αυτές ασκούνται με Πράξεις του Συμβουλίου. Από της υιοθέτησεως του Ευρώ, οι συνδεδόμενες ευθέως με τη νομισματική πολιτική αρμοδιότητες του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής περιορίζονται ως εξής¹⁷:

Το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής αναλύει τις οικονομικές και νομισματικές εξελίξεις και εξετάζει την επίδραση της νομισματικής πολιτικής που χαράσσεται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, με την επιφύλαξη της ανεξαρτησίας του Διοικητή. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής ενεργεί σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Τα μέλη του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής επιλέγονται μεταξύ προσώπων αναγνωρισμένου κύρους και επαγγελματικής εμπειρίας σε νομισματικά ή τραπεζικά θέματα και είναι πλήρους απασχόλησης. Υπάλληλοι του Δημοσίου ή Νομικού προσώπου του Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου δεν μπορούν να διατηρήσουν τη θέση

---

¹⁷ Άρθρο 35 Α του Καταστατικού της Τ.τ.Ε.

τους εφόσον δεχτούν το διορισμό τους ως μελών του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής¹⁸.

5. Συμβούλιο Διευθύνσεως

Προς εξασφάλιση ενιαίας μεθόδου και κατεύθυνσης στη λειτουργία των διαφόρων τμημάτων της Τραπέζης συνίσταται Συμβούλιο Διευθύνσεως το οποίο αποτελείται από τον Διοικητή, τους Υποδιοικητές και τους Διευθυντές.

Το Συμβούλιο Διευθύνσεως υποβάλλει μηνιαίως προς το Γενικό Συμβούλιο λεπτομερή έκθεση των εργασιών και της καταστάσεως της Τραπέζης ιδιαίτερα σ' ότι αφορά τις προεξοφλήσεις και τις πιστώσεις και εκφέρει Γνώμη επί παντών θεμάτων που παραπέμπονται σ' αυτό από το Γενικό Συμβούλιο.

6. Ελεγκτές

Η πρώτη Γενική Συνέλευση και μετά από αυτή η κάθε ετήσια Γενική Συνέλευση εκλέγει τρία κατάλληλα πρόσωπα ως ελεγκτές και δύο αναπληρωτές για να εξετάζουν και να υποβάλλουν έκθεση επί του Ισολογισμού που υποβάλλεται στην επόμενη ετήσια Γενική Συνέλευση ενώ παράλληλα ορίζει και την αμοιβή αυτών. Σύμβουλοι ή υπάλληλοι της Τράπεζας δεν είναι εκλέξιμοι ως ελεγκτές κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας τους. Ως ελεγκτής μπορεί να θεωρηθεί και ο Επίτροπος του Κράτους που διορίζει ο Υπουργός Οικονομικών και ο οποίος δικαιούται να συμμετάσχει στις Γενικές Συνελεύσεις και στις συνεδριάσεις του Γενικού Συμβουλίου χωρίς δικαίωμα ψήφου αλλά με το δικαίωμα να εναντιώνεται κατά πάσης φύσεως αποφάσεις της Γενικής Συνελεύσεως ή του Γενικού Συμβουλίου την οποία θεωρεί ως αντιβαίνουσα στους νόμους του Κράτους.

---

¹⁸ Εξαιρούνται οι καθηγητές των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων οι οποίοι δικαιούνται να ασκούν ταυτοχρόνως τα καθήκοντά τους στα ιδρύματα αυτά.

2.4. Εργασίες της Τράπεζας της Ελλάδος και μέσα Νομισματικής Πολιτικής.

Η Τράπεζα ενεργώντας σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις που διέπουν το ΕΣΚΤ, δύναται βάσει του άρθρου 55 του Καταστατικού της:

1. Να κατασκευάζει και να εκδίδει τραπεζικά γραμμάτια.
2. Να τηρεί λογαριασμούς του Δημοσίου και Δημοσίων Οργανισμών, πιστωτικών ιδρυμάτων, νομικών και φυσικών προσώπων και άλλων συμμετεχόντων στις αγορές. Για την εξασφάλιση των απαιτήσεων της η Τράπεζα μπορεί να δέχεται και ενέχυρο επί τίτλων με λογιστική μορφή.
3. Να θέτει κανόνες λειτουργίας και να επιβλέπει συστήματα πληρωμών και συστήματα εκκαθάρισης εξωχρηματιστηριακών συναλλαγών με στόχο την αποτελεσματικότητα και την αξιοπιστία τους και ιδίως τον περιορισμό του συστημικού κινδύνου και την ενίσχυση του ανταγωνισμού. Επίσης να διαχειρίζεται τέτοια συστήματα, επιφυλασσομένων των διατάξεων που ισχύουν κάθε φορά στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Στην έννοια αυτών των συστημάτων υπάγονται τα συστήματα συμψηφισμού, διακανονισμού και εν γένει εκκαθάρισης πληρωμών, καθώς και τα συστήματα διενέργειας συμψηφισμού, διακανονισμού και εν γένει εκκαθάρισης εξωχρηματιστηριακών συναλλαγών επί τίτλων σε αξιογραφική ή λογιστική μορφή και λοιπών χρηματοπιστωτικών μέσων. Η Τράπεζα λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή των κανόνων που θεσπίζονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, προς διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και αξιοπιστίας των συστημάτων συμψηφισμού και πληρωμών κατά την έννοια του Άρθρου 22 του Καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.
4. Να συναλλάσσεται στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου επί απαιτήσεων ή τίτλων σε οποιοδήποτε νόμισμα¹⁹.

---

¹⁹ Στις συναλλαγές αυτές περιλαμβάνονται και εκείνες που διεξάγονται πάνω σε πολύτιμα μέταλλα.

5. Να αναλαμβάνει την έκδοση και υπηρεσία των δημοσίων δανείων και των δανείων άλλων προσώπων Δημοσίου Δικαίου.
6. Να ενεργεί ως πράκτορας ή ανταποκριτής άλλων Τραπεζών στην Ελλάδα και το Εξωτερικό.
7. Να ενεργεί πιστοδοτικές και πιστοληπτικές πράξεις με πιστωτικά ιδρύματα ή άλλα πρόσωπα που μετέχουν στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου. Οι παρεχόμενες πιστώσεις πρέπει να καλύπτονται από επαρκείς ασφάλειες που μπορεί να συνίστανται και σε ενέχυρο επί τίτλων με λογιστική μορφή ή και σε αγορά τίτλων με σύμφωνο επαναπωλήσεως ή με άλλες ειδικές συμφωνίες.
8. Να αποδέχεται τη φύλαξη και διαχείριση χρημάτων, χρεογράφων και άλλων αντικειμένων αξίας.
9. Να αναλαμβάνει για λογαριασμό τρίτων και αγορά και πώληση, είσπραξη και πληρωμή χρεογράφων, νομισμάτων και οργάνων πίστεως στο εσωτερικό και εξωτερικό και την αγορά και πώληση χρυσού και αργυρού.
10. Να υποβοηθά στην ίδρυση συμψηφιστικού γραφείου και να παρέχει ευκολίες για τη διεξαγωγή των εργασιών της στα καταστήματα που ανήκουν στην Τράπεζα.
11. Να εκτελεί κάθε πράξη συναφή προς τη διεξαγωγή των εργασιών της Τράπεζας όπως αυτά ορίζονται στο Καταστατικό της.
12. Επιφυλασσομένων των αρμοδιοτήτων των Οργανισμών και Οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να συνάπτει σχέσεις με Κεντρικές Τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα άλλων χωρών, καθώς και με Διεθνείς Οργανισμούς. Επίσης να διεξάγει κάθε είδους Τραπεζικές συναλλαγές στο πλαίσιο σχέσεων με άλλες χώρες και Διεθνείς Οργανισμούς²⁰.
13. Να εκδίδει ομολογιακά δάνεια με δημόσια ή μη εγγραφή στο εσωτερικό και/ ή στο εξωτερικό σε ξένα νομίσματα ή δραχμές με κάθε είδους ασφαλιστική ρήτρα. Η έκδοση ομολογιακού δανείου γίνεται αποκλειστικά με Απόφαση του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής που καθορίζει το ύψος του δανείου, το νόμισμα, τη διάρκεια, το επιτόκιο, χωρίς κανένα περιορισμό, την ονομαστική

---

²⁰ Ειδικότερα να εκτελεί κάθε εργασία την οποία πρέπει να ενεργεί για το σκοπό της ενίσχυσης της συνεργασίας της με τις άλλες Ευρωπαϊκές Κεντρικές Τράπεζες μέσα στα πλαίσια της Νομισματικής Πολιτικής που ασκεί.

αξία, την υπέρ ή υπό το άρτιο τιμή και το είδος των ομολογιών²¹ που είναι πάντοτε μη μετατρέψιμες.

14. Για τους σκοπούς της νομισματικής πολιτικής η Τράπεζα μπορούσε μέχρι της υιοθέτησής του Ευρώ, να υποχρεώνει τα νομισματικά χρηματοδοτικά ιδρύματα να διατηρούν σε αυτή καταθέσεις, έντοκες ή άτοκες και να επιβάλλει σε περίπτωση παράβασης της σχετικής υποχρέωσης διοικητικές κυρώσεις. Από υιοθέτησής του Ευρώ, η δυνατότητα επιβολής υποχρεωτικών καταθέσεων ρυθμίζεται αποκλειστικά από τις διατάξεις που διέπουν το ΕΣΚΤ.²²

15. Εκτός των αναφερόμενων η Τράπεζα μπορεί να χρησιμοποιεί και άλλα μέσα νομισματικής πολιτικής και να ενεργεί και άλλες εργασίες εφόσον αυτές δεν αντίκεινται στους στόχους και τα καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Η Τ.Τ.Ε. ασκεί την εποπτεία στα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και στις ακόλουθες κατηγορίες επιχειρήσεων και οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας :

- Εταιριών χρηματοδοτικής μίσθωσης
- Εταιριών πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων
- Εταιριών αμοιβαίων εγγυήσεων
- Ταμείων αντεγγύησης
- Ανταλλακτηρίων συναλλάγματος
- Εταιριών διαμεσολάβησης στις διατραπεζικές αγορές

Η έκταση και το περιεχόμενο της εποπτείας καθορίζεται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για κάθε κατηγορία εποπτευομένων ιδρυμάτων, επιχειρήσεων και οργανισμών.

Στόχοι της εποπτείας είναι η σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του πιστωτικού συστήματος και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας. Επίσης, η

---

²¹ Ονομαστικές, ανώνυμες, σε διαταγή, μικτές

²² Ως νομισματικά, χρηματοδοτικά ιδρύματα νοούνται όσα εμπίπτουν στον ορισμό των νομισματικών, χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, τον οποίο υιοθετεί κάθε φορά η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

εποπτεία αποβλέπει στη διαφάνεια των διαδικασιών και των όρων των συναλλαγών των υποκείμενων σ' αυτή.

Κατά την άσκηση της εποπτικής αρμοδιότητας η Τράπεζα επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις κατά πάντων των υποκείμενων σε εποπτεία προσώπων, των νόμιμων εκπροσώπων τους και όσων ασκούν διοίκηση για παραβάσεις των σχετικών με τις αρμοδιότητες της Τράπεζας.

Ένα άλλο σημείο στο οποίο πρέπει να σταθούμε είναι η υποχρέωση εκ μέρους της Τ.Τ.Ε. και γενικότερα όλων των εθνικών κεντρικών τραπεζών που μετέχουν στο ΕΣΚΤ, της παροχής στατιστικών πληροφοριών στην ΕΚΤ οι οποίες είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση των καθηκόντων του ΕΣΚΤ²³. Η ΕΚΤ εκδίδει κανονισμούς για τον καθορισμό και την επιβολή των υποχρεώσεων παροχής στατιστικών στοιχείων που θέτει στον πραγματικό πληθυσμό παροχής στοιχείων των συμμετεχόντων κρατών-μελών. Ως πληθυσμός παροχής στοιχείων θεωρούνται νομικά και φυσικά πρόσωπα που υπάγονται στους υποτομείς Κεντρική Τράπεζα, λοιποί νομισματικοί, χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί και Λοιποί ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, εκτός από τις ασφαλιστικές εταιρίες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία, ταχυδρομικές υπηρεσίες απευθείας μεταφοράς χρηματικών ποσών, νομικά και φυσικά πρόσωπα που έχουν κατοικία σε ένα κράτος-μέλος στο βαθμό που κατέχουν διασυνοριακές θέσεις ή εκτελούν διασυνοριακές συναλλαγές και νομικά ή φυσικά πρόσωπα που έχουν κατοικία σ' ένα κράτος-μέλος και οι πληροφορίες που παρέχουν είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση της υποχρέωσης παροχής στατιστικών πληροφοριών.

Όσον αφορά στη διαβίβαση εμπιστευτικής στατιστικής πληροφορίας από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες στην ΕΚΤ πραγματοποιείται στο βαθμό και στο επίπεδο λεπτομέρειας που απαιτείται για την εκπλήρωση των καθηκόντων που πραγματοποιούνται μέσω του ΕΣΚΤ. Τόσο η ΕΚΤ όσο και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες χρησιμοποιούν τις εμπιστευτικές στατιστικές πληροφορίες που έχουν

---

²³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2533/98 του Συμβουλίου της 23^{ης} Νοεμβρίου 1998.

συλλέξει για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων παροχής στατιστικών στοιχείων στην ΕΚΤ αποκλειστικά και μόνο για την άσκηση των καθηκόντων του ΕΣΚΤ ενώ επίσης λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν την προστασία των εμπιστευτικών στατιστικών πληροφοριών.

Επιφυλασσομένης λοιπόν, της υποχρέωσης παροχής στατιστικών πληροφοριών στην ΕΚΤ σύμφωνα με το άρθρο 5 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ και της κατ' εφαρμογή του εκδιδόμενης συμπληρωματικής νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα, φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή άλλοι συμμετέχοντες στις αγορές οφείλουν, μη δικαιούμενοι να επικαλεσθούν το τραπεζικό ή άλλο απόρρητο, να παρέχουν στην Τ.τ.Ε. τα ευρισκόμενα στην κατοχή τους στοιχεία και πληροφορίες που είναι αναγκαία για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της. Την ίδια υποχρέωση υπέχουν και οι δημόσιες υπηρεσίες.

Η υποχρέωση παροχής στοιχείων περιλαμβάνει και τα απαιτούμενα στοιχεία για την κατάρτιση του ισοζυγίου πληρωμών και των χρηματοοικονομικών λογαριασμών των επί μέρους τομέων της οικονομίας, καθώς και για τον υπολογισμό της διεθνούς επενδυτικής θέσης της χώρας. Ειδικότερα, τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα οφείλουν για την εκπλήρωση της παραπάνω υποχρέωσης τους, σε περίπτωση διενέργειας, μέσω αυτών, συναλλαγών προσώπων εγκατεστημένων στην ημεδαπή με πρόσωπα εγκατεστημένα στην αλλοδαπή, να λαμβάνουν από τους εγκατεστημένους στην ημεδαπή συναλλασσόμενους τα στοιχεία που η Τ.τ.Ε. ορίζει.

Η Τ.τ.Ε ορίζει τα στοιχεία και τις πληροφορίες που οφείλουν να τις παρέχουν οι ανωτέρω υπόχρεοι σχετικά με τις συναλλαγές τους με πρόσωπα εγκατεστημένα στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή, καθώς και τον τρόπο, το χρόνο και τη διαδικασία παροχής αυτών και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

Απαγορεύεται στα πρόσωπα που ασκούν ή άσκησαν δραστηριότητα για λογαριασμό της Τ.τ.Ε. να γνωστοποιούν σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό

πρόσωπο και σε οποιαδήποτε δημόσια αρχή τις πληροφορίες ή τα στοιχεία που παρέχονται σύμφωνα με τις πιο πάνω διατάξεις. Σε αντίθετη περίπτωση τα πρόσωπα αυτά τιμωρούνται²⁴. Όσον αφορά στην παράβαση της υποχρέωσης παροχής στατιστικών στοιχείων η Τράπεζα με Πράξη του Διοικητή μπορεί να επιβάλει κατά των υπόχρεων κυρώσεις με τη μορφή προστίμων υπέρ του ελληνικού δημοσίου.

Αξίζει δε να σημειωθεί, μετά τον καταλογισμό προβλέψεως για τις άνευ αξίας ή επισφαλείς απαιτήσεις, την υποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού, τις καταβολές στα Ταμεία Συντάξεων και Προσωπικού και για όλα τα ενδεχόμενα εκείνα για τα οποία συνήθως γίνεται πρόβλεψη από τις Τράπεζες και μετά την πληρωμή από τα καθαρά κέρδη της Τράπεζας μερίσματος 12% ετησίως επί του κεφαλαίου, το μισό από το πλεόνασμα διατίθεται για το τακτικό αποθεματικό μέχρι αυτό να εξισωθεί με το κεφάλαιο, το δε απομένον καταβάλλεται στο Δημόσιο. Επίσης η Τράπεζα απαλλάσσεται από κάθε φόρο ή τέλος.

---

²⁴ Άρθρο 371 του Ποινικού Κώδικα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ και ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

3.1. Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Η ΟΝΕ αναμφισβήτητα αποτελεί μία από τις σημαντικότερες καινοτομίες που εισήγαγε η συνθήκη του Μάαστριχτ. Πρόκειται ουσιαστικά για τη θέσπιση μίας οικονομικής πολιτικής, που βασίζεται στο στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, στην εσωτερική αγορά καθώς και στον καθορισμό κοινών στόχων και ασκείται σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό. Παράλληλα και σύμφωνα με τους όρους, το χρονοδιάγραμμα και τις διαδικασίες που προβλέπει η Συνθήκη, η δράση αυτή περιλαμβάνει τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών, γεγονός που θα οδηγήσει στην καθιέρωση ενιαίου νομίσματος και τον καθορισμό και την άσκηση ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, πρωταρχικός στόχος των οποίων είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και η υποστήριξη των γενικών οικονομικών πολιτικών στην Κοινότητα.

Η διαδικασία μετάβασης στο κοινό νόμισμα διαιρέθηκε σε τρία στάδια. Το πρώτο και το δεύτερο ήταν περίοδος σύγκλισης των οικονομιών των κρατών μελών με βάση τα γνωστά κριτήρια σύγκλισης. Το τρίτο και τελευταίο στάδιο είναι αυτό του κοινού νομίσματος²⁵. Στο στάδιο αυτό εισήλθαν από την 1.1.1999 τα έντεκα από τα δεκαπέντε κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία έχουν ήδη υιοθετήσει το κοινό νόμισμα και αποτελούν τη λεγόμενη ζώνη του Ευρώ. Στη ζώνη του Ευρώ εισήλθε και η Ελλάδα

---

²⁵ Κατά την έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ, την 1^η Ιανουαρίου 1999, καθορίστηκαν οι αμετάκλητα σταθερές ισοτιμίες των εθνικών νομισμάτων των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ προς το κοινό νόμισμα.

από την 1.1.2001. Έτσι τα κράτη-μέλη της ζώνης του Ευρώ έγιναν δώδεκα ενώ εκτός αυτής θα είναι με δική τους επιλογή τα υπόλοιπα τρία, ήτοι η Μ. Βρετανία, η Δανία και η Σουηδία. Οι δράσεις των κρατών μελών της ζώνης του Ευρώ και της Κοινότητας συνεπάγονται την τήρηση των ακόλουθων κατευθυντήριων γραμμών: σταθερές τιμές, υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών.

3.2. Νομικό πλαίσιο που διέπει την Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, με τη συνθήκη του Μάαστριχτ θεσπίζεται μία οικονομική πολιτική που βασίζεται στο στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών. Τα κράτη-μέλη θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές θέμα κοινού ενδιαφέροντος και τις συντονίζουν στα πλαίσια του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο συντάσσει σχέδιο των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών της Κοινότητας και παρακολουθεί τις εξελίξεις σε κάθε κράτος μέλος. Απαγορεύεται κάθε μέτρο που θεσπίζει προνομιακή πρόσβαση των κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών, των κεντρικών κυβερνήσεων, των περιφερειακών, τοπικών ή άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου ή των δημοσίων επιχειρήσεων των κρατών μελών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εφόσον δεν υπαγορεύεται από λόγους προληπτικής εποπτείας.

Οι διατάξεις της συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που ρυθμίζουν την ΟΝΕ περιέχονται στα άρθρα 4 και 98 έως 124 ΣΕΚ. Με βάση την 1998/317 Απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ καθορίστηκαν τα έντεκα κράτη-μέλη της Ένωσης που πληρούσαν τις προϋποθέσεις προκειμένου από την 1.1.1999 να λάβουν μέρος στο τρίτο και τελευταίο στάδιο της ΟΝΕ²⁶.

---

²⁶ βλ. ‘ΟΝΕ – Συλλογή Κοινοτικής Νομοθεσίας’, Ιούνιος 1999 σελ. 81.

Πιο συγκεκριμένα το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνεργόμενο σε επίπεδο αρχηγών, κρατών ή κυβερνήσεων και έχοντας υπόψη:

- α) τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,
- β) την έκθεση της Επιτροπής,
- γ) την έκθεση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος,
- δ) τις συστάσεις του Συμβουλίου της 1^{ης} Μαΐου 1998,
- ε) τη Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

εκτιμώντας:

1. ότι το τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης αρχίζει την 1^η Ιανουαρίου 1999
2. ότι από τις εκθέσεις που υπέβαλε η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα αντανakλάται η πρόοδος που έχουν επιτελέσει τα κράτη-μέλη όσον αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους για την επίτευξη της ΟΝΕ, εξέδωσε τα ακόλουθα πορίσματα:

α) ότι η Ελλάδα και η Σουηδία δεν πληρούν σ' αυτό το στάδιο τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και τυγχάνουν παρεκκλίσεως,

β) ότι το Ηνωμένο Βασίλειο δεν προτίθεται να μεταβεί στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ την 1^η Ιανουαρίου 1999,

γ) ότι με την Απόφαση που έλαβαν οι αρχηγοί των κρατών ή κυβερνήσεων στο Εδιμβούργο το Δεκέμβριο του 1992 , η Δανία δε θα συμμετάσχει στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ

και εξέδωσε την ακόλουθη Απόφαση:

το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες, η Αυστρία, η Πορτογαλία και η Φινλανδία πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος την 1^η Ιανουαρίου 1999.

Επίσης με τον Κανονισμό 974/98 ΕΚ4 καθορίστηκε για την εισαγωγή του Ευρώ ημερομηνία ενάρξεως ισχύος η 1.1.1999²⁷. Πιο συγκεκριμένα, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχοντας υπόψη:

- α) τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,
- β) την πρόταση της Επιτροπής,
- γ) την Γνώμη του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος

και εκτιμώντας:

1. ότι για να προετοιμαστεί η ομαλή μετάβαση στο Ευρώ απαιτείται μεταβατική περίοδος από τη στιγμή κατά την οποία το Ευρώ θα υποκαταστήσει τα νομίσματα των συμμετεχόντων κρατών μελών μέχρι την εισαγωγή των τραπεζογραμμάτων και κερμάτων σε Ευρώ,
2. ότι κάθε συμμετέχον κράτος μέλος μπορεί να επιτρέψει την πλήρη χρησιμοποίηση του Ευρώ στο έδαφός του κατά τη μεταβατική περίοδο,
3. ότι το Ευρώ και οι εθνικές νομισματικές μονάδες αποτελούν μονάδες του ίδιου νομίσματος,
4. ότι τυχόν υποχρέωση χρησιμοποίησης του Ευρώ μπορεί να επιβληθεί μόνο δυνάμει κοινοτικής νομοθεσίας
5. ότι τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα πρέπει να προστατευθούν από τον κίνδυνο παραχάραξης

εξέδωσε τον Κανονισμό:

ως “μεταβατική περίοδος” νοείται η περίοδος που αρχίζει την 1^η Ιανουαρίου 1999 και τελειώνει στις 31 Δεκεμβρίου 2001.

Με τον Κανονισμό 2866/98 του Συμβουλίου της 31.12.1998 καθορίστηκαν οι αμετάκλητες συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ του Ευρώ και των επιμέρους εθνικών νομισμάτων των συμμετεχόντων κρατών μελών²⁸. Πιο συγκεκριμένα, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχοντας υπόψη:

- α) τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,

²⁷ βλ. ‘‘ONE – Συλλογή Κοινοτικής Νομοθεσίας’’, Ιούνιος 1999 σελ. 100.

²⁸ βλ. ‘‘ONE – Συλλογή Κοινοτικής Νομοθεσίας’’, Ιούνιος 1999 σελ. 95.

- β) την πρόταση της Επιτροπής,
- γ) την πρόταση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

και εκτιμώντας:

1. ότι το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ αρχίζει την 1^η Ιανουαρίου 1999,
2. ότι η εισαγωγή του Ευρώ προϋποθέτει την υιοθέτηση τιμών μετατροπής που θα εφαρμοστούν για την αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων από το Ευρώ και για την υποδιαίρεση του Ευρώ σε εθνικές νομισματικές μονάδες,
3. ότι κάθε περιεχόμενη σε νομική πράξη αναφορά σε ECU αντικαθίσταται με αναφορά στο Ευρώ και σε σχέση ένα Ευρώ προς ένα ECU
4. ότι οι τιμές μετατροπής θα πρέπει να ορισθούν με έξι χαρακτηριστικά ψηφία και δε θα καθοριστούν αντίστροφοι συντελεστές ή διμερείς ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων των κρατών μελών που υιοθετούν το Ευρώ,

εξέδωσε τον Κανονισμό σχετικά με τις αμετάκλητα, μεταξύ του Ευρώ και των νομισμάτων των κρατών μελών, σταθερές ισοτιμίες.

3.3. Δεσμευτικότητα των Νομικών πράξεων.

Οι διατάξεις αυτές από τη φύση τους έχουν γενική ισχύ και άμεση εφαρμογή εντός ολόκληρης της Κοινοτικής επικράτειας και των δεκαπέντε κρατών μελών ενώ σύμφωνα με την αρχή της υπεροχής του Κοινοτικού Δικαίου, υπερισχύουν. Επίσης σύμφωνα με την αρχή του διεθνούς δικαίου για το Νόμισμα, γνωστή ως "Lex Monetae" οι διατάξεις που διέπουν την εισαγωγή του νέου νομίσματος και τη σχετική νομοθεσία είναι δεσμευτικές και για τις χώρες εκτός των ορίων της ΕΕ.

Όσον αφορά στις νομικές πράξεις που εκκρεμούσαν κατά τη στιγμή της εισαγωγής του Ευρώ, δηλαδή την 1.1.1999, η εκτέλεση αυτών των πράξεων γίνεται στο νόμισμα που αυτές προβλέπουν. Ο κανόνας αυτός καλείται "no compulsion/no prohibition", ενώ σε περίπτωση που οι πράξεις προβλέπουν ECU εκτελούνται σε Ευρώ. Κατ' εξαίρεση ο οφειλέτης μπορεί να εξοφλήσει το δανειστή του –εντός της ζώνης του Ευρώ- στο

νόμισμα που και οι δύο θα συμφωνήσουν δηλαδή σε Ευρώ ή σε εθνικό νόμισμα. Οι νομικές πράξεις που θα συναφθούν κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου θα αναφέρονται σε Ευρώ ή σε εθνικό νόμισμα, σε αντίθεση με τις νέες εκδόσεις διαπραγματεύσιμων κρατικών χρεογράφων που θα γίνονται υποχρεωτικά σε Ευρώ. Από την 1.1.2002 οι νομικές πράξεις που θα είναι εκφρασμένες σε εθνικό νόμισμα μετατρέπονται αυτόματα σε Ευρώ. Πράξεις που θα συναφθούν μετά την 1.1.2002 και θα αναφέρονται σε ένα από τα εθνικά νομίσματα της ζώνης θα θεωρούνται άκυρες.

Ένα άλλο σημαντικό θέμα το οποίο ανακύπτει με την εισαγωγή του Ευρώ σχετίζεται με τη συνέχεια των συμβάσεων. Βάσει της διάταξης αυτής του Άρθρου 3 του Κανονισμού 1103/1997 οι εκκρεμείς συμβάσεις ή νομικές πράξεις οι οποίες αναφέρονται σε εθνικό νόμισμα ή ECU δεν ακυρώνονται με την εισαγωγή του Ευρώ. Βέβαια η αρχή της συνέχειας των συμβάσεων είναι δυνατό υπό προϋποθέσεις να μην υπηρετεί την αρχή της δικαιοσύνης και της επιείκειας. Και τότε τίθεται το ερώτημα όταν ένας συμβαλλόμενος κρίνει ότι υφίσταται βλάβη των συμφερόντων του εξαιτίας της αλλαγής του νομίσματος, αν μπορεί να ζητήσει την ακύρωση της εκκρεμούς νομικής πράξης²⁹. Σύμφωνα με την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου η απάντηση πρέπει να είναι αρνητική.

3.4. Οργάνωση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Το ΕΣΚΤ και η ΕΚΤ ιδρύονται σύμφωνα με το άρθρο 8 της Συνθήκης του Μάαστριχτ, εκτελούν δε τις λειτουργίες τους και ασκούν τις δραστηριότητές τους σύμφωνα με τις διατάξεις της ίδιας Συνθήκης. Ο πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα προκειμένου να συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας. Το ΕΣΚΤ ενεργεί σύμφωνα με

---

²⁹ Για περισσότερα επί του θέματος βλ. Περιοδικό Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος ‘ΕΥΡΩΝΕΑ’, τεύχος 6, Σεπτέμβριος 2000, άρθρο Π.Ι.Κανελλόπουλου και τις εκεί περαιτέρω παραπομπές.

την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Προκειμένου να εκπληρώσει τα καθήκοντά του το ΕΣΚΤ, η ΕΚΤ με τη βοήθεια των Ευρωπαϊκών Κεντρικών Τραπεζών συλλέγει τις αναγκαίες στατιστικές πληροφορίες είτε από τις αρμόδιες εθνικές αρχές είτε απευθείας από οικονομικούς παράγοντες. Για το σκοπό αυτό, συνεργάζεται με τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς και με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή τρίτων χωρών και με Διεθνείς Οργανισμούς.

α) Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η ΕΚΤ η οποία έχει νομική προσωπικότητα³⁰, έχει σε κάθε κράτος μέλος την ευρύτερη νομική προσωπικότητα που αναγνωρίζεται σε νομικά πρόσωπα από το δίκαιο του κράτους μέλους. Η ΕΚΤ δύναται ιδίως να αποκτά ή να διαθέτει κινητή ή ακίνητη περιουσία και να είναι διάδικος. Η ΕΚΤ διασφαλίζει ότι η αποστολή που έχει ανατεθεί στο ΕΣΚΤ εκτελείται είτε με δικές της ενέργειες σύμφωνα με το παρόν καταστατικό είτε μέσω των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Οι βασικές αρμοδιότητες της ΕΚΤ είναι:

- η έκδοση τραπεζογραμματίων μέσα στην Κοινότητα
- η έκδοση αναγκάων για την εκτέλεση των καθηκόντων της ίδιας και του ΕΣΚΤ κανονισμών, αποφάσεων, συστάσεων, γνωμών.
- η άσκηση συμβουλευτικών αρμοδιοτήτων για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στο πεδίο της αρμοδιότητάς της.
- η άσκηση της προληπτικής εποπτείας επί των πιστωτικών ιδρυμάτων και λοιπών χρηματοπιστωτικών οργανισμών.
- η επιβολή προστίμων, χρηματικών ποινών στις επιχειρήσεις λόγω μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τους κανονισμούς ή τις αποφάσεις που η ίδια έχει θεσπίσει.

β) Το Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Οι αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ κατά κανόνα λαμβάνονται με απλή πλειοψηφία, ενώ σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Κατ' εξαίρεση για κάθε Απόφαση που

---

³⁰ Άρθρο 107 παράγραφος 2 ΣΕΚ.

λαμβάνεται δυνάμει των άρθρων 28, 29, 30, 32, 33 και 51 του καταστατικού του ΕΣΚΤ, οι ψήφοι στο Διοικητικό Συμβούλιο σταθμίζονται σύμφωνα με την κατανομή του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της ΕΚΤ μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών, ενώ οι ψήφοι των μελών της εκτελεστική επιτροπής έχουν μηδενική στάθμιση. Οι εργασίες των συνεδριάσεων είναι μυστικές αλλά μπορεί να αποφασίσει να δημοσιεύσει τα αποτελέσματα των συσκέψεών του. Το Διοικητικό Συμβούλιο καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στο ΕΣΚΤ σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Το Διοικητικό Συμβούλιο:

- ο διαμορφώνει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας συμπεριλαμβανομένων όπου χρειάζεται αποφάσεων σχετικών με ενδιάμεσους νομισματικούς στόχους, βασικά επιτόκια, και προσφορά διαθεσίμων στο ΕΣΚΤ
- ο χαράζει τις απαραίτητες κατευθυντήριες γραμμές για την εκτέλεσή τους
- ο θεσπίζει τον εσωτερικό κανονισμό εσωτερικής οργάνωσης της ΕΚΤ και των οργάνων λήψεως αποφάσεων
- ο Αποφασίζει για τη διεθνή συνεργασία του ΕΣΚΤ.

γ) Η Εκτελεστική Επιτροπή

Η Εκτελεστική Επιτροπή απαρτίζεται από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη. Ο Πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος και τα λοιπά μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων κατά Σύσταση του Συμβουλίου το οποίο προηγουμένως διαβουλεύεται με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο, μεταξύ προσώπων αναγνωρισμένου κύρους και επαγγελματικής εμπειρίας σε νομισματικά ή τραπεζικά θέματα. Μόνο υπήκοοι κράτους μέλους μπορούν να γίνουν μέλη της εκτελεστικής επιτροπής. Η Εκτελεστική Επιτροπή:

- ο θέτει σε εφαρμογή τη νομισματική πολιτική σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις αποφάσεις που θεσπίζονται από το διοικητικό συμβούλιο. Ενεργώντας έτσι, η εκτελεστική επιτροπή δίνει τις απαραίτητες οδηγίες στις εθνικές κεντρικές τράπεζες.
- ο Ασκει εξουσίες που της έχει μεταβιβάσει το Δ.Σ.

- ο Έχει την ευθύνη για την προετοιμασία των συνεδριάσεων του Δ.Σ.

δ) Το Γενικό Συμβούλιο της ΕΚΤ

Το Γενικό Συμβούλιο της ΕΚΤ συγκροτείται ως τρίτο όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ. Το Γενικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Τα λοιπά μέλη της εκτελεστικής επιτροπής μπορούν να συμμετέχουν, χωρίς δικαίωμα ψήφου, στις συνεδριάσεις του Γενικού Συμβουλίου. Το Γενικό Συμβούλιο λαμβάνει όλα τα μέτρα για τη διαρκή σύγκλιση που είναι αναγκαία για την ΟΝΕ.

3.5. Πράξεις που αφορούν στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, πέντε είναι οι βασικές αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ:

- να χαράζει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας,
- να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 111,
- να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών-μελών,
- να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών,
- να εποπτεύει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Άλλες συμπληρωματικές πράξεις του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ βάσει του Καταστατικού τους είναι επίσης:

1. Πράξεις ανοιχτής αγοράς και πιστωτικές εργασίες (Άρθρο 18)

Για την επίτευξη των στόχων του ΕΣΚΤ και την εκτέλεση των καθηκόντων του, η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν:

- A. να συναλλάσσονται στις χρηματαγορές αγοράζοντας και πωλώντας είτε με οριστικές πράξεις είτε με σύμφωνο επαναγοράς, είτε δανείζοντας και δανειζόμενες

απαιτήσεις και διαπραγματεύσιμους τίτλους, εκφρασμένους σε κοινοτικά ή μη κοινοτικά νομίσματα καθώς και σε πολύτιμα μέταλλα,

B. να διενεργούν πιστοδοτικές και πιστοληπτικές πράξεις με πιστωτικά ιδρύματα και άλλους φορείς της αγοράς, με επαρκή ασφάλεια προκειμένου για δάνεια.

2. Συναλλαγές με δημόσιους φορείς (Άρθρο 21)

Απαγορεύονται οι υπεραναλήψεις ή οποιοδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την ΕΚΤ ή από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες υπέρ κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών, κεντρικών διοικήσεων, περιφερειακών, τοπικών ή άλλων δημόσιων αρχών, άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου ή δημοσίων επιχειρήσεων των κρατών μελών. Απαγορεύεται επίσης να αγοράζουν απευθείας χρεόγραφα από τους οργανισμούς ή φορείς αυτούς η ΕΚΤ ή οι εθνικές κεντρικές τράπεζες. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίζει να αποζημιώνει τις εθνικές κεντρικές τράπεζες για τις δαπάνες στις οποίες υποβάλλονται κατά την έκδοση των τραπεζογραμματίων ή σε έκτακτες περιπτώσεις για ειδικές ζημιές που αφορούν πράξεις νομισματικής πολιτικής τις οποίες διενεργούν για λογαριασμό του ΕΣΚΤ.

3. Πράξεις που αφορούν το κεφάλαιο της ΕΚΤ (Άρθρο 28)

Το κεφάλαιο της ΕΚΤ, που καθίσταται λειτουργικό κατά την ίδρυσή της ανέρχεται σε πέντε 5 δις. ECU. Το κεφάλαιο μπορεί να αυξάνεται κατά ποσά τα οποία αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο³¹. Μόνοι εγγεγραμμένοι μεριδιούχοι και κάτοχοι του κεφαλαίου της ΕΚΤ είναι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες της ζώνης του Ευρώ. Η συμμετοχή κάθε εθνικής κεντρικής τράπεζας στο κεφάλαιο της ΕΚΤ πραγματοποιείται σύμφωνα με την κλείδα κατανομής που καθορίζεται από το άρθρο 19 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ. Οι εισφορές κάθε εθνικής κεντρικής τράπεζας ορίζονται κατ' αναλογία με το μερίδιο συμμετοχής της στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Η ΕΚΤ απαλλάσσεται από κάθε φόρο ή παρόμοια επιβάρυνση λόγω αυξήσεως του κεφαλαίου της καθώς και από διάφορες διατυπώσεις που συνεπάγονται οι ενέργειες αυτές στο κράτος στο οποίο έχει την έδρα της. Οι δραστηριότητες της Τράπεζας και των οργάνων της που

---

³¹ με την ειδική πλειοψηφία που προβλέπεται στο Άρθρο 10.3 και τις προϋποθέσεις του Άρθρου 42 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ.

ασκούνται σύμφωνα με το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, δεν υπόκεινται σε φόρο κύκλου εργασιών.

4. Κατανομή των καθαρών ζημιών και κερδών (Άρθρο 33)

Τα καθαρά κέρδη της ΕΚΤ μεταβιβάζονται με την ακόλουθη σειρά:

α) Ένα ποσό το οποίο καθορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20% του καθαρού κέρδους μεταβιβάζεται στα γενικά αποθεματικά με ανώτατο όριο το 100% του κεφαλαίου.

β) Το υπόλοιπο καθαρό κέρδος διανέμεται μεταξύ των μεριδιούχων της ΕΚΤ κατ' αναλογία προς τα καταβεβλημένα μερίδιά τους.

Σε περίπτωση ζημιάς της ΕΚΤ, η ζημία αυτή μπορεί να καλυφθεί από το γενικό αποθεματικό της ΕΚΤ³², και εφόσον κρίνεται αναγκαίο μετά από Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ από το νομισματικό εισόδημα του αντίστοιχου οικονομικού έτους, κατ' αναλογία και μέχρι το ύψος των ποσών που κατανέμονται στις εθνικές κεντρικές τράπεζες.

5. Δικαστικός Έλεγχος (Άρθρο 35)

Οι πράξεις ή παραλήψεις της ΕΚΤ υπόκεινται σε έλεγχο ή ερμηνεία από το Δικαστήριο. Οι διαφορές μεταξύ της ΕΚΤ αφενός και των πιστωτών και χρεοφειλετών της ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου, αφετέρου εκδικάζονται από τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια, εκτός από τις περιπτώσεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες ευθύνονται σύμφωνα με το οικείο εθνικό τους δίκαιο. Η Απόφαση της ΕΚΤ να προσφύγει στο Δικαστήριο λαμβάνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο για διαφορές που αφορούν την εκπλήρωση εκ μέρους μίας εθνικής κεντρικής τράπεζας των υποχρεώσεων της δυνάμει του παρόντος καταστατικού. Αν η ΕΚΤ διαπιστώσει ότι μία εθνική κεντρική τράπεζα έχει αθετήσει υποχρέωσή της δυνάμει του παρόντος καταστατικού, διατυπώνει αιτιολογημένη Γνώμη επί του θέματος αφού δώσει στην ενδιαφερόμενη εθνική κεντρική τράπεζα την ευκαιρία να υποβάλλει τις παρατηρήσεις της. Αν η ενδιαφερόμενη εθνική

---

³² Άρθρο 32.5 ΣΕΚ.

κεντρική τράπεζα δε συμμορφωθεί με τη Γνώμη εντός της προθεσμίας που ορίζεται από την ΕΚΤ, η ΕΚΤ μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 6 του Καταστατικού. Πρόκειται για διαδικασία που παρουσιάζει μεγάλες ομοιότητες με την προσφυγή κατά κράτους-μέλους του άρθρου 226 ΣΕΚ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.: Ο ΒΑΘΜΟΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

4.1. Η “Αποεθνικοποίηση” της Νομισματικής Πολιτικής και το οικονομικό κόστος αυτής.

Σύμφωνα με το άρθρο 108 της ΣΕΚ, η ανεξάρτητη θέση των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών όσον αφορά στα κράτη-μέλη στα οποία αυτές ανήκουν υστερεί σε σχέση με τη θέση που κατέχει η ΕΚΤ μέσα στην ΕΕ, τη νομισματική πολιτική της οποίας η ΕΚΤ καθορίζει και εφαρμόζει μέσω του ΕΣΚΤ χωρίς να υπόκειται στον έλεγχο των διαφόρων Οργανισμών της Κοινότητας³³. Με την ίδρυση της ΟΝΕ θα λέγαμε ότι έχει επέλθει ουσιαστικά μία αποεθνικοποίηση και αποπολιτικοποίηση της οικονομικής πολιτικής και πιο συγκεκριμένα της νομισματικής πολιτικής. Υποστηρίζεται ότι η νομισματική πολιτική δεν έχει μεταφερθεί από τον έλεγχο των κρατών-μελών στις πολιτικές της Κοινότητας αλλά έχει εναποτεθεί στην ΕΚΤ ως μία υπερεθνική ενότητα και οντότητα η οποία είναι τόσο ανεξάρτητη από τα κράτη-μέλη τα οποία την απαρτίζουν όσο και από τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών στον τομέα της νομισματικής πολιτικής έγινε προς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα η οποία ασκεί αυτή την πολιτική μέσω της ΕΚΤ και του ΕΣΚΤ.

Η ΕΚΤ είναι ο μηχανισμός εκείνος ο οποίος θέτει σε λειτουργία το ΕΣΚΤ. Είναι η ΕΚΤ η οποία διοικεί το ΕΣΚΤ και ανήκει στις αρμοδιότητές της η υιοθέτηση, Κανονισμών, Αποφάσεων και άλλων μέσων προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μέσα στα πλαίσια του ΕΣΚΤ εφαρμόζουν τη νομισματική πολιτική με ομοιόμορφο τρόπο μέσω των κρατών μελών που συμμετέχουν στο κοινό νόμισμα.

---

³³ βλ. The Law of the European Central Bank, Zilioli-Selmayr, Hart publishing, 2001, ‘‘ A new degree of Central Bank independence’’.

Η ΕΚΤ δεν είναι ο τέταρτος πυλώνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως πολλοί θα μπορούσαν να υποστηρίξουν σε πρώτη φάση. Αντίθετα ανήκει στον πρώτο και βασικό πυρήνα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Επαφίεται στην αρμοδιότητα της ΕΚΤ να αποφασίσει αν ένα θέμα θα το εκτελέσει μόνη της ή αν θα το αναθέσει στις εθνικές κεντρικές τράπεζες πάντα υπό τη συνεχή παρακολούθησή του από την ίδια. Αυτό σημαίνει βέβαια ότι οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες υπόκεινται στην ΕΚΤ και στα όργανα της.

Η ΕΚΤ έχει να επιλέξει σύμφωνα με τα όσα ειπώθηκαν προηγουμένως μεταξύ άμεσης (από την ίδια) και έμμεσης (από τα κράτη-μέλη) εφαρμογής του δικαίου που η ίδια παράγει. Άμεση εφαρμογή έχουμε στις περιπτώσεις εκείνες για τις οποίες η ΕΚΤ εκδίδει Κανονισμούς οι οποίοι, όπως έχει ειπωθεί και προηγουμένως έχουν γενική και άμεση εφαρμογή. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις οι οποίες αφορούν στην έκδοση αποφάσεων, γνωμών και συστάσεων και κυρίως κατευθυντήριων γραμμών και οδηγιών έχουμε έμμεση εφαρμογή του δικαίου που παράγει η ΕΚΤ, εφόσον τέτοιου είδους πράξεις δεν είναι άμεσα εκτελεστές στα κράτη-μέλη και για την εφαρμογή αυτών απαιτείται από την πλευρά των κρατών-μελών να παρθούν όλα τα απαραίτητα μέσα που θα συμβάλλουν στην πραγματοποίησή τους.

Επίσης άλλη μία περίπτωση στην οποία η ΕΚΤ έχει το δικαίωμα να εκκινήσει διαδικασίες είναι η περίπτωση επιβολής κυρώσεων κατά πάντων υπευθύνων που δεν εφαρμόζουν τις αποφάσεις της. Στη συνέχεια η ΕΚΤ και πιο συγκεκριμένα η Εκτελεστική Επιτροπή μπορεί να διερευνήσει την κατάσταση και να ψάξει τους λόγους και τους υπεύθυνους που οδήγησαν σ' αυτή την κατάσταση, να αποφασίσει για τις κυρώσεις που θα επιβάλει, αφού πρώτα όμως σιγουρευτεί για την υπαιτιότητα και τέλος να επιβάλει αυτές τις κυρώσεις και να παρακολουθεί την πορεία του υπεύθυνου. Οι υπόλοιποι τομείς της κοινής οικονομικής πολιτικής επαφίονται στις αρμοδιότητες των κρατών-μελών.

Με βάση τα παραπάνω δύο είναι οι απόψεις που επικρατούν σήμερα όσον αφορά στο ρόλο της ΕΚΤ³⁴. Η πρώτη υποστηρίζει ότι η πολιτική ανεξαρτησία της ΕΚΤ δεν θα την καταστήσει ικανή να προχωρήσει στην ικανοποίηση των στόχων της και γι' αυτό ισχυρίζεται ότι πρέπει η ίδια να μετατραπεί σε μία ομοσπονδία. Η άλλη άποψη υποστηρίζει ότι η ΕΚΤ αποτελεί ουσιαστικά μία πρωτοεμφανιζόμενη υπερεθνική και υπερπολιτική μορφή διακυβέρνησης η οποία επιτρέπει την ανάληψη δράσης σε διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Το τι πραγματικά ισχύει όμως δεν το γνωρίζουμε ακόμα. Η παρακάτω ανάλυση ίσως βοηθήσει στην επίλυση αυτού του διλήμματος.

Το οικονομικό κόστος από τη δημιουργία της ΟΝΕ προέρχεται από το γεγονός ότι τα μέλη της δεν έχουν πλέον τη δυνατότητα άσκησης ανεξάρτητης εθνικής νομισματικής πολιτικής και συναλλαγματικής πολιτικής και συνεπώς δεν έχουν τη δυνατότητα να απορροφήσουν δι' αυτών τις αρνητικές συνέπειες μίας οικονομικής διαταραχής. Προκειμένου όμως να εκτιμηθεί το κόστος της θυσίας αυτής πρέπει να ληφθούν υπόψη η αποτελεσματικότητα της ασκούμενης εθνικής νομισματικής πολιτικής, η δυνατότητα εμφάνισης ασυμμετρικών διαταραχών καθώς και η ύπαρξη άλλων μηχανισμών προσαρμογής για την απορρόφηση των παραπάνω διαταραχών.

Βέβαια αν βασιστούμε στην παραδοχή του Melitz³⁵ το οριακό όφελος είναι θετικό. Ο Melitz υποστηρίζει ότι όσο περισσότερο ανόμοιες είναι οι οικονομίες των χωρών που μετέχουν σε μία νομισματική ένωση, τόσο μεγαλύτερες είναι και οι πιθανότητες εμφάνισης ασυμμετρικών διαταραχών, άρα τόσο μεγαλύτερο είναι και το κόστος από την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος. Η ισορροπία επιτυγχάνεται στο σημείο εκείνο όπου η οριακή ωφέλεια που προκύπτει από τη χρήση του ενιαίου νομίσματος ισούται με το οριακό κόστος, η αύξηση του οποίου οφείλεται στη συμμετοχή λιγότερο κατάλληλων εταιρών. Βέβαια η Θεωρία του Melitz δεν είναι χωρίς αδυναμίες αφού έχει πολύ γενικό χαρακτήρα και αφήνει απ' έξω διάφορες περιπτώσεις.

---

³⁴ βλ. The Law of the European Central Bank, Zilioli-Selmayr, Hart publishing, 2001, "What is the European Central Bank?".

³⁵ Βλ. "Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές" τόμος Β' Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές – Θεωρία Νομισματικών Ενώσεων, Ν. Γιαννακόπουλος & Γ. Δημόπουλος.

4.2. Η Ανεξαρτησία της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας κάθε κράτους-μέλους από την κεντρική του κυβέρνηση είναι μία πολυδιάστατη έννοια και μπορεί να ορισθεί με πολλούς τρόπους. Με το να εκχωρεί τη νομισματική πολιτική στην Τ.τ.Ε. και πιο συγκεκριμένα στο ΕΣΚΤ, η κυβέρνηση απεμπολεί το δικαίωμά της να προσφεύγει σε εύκολη και φτηνή χρηματοδότηση των ελλειμμάτων της και να αποφασίζει για τον προσδιορισμό του επιπέδου των εγχωρίων επιτοκίων. Τί κερδίζει όμως η κυβέρνηση από κάτι τέτοιο; Αυτό που κερδίζει βέβαια η κυβέρνηση είναι η αξιοπιστία της νομισματικής πολιτικής. Όταν οι φορείς του ιδιωτικού τομέα, από τους μισθωτούς και τις επιχειρήσεις ως τους κατόχους κρατικών ομολόγων, γνωρίζουν ότι ο προσδιορισμός της νομισματικής πολιτικής και της συναλλαγματικής ισοτιμίας δεν είναι στα χέρια της κυβέρνησης που έχει κίνητρα να δημιουργεί ξαφνικούς πληθωρισμούς, αλλά στα χέρια μίας κεντρικής τράπεζας επιφορτισμένης με την διατήρηση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα και απερίσπαστης από άλλες επιδιώξεις, τότε αναπόφευκτα επηρεάζονται προς τα κάτω και όλοι οι αρνητικοί οικονομικοί δείκτες.

Σύμφωνα με τη μελέτη των Grilli et al³⁶, που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Economic Policy το φθινόπωρο του 1995 η οποία διερευνούσε τη σχέση μεταξύ οικονομικών επιδόσεων και πολιτικών και οικονομικών θεσμών στις χώρες του ΟΟΣΑ, η ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας έχει δύο διαστάσεις. Πολιτική και Οικονομική. Πολιτική ανεξαρτησία υπάρχει όταν η κεντρική τράπεζα έχει τη δυνατότητα να επιλέγει τον τελικό στόχο της νομισματικής πολιτικής. Οικονομική ανεξαρτησία υπάρχει όταν η κεντρική τράπεζα μπορεί να επιλέγει τα μέσα επίτευξης ενός τελικού στόχου. Η δυνατότητα των νομισματικών αρχών να επιλέγουν τους τελικούς στόχους της νομισματικής πολιτικής εξαρτάται από τρεις συνισταμένες του νομισματικού καθεστώτος: Πρώτον, τη διαδικασία επιλογής και ορισμού των μελών των διοικητικών οργάνων της κεντρικής τράπεζας. Δεύτερον, τη σχέση αυτών των μελών και της

---

³⁶ Ερευνητικές μονογραφίες, Η Τ.τ.Ε. και ο Δημοκρατικός Έλεγχος, Γεώργιος Αλογοσκούφης, εκδ. Ιανουάριος 1996.

κυβέρνησης και τρίτον, τις επίσημες δικαιοδοσίες της κεντρικής τράπεζας. Με βάση τις τρεις αυτές συνισταμένες, οι Grilli et al όρισαν οκτώ κριτήρια πολιτικής ανεξαρτησίας:

1. το αν ο Διοικητής δεν ορίζεται από την κυβέρνηση.
2. το αν η θητεία του Διοικητή υπερβαίνει την πενταετία.
3. το αν όλο το Διοικητικό Συμβούλιο δεν ορίζεται από την κυβέρνηση.
4. το αν η θητεία των μελών του Δ.Σ. υπερβαίνει την πενταετία.
5. το αν δεν επιβάλλεται συμμετοχή κυβερνητικού εκπροσώπου στο Δ.Σ.
6. το αν δεν απαιτείται κυβερνητική έγκριση των αποφάσεων για τη νομισματική πολιτική.
7. το αν ο στόχος της σταθερότητας των τιμών ορίζεται επίσημα σα στόχος της κεντρικής τράπεζας.
8. το αν υπάρχει νομική πρόβλεψη για την επίλυση διαφορών μεταξύ κυβέρνησης και κεντρικής τράπεζας.

Η Τ.τ.Ε. βάσει των ανωτέρω κριτηρίων είναι σε μεγάλο πλέον βαθμό πολιτικά ανεξάρτητη αφού ικανοποιεί σχεδόν όλα από τα παραπάνω κριτήρια.

Την οικονομική ανεξαρτησία οι Grilli et al την όρισαν με βάση δύο συνισταμένες. Πρώτον, την επίδραση της κυβέρνησης στον καθορισμό του ποσού που μπορεί να δανειστεί από την κεντρική τράπεζα και δεύτερον, τη φύση των νομισματικών μέσων κάτω από τον έλεγχο της τράπεζας. Πιο συγκεκριμένα τα κριτήρια ήταν τα εξής:

1. μη αυτόματη άμεση πιστωτική δυνατότητα.
2. άμεση πιστωτική δυνατότητα σε επιτόκια της αγοράς.
3. προσωρινή άμεση πιστωτική δυνατότητα.
4. περιορισμένη άμεση πιστωτική δυνατότητα.
5. μη συμμετοχή της κεντρικής τράπεζας στην πρωτογενή αγορά κυβερνητικών χρεογράφων.
6. ορισμός προεξοφλητικού επιτοκίου από την κεντρική τράπεζα.
7. μη αποκλειστική αρμοδιότητα της κεντρικής τράπεζας για εποπτεία τραπεζών.

Σ' αυτό το σημείο η Τ.τ.Ε. ικανοποιούσε δύο μόνο από τα παραπάνω κριτήρια. Ωστόσο μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ και την κατάργηση της νομισματικής χρηματοδότησης που υιοθετήθηκε το 1992, η Τ.τ.Ε. έχει γίνει πλέον οικονομικά ανεξάρτητη καθώς ικανοποιεί και αυτή, όπως και όλες οι κεντρικές τράπεζες των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα περισσότερα από τα παραπάνω κριτήρια³⁷.

Η Τ.τ.Ε., σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της ΣΕΚ και τον τραπεζικό νόμο του 1992, με τον οποίο καταργήθηκε η νομισματική χρηματοδότηση, έχει πλέον επιτύχει σημαντικό βαθμό οικονομικής ανεξαρτησίας. Σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης του Μάαστριχτ, δεν μπορεί να παρέχει άμεσες πιστώσεις στην κυβέρνηση ούτε να αγοράζει κρατικά ομόλογα και έντοκα γραμμάτια στην πρωτογενή αγορά³⁸. Επίσης, ενεργοποίησε το προεξοφλητικό της επιτόκιο και αναβάθμισε την ποιότητα των παρεμβάσεων της στη διατραπεζική αγορά. Έτσι ο βαθμός ανεξαρτησίας της ανέβηκε σύμφωνα με τα όσα διατυπώθηκαν προηγουμένως.

Δεν συνέβη όμως το ίδιο με την πολιτική της ανεξαρτησία. Εδώ οι σχέσεις με την κυβέρνηση παραμένουν εξαιρετικά στενές.

Συμπεράσματα:

- Παρά το ότι η Τ.τ.Ε. ιδρύθηκε ως αυτόνομο ίδρυμα, μεταπολεμικά, λόγω και της λειτουργίας της Νομισματικής Επιτροπής, κατέστη μία από τις λιγότερο αυτόνομες κεντρικές τράπεζες των αναπτυσσόμενων χωρών.
- Στην περίοδο που η δραχμή συμμετείχε στο σύστημα του Bretton Woods, η έλλειψη ανεξαρτησίας της τράπεζας δεν είχε δυσμενείς επιπτώσεις για τον πληθωρισμό. Η ελληνική νομισματική πολιτική δεσμευόταν από την ανάγκη στήριξης της ισοτιμίας της δραχμής και δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί με τρόπο που θα ενίσχυε τις πληθωριστικές πιέσεις.

---

³⁷ Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται και από άλλες μελέτες βλ. Alesina and Summers (1993), Cukierman (1992), Cottarelli (1993) κ.α.

³⁸ Άρθρο 101 ΣΕΚ.

- Μετά την κατάρρευση του συστήματος του Bretton Woods και την αυτονόμηση της ελληνικής νομισματικής πολιτικής, εμφανίστηκαν όλα τα μειονεκτήματα από την έλλειψη ανεξαρτησίας της Τράπεζας της Ελλάδος. Η Τράπεζα χρησιμοποιήθηκε για τη νομισματική χρηματοδότηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και για τη διευκόλυνση των μισθολογικών αυξήσεων μέσω της σχετικά χαλαρής συναλλαγματικής πολιτικής.
- Από τις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας έγιναν σημαντικά βήματα που βελτίωσαν της οικονομική ανεξαρτησία της Τράπεζας της Ελλάδος. Τέτοια ήταν η απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, που επήλθε σταδιακά μεταξύ 1992 και αρχών του 1994, η επιτάχυνση της απελευθέρωσης των εγχώριων χρηματαγορών και προεξοφλητικού επιτοκίου. Σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται και στη ΣΕΚ, η Τ.τ.Ε. είναι πλέον το ίδιο οικονομικά ανεξάρτητη με τις άλλες κεντρικές τράπεζες της Ένωσης³⁹.

4.3. Οι Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος ως μέλος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Μέχρι την 31.12.2000, ημερομηνία σταθμός για την Ελλάδα αφού από την 1.1.2001 μετέβηκε στο Τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, οι αρμοδιότητες της Τ.τ.Ε. αφορούσαν στον τομέα της νομισματικής πολιτικής ήταν απεριόριστες. Πιο συγκεκριμένα η Τ.τ.Ε. χάραζε και ασκούσε παράλληλα τη νομισματική πολιτική, ασκούσε την πολιτική της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής έναντι των άλλων νομισμάτων, κατείχε και διαχειρίζετο τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας, ασκούσε την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και την επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών ενώ τέλος είχε και το αποκλειστικό προνόμιο της έκδοσης τραπεζογραμματίων στη χώρα. Από της υιοθέτησης όμως του Ευρώ όλες οι παραπάνω αρμοδιότητες μεταβιβάστηκαν στο ΕΣΚΤ.

---

³⁹ Βλ. Ερευνητικές μονογραφίες-Η Τ.τ.Ε. και Δημοκρατικός Έλεγχος, Γεώργιος Αλογοσκούφης, Ιανουάριος 1996.

Όπως ειπώθηκε και προηγουμένως, μεταξύ των βασικών καθηκόντων του ΕΣΚΤ περιλαμβάνεται:

- Η χάραξη και η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας,
- Η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος,
- Η κατοχή και διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών μελών, εξαιρουμένης της εκ μέρους των κυβερνήσεων των κρατών μελών κατοχής και διαχείρισης των τρεχόντων ταμειακών υπολοίπων σε συνάλλαγμα,
- Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών

Τέλος, μία άλλη συμπληρωματική αλλά όχι λιγότερο σημαντική λειτουργία που δύναται να αναλαμβάνει το ΕΣΚΤ είναι η ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν στην προληπτική εποπτεία επί των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Σ' αυτό το σημείο όμως και εφόσον πλέον έχει γίνει κατανοητό από τα ανωτέρω ότι οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ και ότι το ΕΣΚΤ δεν είναι κάτι ξένο και διακριτό από αυτές, τίθεται το ερώτημα κατά πόσο και σε ποιο βαθμό υπάρχουν ακόμα αρμοδιότητες οι οποίες εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών-μελών της ζώνης του Ευρώ .

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ, συναποφασίζουν τη χάραξη και την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής και ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίζει τη συμμόρφωση των εθνικών κεντρικών τραπεζών προς τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ δείχνουν στα κράτη-μέλη τους στόχους που πρέπει να πετύχουν και τα πλαίσια μέσα στα οποία πρέπει να κινηθούν προκειμένου να επιτύχουν αυτούς τους στόχους. Θέτουν, θα λέγαμε, τους όρους για την ικανοποίηση από την πλευρά των κρατών-μελών των καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί ως μελών του ΕΣΚΤ και καθορίζουν τις λειτουργίες που πρέπει να εκτελούν ώστε να συμβάλλουν στην εκπλήρωση των καθηκόντων του ΕΣΚΤ και να μην παρακωλύουν

την επίτευξη των στόχων του. Οι κατευθυντήριες γραμμές δεν περιέχουν μόνο ένα σύνολο επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων αλλά και λεπτομερείς νομικές διατάξεις που αποβλέπουν στην εκπλήρωση των στόχων αυτών. Τέτοιου είδους κατευθυντήριες γραμμές έχει εκδώσει η ΕΚΤ για διάφορους σκοπούς. Αξίζει σ' αυτό το σημείο να αναφέρουμε ενδεικτικά ορισμένες:

- Κατευθυντήρια Γραμμή της ΕΚΤ της 3^{ης} Φεβρουαρίου 2000, σχετικά με τη διαχείριση των συναλλαγματικών της διαθεσίμων από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και τα νομικά έγγραφα για πράξεις που αφορούν συναλλαγματικά της ΕΚΤ⁴⁰. Αυτή η κατευθυντήρια γραμμή αφορά στις εθνικές κεντρικές τράπεζες οι οποίες πρέπει να δρουν ως αντιπρόσωποι της ΕΚΤ κατά τη διενέργεια πράξεων που αφορούν στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ, να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα έγγραφα και συμβόλαια και να προτάσσουν το συμφέρον της ΕΚΤ πάνω από το δικό τους συμφέρον.
- Κατευθυντήρια Γραμμή της ΕΚΤ της 3^{ης} Νοεμβρίου 1998 σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 52 του καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ⁴¹. Αυτή η κατευθυντήρια γραμμή αφορά στην υποχρέωση από τη μεριά των εθνικών κεντρικών τραπεζών να ανταλλάσσουν τα τραπεζογραμμάτια των κρατών-μελών στην άρτια ισοτιμία και να αποφασίζουν τα ίδια για την απελευθέρωση ή τον περιορισμό του αριθμού ή της αξίας των ξένων τραπεζογραμματίων που γίνονται αντικείμενο ανταλλαγής κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Προκειμένου τα κράτη-μέλη να εφαρμόσουν τις κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδει η ΕΚΤ οφείλουν να προβούν σε μία σειρά από ενέργειες όπως είναι η προσαρμογή της εθνικής τους νομοθεσίας στις απαιτήσεις αυτής. Με άλλα λόγια τα κράτη-μέλη πρέπει να θέσουν σε ισχύ τις αναγκαίες κανονιστικές, νομοθετικές, και διοικητικές διατάξεις για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων του ΕΣΚΤ. Αυτή η ενέργεια από την πλευρά των κρατών-μελών σημαίνει την εναρμόνιση της νομοθεσίας τους και τον προσανατολισμό της στις επιταγές της ΕΚΤ. Βέβαια οι κατευθυντήριες γραμμές δεν

---

⁴⁰ Επίσημη Εφημερίδα αρ. L 207/17.8.2000.

⁴¹ Επίσημη Εφημερίδα αρ. O 55/24.2.2001.

ορίζουν τον τύπο με τον οποίο θα επιτευχθεί ο στόχος της προβλεπόμενης δράσης (π.χ. Νόμος, Προεδρικό Διάταγμα κ.α.).

Σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν λοιπόν και βάσει του Άρθρου 110 ΣΕΚ και 34 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, η ΕΚΤ δύναται να εκδώσει Κανονισμούς, Αποφάσεις, Συστάσεις και Γνώμες. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι δε γίνεται πουθενά λόγος για το αν η ΕΚΤ μπορεί να εκδίδει και οδηγίες. Πάντως, στο καταστατικό του ΕΣΚΤ γίνεται συχνά λόγος για την υποχρέωση από την πλευρά των κρατών-μελών δράσης τους σύμφωνα με τις οδηγίες και τις κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΚΤ. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι η ΕΚΤ εκδίδει οδηγίες αφού κάτι τέτοιο δεν αναφέρεται ρητά όπως γίνεται στις άλλες περιπτώσεις του κοινοτικού δικαίου. Παρόλ' αυτά, οι κατευθυντήριες γραμμές με τον τρόπο που ορίστηκαν προηγουμένως αποτελούν, θα λέγαμε, μία ιδιαίτερη μορφή οδηγιών αφού οι απαιτήσεις υιοθέτησής τους αλλά και τα αποτελέσματα που παράγουν ταιριάζουν σε μεγάλο βαθμό με τις οδηγίες.

Ουσιαστικά υπάρχουν δύο μέθοδοι εφαρμογής των αποφάσεων της ΕΚΤ. Η άμεση και έμμεση εφαρμογή. Όσον αφορά στην πρώτη το δίκαιο της ΕΚΤ εφαρμόζεται αποκλειστικά από την ίδια ενώ στην δεύτερη περίπτωση το ίδιο δίκαιο εφαρμόζεται μέσω των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Σ' αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί βέβαια ότι το γενικότερο πνεύμα της ΣΕΚ είναι υπέρ της έμμεσης εφαρμογής του δικαίου της ΕΚΤ και αυτό γιατί έτσι αποκλείεται ο συγκεντρωτισμός αυτού στις αρμοδιότητες της ΕΚΤ ενώ ταυτόχρονα γίνεται σεβαστή και η αυτονομία των εθνικών κεντρικών τραπεζών αλλά και των κρατών-μελών και των οργάνων αυτών γενικότερα.

Βάσει του άρθρου 12 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, η ΕΚΤ θα έχει πρόσβαση στις εθνικές κεντρικές τράπεζες ώστε να είναι σε θέση να διεκπεραιώνει τις λειτουργίες εκείνες που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του ΕΣΚΤ, στο μεγαλύτερο δυνατό και κατάλληλο βαθμό χωρίς να θίγει το παραπάνω άρθρο. Ουσιαστικά η ίδια η ΕΚΤ είναι εκείνη που θα επιλέξει μεταξύ έμμεσης ή άμεσης εφαρμογής του δικαίου και το βαθμό αυτής της εφαρμογής. Η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής εμπίπτει

καταρχήν στις αρμοδιότητες της Εκτελεστικής Επιτροπής και κατά την άσκησή της από τα κράτη-μέλη πρέπει να δίνονται όλες οι απαραίτητες οδηγίες και κατευθύνσεις στις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Αυτή η έμμεση εφαρμογή όμως δε σημαίνει από τη μεριά των εθνικών κεντρικών τραπεζών την πλήρη ελευθερία κινήσεων αλλά την άσκηση της νομισματικής πολιτικής υπό τον έλεγχο και την επιτήρηση από την Εκτελεστική Επιτροπή και σε συνάρτηση με τις οδηγίες της⁴².

Για όλους τους παραπάνω λόγους είναι φανερό ότι είναι λίγο παρακινδυνευμένο ή τουλάχιστον ανακριβές να υποστηρίζουμε ότι η εφαρμογή του δικαίου που παράγεται από την ΕΚΤ από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες γίνεται με αποκεντρωτικό τρόπο αφού ουσιαστικά πρόκειται για μία μορφή συγκεντρωτικής έμμεσης εφαρμογής απαραίτητης τόσο για την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος όσο και για την υιοθέτηση της κοινής νομισματικής πολιτικής⁴³.

Από τα ανωτέρω γίνεται σαφές ότι δε θα ήταν συμβατό με το Κοινοτικό Δίκαιο και τις νομικές απαιτήσεις για ένα κοινό νόμισμα και μία κοινή νομισματική πολιτική να επιτραπεί μία εντελώς αποκεντρωμένη εφαρμογή του δικαίου της ΕΚΤ εφόσον αυτό θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ομοιομορφία και τη σωστή εφαρμογή της πολιτικής της ΕΚΤ. Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ αποκλείει από τη μεριά της ΕΚΤ την επιλογή μεταξύ έμμεσης και άμεσης εφαρμογής του δικαίου της ΕΚΤ και τούτο διότι υπάρχουν τομείς στους οποίους οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης επιτυγχάνονται καλύτερα μόνο όταν εφαρμόζονται συγκεντρωτικά από την ίδια την ΕΚΤ και όχι αποκεντρωτικά από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Άμεση εφαρμογή σημαίνει ότι η Εκτελεστική Επιτροπή ως όργανο της ΕΚΤ υπεύθυνο για την εφαρμογή των υπό υιοθέτηση Αποφάσεων έρχεται σε άμεση επικοινωνία με τον τραπεζικό κόσμο. Αυτό πάλι μπορεί να γίνει είτε με αποφάσεις της ΕΚΤ οι οποίες απευθύνονται σε ιδιώτες είτε με τη σύναψη συμβολαίων εκ μέρους της ΕΚΤ. Πάντως

---

⁴² άρθρο 12 ΣΕΕ.

⁴³ The Law of the European Central Bank, Zilioli-Selmayr, Hart publishing, 2001, ‘‘ The Making and implementation of ECB Law’’.

πρέπει να τονίσουμε ότι η ΕΚΤ είναι ακόμα ένα νεοσύστατο θα λέγαμε όργανο το οποίο τουλάχιστον προς το παρόν θα πρέπει να στηρίζεται στις δυνατότητες εφαρμογής των αποφάσεων του μέσω των εθνικών κεντρικών τραπεζών⁴⁴.

Ας δούμε λοιπόν τώρα αναλυτικά σε κάθε μία από τις αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ που αναφέραμε στην αρχή της ενότητας το ρόλο που διαδραματίζει η Τ.τ.Ε. και το βαθμό ανεξαρτησίας της κατά την έμμεση εφαρμογή από την πλευρά της του δικαίου της ΕΚΤ.

4.3.1. Νομισματική Πολιτική

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική (ΟΝΕ) συρρίκνωσε τις αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος, αφού στο τρίτο στάδιο η νομισματική πολιτική ασκείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η Τ.τ.Ε. ασχολείται μόνο με θέματα εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και τη συνεπή εφαρμογή των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στη διαμόρφωση των οποίων θα συμμετέχει με μία ψήφο. Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχ, η Κοινότητα πρέπει να ακολουθεί περιοριστική πολιτική, αφού δεν επιτρέπονται δημόσια ελλείμματα μεγαλύτερα του 3% (ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος⁴⁵).

Οι σημαντικότερες Αποφάσεις οι οποίες εμπίπτουν στον όρο νομισματική πολιτική και είναι άξιες αναφοράς είναι οι εξής:

- **98/317/ΕΚ** : Η Απόφαση αυτή αφορά ουσιαστικά στις χώρες εκείνες που πληρούσαν τις αναγκαίες προϋποθέσεις σχετικά με την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και τη μετάβασή τους στο Τρίτο στάδιο της ΟΝΕ από την 1.1.1999.
- **98/345/ΕΚ** : Η Απόφαση αυτή αναφέρεται στην κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών-μελών για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, της 26^{ης} Μαΐου 1998, για τους διορισμούς του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και των λοιπών μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ.

---

⁴⁴ Αυτό προτείνεται από τον Πρόεδρο της ΕΚΤ Willem Duisenberg ο οποίος σκοπεύει να εφαρμόσει στην προκειμένη περίπτωση το παράδειγμα της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ.

⁴⁵ βλ. ΕΚΤ Ετήσια Έκθεση 2000.

- **98/415/ΕΚ** : Η Απόφαση αυτή αφορά στη διαβούλευση της ΕΚΤ με τις εθνικές αρχές για τα σχέδια νομοθετικών διατάξεων.
- **98/382/ΕΚ** : Η Απόφαση αυτή αναφέρεται στα στατιστικά στοιχεία που θα χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό της κλείδας κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ.

Από την 1^η Ιανουαρίου 2001, η Ελλάδα ακολουθεί τη νομισματική πολιτική που χαράσσει, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, κατ' αναλογία κεφαλαίων, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ. Στο Συμβούλιο αυτό μετέχει ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος με δικαίωμα μίας ψήφου, ισοδύναμα με τους άλλους Διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών της ζώνης του Ευρώ, καθώς και με τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και τα λοιπά μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής. Οι Διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος συμμετέχουν, ως εκ της θέσεώς τους, ως ανεξάρτητες προσωπικότητες στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, σύμφωνα με το καταστατικό του ΕΣΚΤ/ΕΚΤ⁴⁶.

Ως μέρος του Ευρωσυστήματος, η Τ.τ .Ε. εφαρμόζει στην Ελλάδα τη νομισματική πολιτική που χαράσσει το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, το οποίο αποφασίζει σχετικά με την τιμή αναφοράς για το Μ3, τα βασικά επιτόκια και την προσφορά ρευστών διαθεσίμων στα πιστωτικά ιδρύματα, με πρωταρχικό στόχο τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του Ευρώ ως σύνολο.

Υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που θέτει το Ευρωσύστημα, η Τ.τ.Ε. διενεργεί πράξεις ανοιχτής αγοράς με τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία επίσης χρηματοδοτεί, έναντι επαρκών εξασφαλίσεων, μέσω της πάγιας διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης και από τα οποία δέχεται καταθέσεις στα πλαίσια της πάγιας διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων⁴⁷. Η Τ.τ .Ε. εξάλλου τηρεί έντοκους λογαριασμούς των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων στο πλαίσιο του συστήματος υποχρεωτικών καταθέσεων που καθορίζεται από το Ευρωσύστημα.

⁴⁶ Άρθρο 7 της ΣΕΕ.

⁴⁷ βλ. Νομισματική Πολιτική 2000 – 2001, Τ.τ .Ε., Μάρτιος 2001.

Οι πράξεις νομισματικής πολιτικής και άλλες διατραπεζικές κυρίως συναλλαγές συμπεριλαμβανομένων και διατραπεζικών συναλλαγών, διακανονίζονται μέσω του συστήματος πληρωμών ΕΡΜΗΣ, με το οποίο διακανονίζονται ακαθάριστες πληρωμές μεγάλων ποσών σε πραγματικό χρόνο. Το σύστημα αυτό αναπτύχθηκε από την Τ.τ.Ε., η οποία το επιβλέπει και προσφέρει ενδοημερήσια ρευστότητα έναντι ενεχύρου τίτλων στα πιστωτικά ιδρύματα που συμμετέχουν. Το σύστημα είναι συνδεδεμένο με το διευρωπαϊκό σύστημα TARGET, προσφέροντας έτσι απόλυτη ασφάλεια και ταχύτητα και στις διασυνοριακές συναλλαγές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Γενικότερα, σύμφωνα με ρητή πρόβλεψη του καταστατικού του ΕΣΚΤ/ΕΚΤ, στο μέτρο που κρίνεται δυνατό και αναγκαίο, η ΕΚΤ προσφεύγει στις εθνικές κεντρικές τράπεζες για την εκτέλεση των πράξεων που υπάγονται στα καθήκοντα του Ευρωσυστήματος. Συνεπώς η Τ.τ.Ε. ως αναπόσπαστο πλέον μέλος του Ευρωσυστήματος, ενεργεί σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες του. Αυτές καθορίζονται στο πλαίσιο του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ, καθώς αυτό είναι αρμόδιο για τη λήψη όλων των αναγκαίων αποφάσεων με σκοπό την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα.

Με την Πράξη Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής 45/19.12.2000 καθορίζονται τα μέσα και οι διαδικασίες άσκησης της νομισματικής πολιτικής που χρησιμοποιούνται από την 1η Ιανουαρίου 2001 από την Τ.τ.Ε. μετά την ενσωμάτωσή της στο Ευρωσύστημα.

Με την Πράξη ΣΝΠ 45/19.12.2000⁴⁸ καθορίζονται και περιγράφονται αναλυτικά:

- α) Οι πράξεις ανοικτής αγοράς, οι οποίες διενεργούνται από την Τ.τ.Ε. ως μέλος του Ευρωσυστήματος και στις οποίες περιλαμβάνονται:
  - οι αντιστρεπτές πράξεις (reverse transactions) για τη χορήγηση ή απορρόφηση ρευστότητας από την Τ.τ.Ε., οι οποίες μπορεί να διενεργούνται είτε μέσω

---

⁴⁸ <http://europa.eu.int> – www.bankofgreece.gr

δημοπρασιών είτε διμερώς με περιορισμένο αριθμό πιστωτικών ιδρυμάτων που επιλέγονται με αντικειμενικά κριτήρια ικανότητας και αποτελεσματικότητας

- οι πράξεις οριστικής αγοράς ή πώλησης τίτλων από τη Τ.τ.Ε.
- οι πράξεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps)
- οι πράξεις αποδοχής καταθέσεων από την Τ.τ.Ε..

Οι εν λόγω πράξεις μπορεί να διενεργούνται τακτικά ή έκτακτα και, ανάλογα με τη μορφή τους, μπορεί να έχουν προκαθορισμένη ή μη διάρκεια και συχνότητα.

β) Οι πάγιες διευκολύνσεις (standing facilities) οριακής χρηματοδότησης και αποδοχής καταθέσεων που χρησιμοποιούνται με πρωτοβουλία των πιστωτικών ιδρυμάτων.

γ) Οι όροι και τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται όσον αφορά τους τίτλους οι οποίοι γίνονται αποδεκτοί από την Τ.τ.Ε. ως ασφάλεια για το σύνολο των πράξεων νομισματικής πολιτικής, το καθεστώς αποτίμησής τους και τα μέτρα ελέγχου των κινδύνων (περιθώρια - περικοπές).

δ) Οι διαδικασίες διενέργειας των δημοπρασιών, οι μορφές τους (τακτικές / έκτακτες, δημοπρασίες ποσού ή επιτοκίου) και το χρονοδιάγραμμα διενέργειας των δημοπρασιών.

ε) Οι όροι και η διαδικασία παροχής ενδοημερήσιας πίστωσης για τη διευκόλυνση της ομαλής λειτουργίας του Συστήματος Πληρωμών ΕΡΜΗΣ.

στ) Οι κυρώσεις που επιβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος και των σχετικών Κανονισμών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων με τις υποχρεώσεις τους που προκύπτουν από την πρόσβαση στις συναλλαγές και διευκολύνσεις που ρυθμίζονται με την Πράξη.

Η προσαρμογή του λειτουργικού πλαισίου της νομισματικής πολιτικής της Τράπεζας της Ελλάδος προς το αντίστοιχο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος είχε ουσιαστικά

συντελεσθεί από τις 10 Μαρτίου 2000 (Πράξη ΣΝΠ 32/7.3.2000). Με αυτή την Πράξη ολοκληρώνεται η εναρμόνιση των μέσων και διαδικασιών άσκησης νομισματικής πολιτικής που συνεπάγεται πρόσθετες μεταβολές του λειτουργικού πλαισίου από την 1η Ιανουαρίου 2001, οι κυριότερες από τις οποίες είναι οι ακόλουθες:

- οι πράξεις νομισματικής πολιτικής διενεργούνται αποκλειστικά σε Ευρώ
- οι τακτικές δημοπρασίες διάρκειας 14 ημερών χρησιμοποιούνται μόνο για τη χορήγηση ρευστότητας και όχι και για την άντληση ρευστότητας, όπως μέχρι σήμερα. Επισημαίνεται ότι στο μέλλον η άντληση ρευστότητας θα διενεργείται μέσω αποδοχής καταθέσεων ή πράξεων για την εξομάλυνση βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας. Η ανακοίνωση των τακτικών δημοπρασιών γίνεται μία ημέρα πριν από την υποβολή των προσφορών και ο διακανονισμός τους μία ημέρα μετά την ανακοίνωση του αποτελέσματος. Ο διακανονισμός γίνεται, κατά κανόνα, κάθε Τετάρτη.
- η χορήγηση ενδοημερήσιας πίστωσης σε Ευρώ δεν υπόκειται σε ποσοτικά όρια
- διευρύνεται η κατηγορία των τίτλων που χρησιμοποιούνται ως ασφάλεια στις πράξεις νομισματικής πολιτικής και παροχής ενδοημερήσιας πίστωσης, ώστε να περιλαμβάνει όλους τους τίτλους που είναι αποδεκτοί από το Ευρωσύστημα
- τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να χρησιμοποιούν το Σύστημα Ανταποκριτριών Κεντρικών Τραπεζών (Correspondent Central Banking Model) σε όλες τις πράξεις νομισματικής πολιτικής και στην πάγια διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης.

Οι διατάξεις της Πράξης ΣΝΠ 45/19.12.2000 τέθηκαν σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2001. Από την ίδια ημερομηνία καταργήθηκαν οι διατάξεις της Πράξης ΣΝΠ 32/7.3.2000.

Επισημαίνεται, τέλος, ότι στις 2 Ιανουαρίου 2001 (με ημερομηνία αξίας 3 Ιανουαρίου) διενεργήθηκε η τακτική δημοπρασία του Ευρωσυστήματος στην οποία συμμετείχαν τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα και πληρούν τα κριτήρια

καταλληλότητας των αντισυμβαλλομένων στις πράξεις νομισματικής πολιτικής που ορίζονται στην ανωτέρω Πράξη.

Το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής της Τράπεζας της Ελλάδος, αφού έλαβε υπόψη:

- την αναγκαία πλήρη σύγκλιση των επιτοκίων της Τράπεζας της Ελλάδος προς τα αντίστοιχα επιτόκια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ενόψει της ένταξης της Ελλάδος στη ζώνη του Ευρώ από 1 Ιανουαρίου 2001

αποφάσισε τα εξής:

- ο το επιτόκιο παρέμβασης της Τράπεζας της Ελλάδος στη διατραπεζική αγορά χρήματος για πράξεις διάρκειας 14 ημερών μειώθηκε σε 5,75% από 6,50%
- ο το επιτόκιο οριακής χρηματοδότησης των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τ.τ.Ε. έναντι ενεχύρου τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου (επιτόκιο Lombard) μειώθηκε σε 6,50% από 7,25%
- ο το επιτόκιο της πάγιας διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τ.τ.Ε. διάρκειας μιας ημέρας (O/N) μειώθηκε σε 4,75% από 5,50%⁴⁹.

Η νομισματική πολιτική του 2000 ασκήθηκε σ' ένα ιδιαίτερα δυσμενές περιβάλλον, καθώς είχε να αντιμετωπίσει τις πληθωριστικές πιέσεις που προκάλεσαν η μεγάλη αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου και η ανατίμηση του δολαρίου μέχρι το Νοέμβριο. Ταυτόχρονα η άσκηση της πολιτικής επιτοκίων υπέκειτο σε περιορισμούς εφόσον μέχρι το τέλος του έτους έπρεπε τα επιτόκια της Τράπεζας της Ελλάδος να προσαρμοστούν στο χαμηλότερο επίπεδο των επιτοκίων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και η συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής να συγκλίνει προς την ισοτιμία μετατροπής της σε Ευρώ. Παρ' όλα αυτά η νομισματική πολιτική πέτυχε τις βασικές της επιδιώξεις. Συνέβαλε καθοριστικά στην ικανοποίηση του κριτηρίου σύγκλισης για τον πληθωρισμό, καθώς και των κριτηρίων για τη συναλλαγματική ισοτιμία και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια. Με την προσεκτική και βαθμιαία μείωση των επιτοκίων περιόρισε τις εγχώριες πληθωριστικές πιέσεις ενώ με τις παρεμβάσεις της Τράπεζας

---

⁴⁹ Τα νέα επιτόκια ισχύουν από την Τετάρτη 13 Δεκεμβρίου 2000.

της Ελλάδος στις αγορές συναλλάγματος και χρήματος, η νομισματική πολιτική συνετέλεσε στην ομαλή και σταδιακή σύγκλιση της τρέχουσας ισοτιμίας της δραχμής προς την ισοτιμία μετατροπής της σε Ευρώ.

Η ενιαία νομισματική πολιτική που εφαρμόζεται πλέον και στην Ελλάδα αποσκοπεί να διασφαλίσει στη ζώνη του Ευρώ τη σταθερότητα των τιμών η οποία αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ταχύρυθμη και διατηρήσιμη οικονομική ανάπτυξη. Στη σημερινή συγκυρία η ενιαία νομισματική πολιτική επιδιώκει να εξασφαλίσει ότι οι προσδοκίες των οικονομικών φορέων θα εστιάζονται στη σταθερότητα των τιμών⁵⁰. Η Ελλάδα όμως δεν μπορεί να στηριχθεί μόνο στην ενιαία νομισματική πολιτική για την εδραίωση συνθηκών σταθερότητας διότι η πολιτική αυτή αποσκοπεί να διατηρήσει χαμηλό πληθωρισμό στη ζώνη του Ευρώ ως σύνολο και όχι σε επιμέρους χώρες. Επομένως η εθνική οικονομική πολιτική πρέπει να διαδραματίζει περισσότερο ενεργό ρόλο ώστε να αντισταθμίσει μη αναμενόμενες δυσμενείς επιδράσεις στον πληθωρισμό και παράλληλα να επιδιώκει τη δημιουργία προϋποθέσεων για ένα σταθερά υψηλό ρυθμό οικονομικής ανόδου⁵¹.

4.3.2. Πράξεις Συναλλάγματος

Το Ευρώ αποτελεί το κοινό νόμισμα για τα δώδεκα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν εισέλθει στην τρίτη φάση της ΟΝΕ. Τα Ευρώ κυκλοφόρησαν την 1^η Ιανουαρίου 2002 και προκειμένου να διασφαλισθεί η μετατρεψιμότητα των εθνικών νομισμάτων σε Ευρώ το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ είχε αποφασίσει ότι κάθε εθνική κεντρική τράπεζα έπρεπε να έχει λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα⁵² ώστε τα εθνικά νομίσματα του κάθε κράτους μέλους να ανταλλάσσονται με εκείνα των άλλων κρατών μελών βάσει της επίσημης συναλλαγματικής τους ισοτιμίας. Η Τ.τ.Ε. επιδιώκει τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Όσον αφορά λοιπόν στις πράξεις συναλλάγματος, βρίσκεται στην αρμοδιότητα της, να αποφασίσει για τον περιορισμό ή την

⁵⁰ Η σταθερότητα των τιμών βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τον πληθωρισμό ο οποίος πρέπει να επανέλθει σε επίπεδο 2% το τρέχον έτος.

⁵¹ βλ. Central Bank Independence, Targets and Credibility, Francesco Lippi, 1999.

⁵² βλ. Εθνικό Σχέδιο Εισαγωγής Τραπεζογραμματίων και Κερμάτων Ευρώ.

απελευθέρωση του αριθμού των ξένων τραπεζογραμμάτων, των εκτός της ζώνης του Ευρώ κρατών, που είναι διατεθειμένη να αποδεχτεί κατά τη διάρκεια των συναλλαγών της μέσα σε μία ημέρα. Επίσης επαφίεται στις αρμοδιότητες της Τ.τ.Ε. να ορίσει και το ποσό των ξένων τραπεζογραμμάτων τα οποία μπορούν να γίνουν αντικείμενο συναλλαγής από τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος ή από άλλες εμπορικές τράπεζες.

Στο συναλλαγματικό τομέα οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την υιοθέτηση του Ευρώ κινήθηκαν προς δύο κατευθύνσεις.

Η πρώτη κατεύθυνση συνδέεται αφενός με τη δημιουργία του κανονιστικού πλαισίου λειτουργίας της εγχώριας αγοράς συναλλάγματος και αφετέρου με την εξασφάλιση της κατάλληλης υποδομής σε ανθρώπινο δυναμικό και τεχνικό εξοπλισμό για τη μετάβαση στο νέο οργανωτικό περιβάλλον του Ευρωσυστήματος.

Συγκεκριμένα, η Τ.τ.Ε. συμβάλλει ενεργά στη διαμόρφωση του νέου πλαισίου λειτουργίας της εγχώριας αγοράς συναλλάγματος, δεδομένου ότι από την 1.1.2001⁵³ καταργήθηκε ο θεσμός του fixing (καθορισμός επίσημων ισοτιμιών της δραχμής έναντι των κυριότερων ξένων νομισμάτων) και αντικαταστάθηκε από τη δημοσίευση, εκ μέρους της ΕΚΤ, των συναλλαγματικών ισοτιμιών αναφοράς του Ευρώ έναντι των ανωτέρω νομισμάτων. Παράλληλα με την έκδοση των σχετικών πράξεων μεριμνά για την ενημέρωση των εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων, ως προς τις μεταβολές που επέρχονται και τους κανόνες λειτουργίας της αγοράς μετά την ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του Ευρώ. Επίσης η Τ.τ.Ε. προσαρμόζει το οργανωτικό πλαίσιο λειτουργίας της Διεύθυνσης Συναλλάγματος, ώστε αυτό να ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές και τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας⁵⁴.

Επίσης, με την εισαγωγή ολοκληρωμένης μηχανογραφικής εφαρμογής, επιτυγχάνεται αφενός ο πλήρης εκσυγχρονισμός των συστημάτων υποστήριξης της διαχείρισης των συναλλαγματικών διαθεσίμων και γενικά των πράξεων συναλλάγματος και αφετέρου η

---

⁵³ Ν. 2842/2000.

⁵⁴ Εξάλλου, η σύνδεσή της με τα λειτουργικά συστήματα BI-FOREX, ENSD, και FINANCE KIT του Ευρωσυστήματος υπήρξε έγκαιρη και επιτυχής.

σύνδεση των συστημάτων αυτών με τους σχετικούς λογαριασμούς όπως αυτοί προβλέπονται στο νέο λογιστικό σχέδιο που εφαρμόζει η Τ.τ.Ε. μετά την καθιέρωση του Ευρώ ως εθνικού νομίσματος. Παράλληλα προσαρμόστηκε πλήρως το πλαίσιο των υποχρεωτικών καταθέσεων σε συνάλλαγμα των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα προς το αντίστοιχο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος.

Η δεύτερη κατεύθυνση των προπαρασκευαστικών εργασιών στον συναλλαγματικό τομέα σχετίζεται με την εκπλήρωση των οικονομικών υποχρεώσεων της Τράπεζας της Ελλάδος προς την ΕΚΤ. Συγκεκριμένα αφορά την καταβολή του αναληφθέντος μέρους του μετοχικού κεφαλαίου και της συμμετοχής στα αποθεματικά της ΕΚΤ που αναλογούσε στην Τράπεζα, καθώς και τη μεταβίβαση συναλλαγματικών διαθεσίμων και χρυσού στην ΕΚΤ.

Ειδικότερα η Τ.τ.Ε. έλαβε τα απαραίτητα μέτρα και εξασφαλίζει τα απαιτούμενα διαθέσιμα σε συνάλλαγμα και χρυσό, ώστε να εκπληρωθούν έγκαιρα οι παραπάνω υποχρεώσεις της. Επιπλέον δημιουργεί την κατάλληλη οργανωτική και τεχνική υποδομή για την ανάληψη της διαχείρισης μέρους των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ.

Ενόψει της αντικατάστασης της δραχμής από το Ευρώ θεωρήθηκε σκόπιμη η συνέχιση έκδοσης από την Τ.Ε. δελτίων τιμών συν/τος και ξένων τραπεζογραμματίων για μικροσυναλλαγές, συναλλαγές του Δημοσίου σε συνάλλαγμα και συναλλαγές εκχώρησης/διάθεσης ξένων τραπεζογραμματίων από και προς τις εμπορικές τράπεζες και τα ανταλλακτήρια.

Τα αναθεωρημένα δελτία τιμών συναλλάγματος/τραπεζογραμματίων σκοπό είχαν να συμβάλουν στην προσαρμογή και τον εθισμό του κοινού, ιδιαίτερα κατά τη μεταβατική περίοδο, στη χρήση του Ευρώ ως εγχώριου νομίσματος αντί της δραχμής. Βάση για την έκδοση των δελτίων αυτών αποτέλεσε η αμετάκλητη ισοτιμία της δραχμής έναντι του Ευρώ (340,75 δρχ. ανά Ευρώ) και οι ισοτιμίες αναφοράς της ΕΚΤ (euro reference

rates), που διαμορφώνονταν καθημερινά στην concertation της 15.15 ώρα Ελλάδος και δημοσιεύονταν στις σχετικές σελίδες της ΕΚΤ στα ηλεκτρονικά μέσα.

Δεδομένου ότι από 1.1.2001 η δραχμή έχει αντικατασταθεί από το Ευρώ, κρίνεται σκόπιμη η έκδοση ορισμένων συγκεκριμένων δελτίων τιμών συναλλάγματος και τραπεζογραμμάτων έναντι Ευρώ .

Με βάση τα παραπάνω, θα εκδίδονται, μεταξύ άλλων, τα εξής δελτία⁵⁵:

- Δελτίο τιμών που θα εμφανίζει καθημερινά τις τιμές αναφοράς (euro reference rates) της ΕΚΤ.

Το δελτίο θα περιλαμβάνει και τα 28 νομίσματα για τα οποία παραθέτει ενδεικτικές τιμές η ΕΚΤ. Ουσιαστικά θα πρόκειται περί αναπαραγωγής του δελτίου της ΕΚΤ, που όμως είναι αναγκαία, εφόσον θα εκδίδονται δελτία τιμών συναλλάγματος και ξένων τραπεζογραμμάτων.

- Δελτίο Τιμών Συναλλάγματος έναντι Ευρώ για συναλλαγές μέχρι ισοτίμου Ευρώ 10.000 βάσει του δελτίου ισοτιμιών αναφοράς της ΕΚΤ .

- Πίνακας Τιμών έναντι Ευρώ για διάθεση-απόκτηση ξένων τραπεζογραμμάτων μεταξύ Τραπεζής Ελλάδος και λοιπών τραπεζών με βάση το δελτίο ισοτιμιών αναφοράς της ΕΚΤ.

- Συμπληρωματικός Πίνακας Τιμών έναντι Ευρώ για διάθεση-απόκτηση ξένων τραπεζογραμμάτων μεταξύ Τραπεζής Ελλάδος και λοιπών τραπεζών.

Για όλα τα Δελτία έναντι Ευρώ ο τρόπος παράθεσης των τιμών θα είναι η ποσότητα νομίσματος ανά 1 Ευρώ.

4.3.3. Συναλλαγματικά Διαθέσιμα

Όλες οι εθνικές κεντρικές τράπεζες και πιο συγκεκριμένα η Τ.τ.Ε. στην οποία αναφερόμαστε μεταβιβάζει όπως έχει ήδη αναφερθεί στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα άλλα εκτός από τα νομίσματα των κρατών-μελών της ζώνης του Ευρώ,

---

⁵⁵ <http://europa.eu.int> – www.bankofgreece.gr

ECU, αποθεματικές θέσεις του ΔΝΤ και ειδικά τραβηχτικά δικαιώματα, μέχρι ποσού ισοδύναμου προς 50 δισ. ECU⁵⁶. Το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ αποφασίζει για το ποσοστό που θα ζητήσει η ΕΚΤ να της καταβληθεί και τα ποσά που θα ζητήσει σε μεταγενέστερες στιγμές. Η ΕΚΤ έχει πλήρως το δικαίωμα να κατέχει και να διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα που της μεταβιβάζονται και να τα χρησιμοποιεί για τους σκοπούς που ορίζονται στο καταστατικό της. Βέβαια η ΕΚΤ μπορεί να ζητήσει να της καταβληθούν και άλλα συναλλαγματικά διαθέσιμα πέραν του ορίου που ορίζει το άρθρο 30 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ αλλά εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που θέτει το Συμβούλιο ανάλογα κάθε φορά με την περίπτωση.

Η εισφορά της Τράπεζας της Ελλάδος όπως άλλωστε και κάθε άλλης κεντρικής τράπεζας ορίζεται κατ' αναλογία με το μερίδιο συμμετοχής της στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ και πιστώνεται από την ΕΚΤ με μια απαίτηση ισοδύναμη προς την εισφορά της. Το διοικητικό συμβούλιο καθορίζει το νόμισμα στο οποίο εκφράζονται οι εν λόγω απαιτήσεις και την απόδοσή τους. Η ΕΚΤ μπορεί να της ζητήσει να καταβληθούν συναλλαγματικά διαθέσιμα πέραν του ορίου που αναφέρθηκε προηγουμένως υπό συγκεκριμένες βέβαια προϋποθέσεις⁵⁷.

Η Τ.τ.Ε. πραγματοποιεί συναλλαγές σε εκπλήρωση των υποχρεώσεων της προς τους Διεθνείς Οργανισμούς⁵⁸ και

- Συνάπτει σχέσεις με κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε άλλες χώρες και όπου ενδείκνυται με διεθνείς οργανισμούς,
- Αποκτά και πουλά είτε με άμεση είτε με προθεσμιακή εκτέλεση παντός τύπου περιουσιακά στοιχεία σε συνάλλαγμα όπως τίτλους και κάθε άλλο περιουσιακό στοιχείο εκφρασμένο στο νόμισμα οποιασδήποτε χώρας ή σε λογιστικές μονάδες σε οποιασδήποτε μορφή και αν κατέχονται καθώς και πολύτιμα μέταλλα.

⁵⁶ Άρθρο 30 ΣΕΕ “Μεταβίβαση Συναλλαγματικών Διαθεσίμων”.

⁵⁷ The Law of the European Central Bank, Zilioli-Selmayr, Hart publishing, 2001, “The European Central Bank and International Relations”.

⁵⁸ Άρθρο 23 ΣΕΕ “Εξωτερικές σχέσεις”.

- Διεξάγει παντός τύπου τραπεζικές συναλλαγές με τρίτες χώρες και με διεθνείς οργανισμούς, περιλαμβανομένων των δανειοληπτικών και των δανειοδοτικών πράξεων.

Όλες οι λοιπές πράξεις σε συναλλαγματικά διαθέσιμα που παραμένουν στην κατοχή της Τράπεζας μετά τις προαναφερθείσες μεταβιβάσεις καθώς και οι συναλλαγές των κρατών μελών που ενεργούνται με τα τρέχοντα ταμιακά διαθέσιμα σε συνάλλαγμα, εφόσον υπερβαίνουν ένα συγκεκριμένο όριο υπόκεινται στην έγκριση της ΕΚΤ, προκειμένου να διασφαλισθεί η συνέπεια με τη νομισματική πολιτική και την πολιτική των συναλλαγματικών ισοτιμιών της Κοινότητας. Το διοικητικό συμβούλιο είναι υπεύθυνο να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές με σκοπό τη διευκόλυνση των εν λόγω πράξεων.

4.3.4. Συστήματα Πληρωμών

Η λειτουργία ενός ασφαλούς και αξιόπιστου συστήματος πληρωμών σε συνεχή χρόνο είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με τους μηχανισμούς άσκησης της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος, επειδή όλες οι πράξεις νομισματικής πολιτικής διενεργούνται αποκλειστικά μέσω του εθνικού συστήματος πληρωμών και του διασυννοριακού συστήματος πληρωμών TARGET⁵⁹. Παράλληλα η λειτουργία συστήματος πληρωμών σε συνεχή χρόνο περιορίζει τους κινδύνους διακανονισμού και το συστημικό κίνδυνο κατά την εκκαθάριση διατραπεζικών συναλλαγών μεγάλων ποσών, επειδή διασφαλίζει τον οριστικό διακανονισμό τους στη διάρκεια της ημέρας σύμφωνα με προδιαγεγραμμένες διαδικασίες⁶⁰.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, για τη σύνδεσή της με το TARGET θέτει σε λειτουργία το σύστημα πληρωμών Ευρώ-ΕΡΜΗΣ ενώ αναπτύσσει και το εθνικό σύστημα

---

⁵⁹ Διευρωπαϊκό Αυτοματοποιημένο Σύστημα Ταχείας Μεταφοράς Κεφαλαίων σε συνεχή χρόνο, το οποίο αποτελείται από τα αντίστοιχα εθνικά συστήματα των κρατών που συμμετέχουν στη ζώνη του Ευρώ. Τα συστήματα αυτά συνδέονται μεταξύ τους για τη διενέργεια συνοριακής μεταφοράς κεφαλαίων αυθημερόν

⁶⁰ Κατά το 2000 διακινήθηκαν μέσω του Συστήματος ΕΡΜΗΣ 961.425 εντολές συνολικής αξίας 3.947 δισεκ. Ευρώ. Κατά το πρώτο δίμηνο του 2001, ο ημερήσιος όγκος των συναλλαγών ανήλθε σε 4.030 εντολές αξίας 12,3 δισεκ. Ευρώ.

πληρωμών ΕΡΜΗΣ⁶¹. Με τη λειτουργία του συστήματος ΕΡΜΗΣ σε δραχμές η Τ.Τ.Ε. υπακούει ουσιαστικά στις επιταγές του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και ολοκληρώνει την αναγκαία υποδομή για τον διακανονισμό σε συνεχή χρόνο των πληρωμών της εγχώριας αγοράς χρήματος και κεφαλαίων επιτυγχάνοντας έτσι τη διασύνδεση όλων των περιφερειακών υποσυστημάτων πληροφορικής της Τράπεζας και την αυθημερόν συγκέντρωση και λογιστικοποίηση των συναλλαγών των τραπεζών σε επίπεδο χώρας.

Το σύστημα πληρωμών ΕΡΜΗΣ λειτουργεί απρόσκοπτα από την αρχή του 2001 ως αναπόσπαστο τμήμα του διασυνοριακού συστήματος TARGET και μέσω αυτού διακανονίζονται πλέον σε Ευρώ τόσο οι εγχώριες όσο και οι διασυνοριακές εντολές πληρωμής. Με το σύστημα αυτό διευκολύνεται η ουσιαστική και ομαλή ενσωμάτωση της εγχώριας αγοράς χρήματος και κεφαλαίων στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και η πιο αποτελεσματική διαχείριση των διαθέσιμων των πιστωτικών ιδρυμάτων μελών μέσω ενιαίου λογαριασμού διακανονισμού τόσο για τις εγχώριες όσο και για τις διασυνοριακές πληρωμές. Το σύστημα ΕΡΜΗΣ συμβάλλει περαιτέρω στην απούλοποίηση των συναλλαγών και αποδεικνύεται κυρίως λόγω των λειτουργικών χαρακτηριστικών του ελκυστικό για τα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία διακανονίζουν προαιρετικά μέσω αυτού μεγάλο όγκο των εντολών πληρωμής της πελατείας τους.

Με τη λειτουργία του νέου συστήματος πληρωμών ΕΡΜΗΣ, τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν στη διάθεσή τους έναν αποτελεσματικό μηχανισμό για το διακανονισμό των διασυνοριακών και εγχώριων πληρωμών τους σε Ευρώ. Ταυτόχρονα, μπορούν να συμμετέχουν στις πράξεις της ενιαίας νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος, αφού προϋπόθεση για τη συμμετοχή αυτή είναι η ιδιότητα του μέλους στο εθνικό σύστημα διακανονισμού των πληρωμών σε συνεχή χρόνο.

Όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα, καθώς και αυτά που έχουν την έδρα σε χώρα του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, μπορούν να γίνουν μέλη του

---

⁶¹ Πρόκειται για την απόδοση στα ελληνικά του HERMES που αποτελεί ακρωνύμιο του Hellenic Real-time Money Transfer Express System.

συστήματος ΕΡΜΗΣ. Οι πληρωμές διακανονίζονται χωρίς κατώτατο όριο. Υποχρεωτικά μέσω του συστήματος διακανονίζονται οι πληρωμές που αφορούν πράξεις της ενιαίας νομισματικής πληρωμής και τα υπόλοιπα των συστημάτων συμψηφισμού που λειτουργούν στην Ελλάδα. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του νέου συστήματος είναι η χορήγηση προς τα πιστωτικά ιδρύματα μέλη άτοκης ενδοημερήσιας χρηματοδότησης έναντι εγγυήσεων η οποία δεν υπόκειται σε ανώτερο όριο πέραν αυτού που καθορίζεται από την αποτίμηση των προκατατεθειμένων για το σκοπό αυτό εγγυήσεων.

Το σύστημα ΕΡΜΗΣ λειτουργεί με βάση τον Κανονισμό Λειτουργίας ο οποίος τέθηκε σε ισχύ από 1.1.2001 με την 46/21.12.2000 Απόφαση του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής και είναι εναρμονισμένος προς την κατευθυντήρια Οδηγία της ΕΚΤ για το σύστημα TARGET⁶². Οι ημέρες αργίας είναι οι ίδιες με αυτές του TARGET, καθορίζονται με Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ και ανακοινώνονται μέσω του τύπου και των ιστοσελίδων της Τράπεζας της Ελλάδος και της ΕΚΤ.

Με το νέο κανονισμό του συστήματος θεσπίζονται κανόνες για την αποζημίωση των πιστωτικών ιδρυμάτων-μελών σε περιπτώσεις δυσλειτουργίας που αφορούν τόσο τις διασυννοριακές πληρωμές ΕΡΜΗΣ/TARGET όσο και τις εγχώριες πληρωμές. Το σύστημα αποζημίωσης καλύπτει τα αποστέλλοντα και τα λαμβάνοντα μέλη του συστήματος τα οποία λόγω δυσλειτουργίας υποχρεώθηκαν να προσφύγουν στις πράξεις πάγιων πιστωτικών διευκολύνσεων του Ευρωσυστήματος. Βασική αρχή των κανόνων αποζημίωσης είναι η αποφυγή αδικαιολόγητου πλουτισμού του Ευρωσυστήματος από τυχόν δυσλειτουργίες των συστημάτων πληρωμών που απαρτίζουν το TARGET ή συμμετέχουν σ' αυτό.

Η μεταφορά κεφαλαίων μέσω συστήματος ΕΡΜΗΣ/TARGET δημιουργεί πιστωτικά ή χρεωστικά υπόλοιπα στους λογαριασμούς δοσοληψιών της Τράπεζας της Ελλάδος και κάθε άλλης εθνικής τράπεζας. Προκειμένου να αποφευχθεί η δημιουργία μεγάλων

---

⁶² Guideline of the European Central Bank of 3 October 2000 on a Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system TARGET.

διμερών υπολοίπων και η εξ αυτού διόγκωση των ισολογισμών των κεντρικών τραπεζών, αποφασίσθηκε και εφαρμόζεται ο συμψηφισμός των πιο πάνω υπολοίπων. Επί των καθαρών ημερησίων υπολοίπων υπολογίζεται τόκος με βάση το εκάστοτε ισχύον επιτόκιο των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος.

Η Τ.τ.Ε.⁶³ έχει την ευθύνη για την επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών, η οποία ασκείται σε αποκεντρωμένη βάση στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής που καθορίζεται εκάστοτε από το Ευρωσύστημα. Στη μορφή αυτή υπάγονται και όλες οι μορφές του ηλεκτρονικού χρήματος και μέσα πληρωμών, με σκοπό τη διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού σ' αυτά.

Η επίβλεψη αποτελεί διακριτή λειτουργία από εκείνη της εποπτείας, καθώς η τελευταία επικεντρώνεται κυρίως στους κινδύνους σε επίπεδο πιστωτικού ιδρύματος. Δεδομένου όμως ότι τόσο η επίβλεψη όσο και η εποπτεία αποβλέπουν στην εν γένει σταθερότητα του πιστωτικού συστήματος και στην ομαλή λειτουργία και αποτελεσματικότητα των αγορών, επιβάλλεται στενή συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιακών μονάδων που ασκούν αυτές τις αρμοδιότητες και ανταλλαγή πληροφοριών για την αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων τους. Για την ενεργοποίηση της επίβλεψης δημιουργήθηκε ειδική υπηρεσιακή μονάδα στην Τ.τ.Ε., η οποία αναπτύσσει και εξειδικεύει τις γενικές αρχές, τις μεθόδους και τα μέσα άσκησης που εφαρμόζονται για την επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών που λειτουργούν ή πρόκειται να λειτουργήσουν στην Ελλάδα.

4.3.5. Εποπτεία Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Με την Οδηγία 12/2000/ΕΚ καθιερώθηκε η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και των εθνικών κανόνων προληπτικής εποπτείας των κρατών μελών. Σύμφωνα με την παραπάνω Οδηγία κάθε κράτος μέλος είναι αρμόδιο για την άσκηση εποπτείας επί των πιστωτικών ιδρυμάτων των οποίων εκδίδει την άδεια λειτουργίας τους. Προκειμένου η εποπτεία αυτή να αποδίδει απαιτείται ο στενός συντονισμός των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών. Σ' αυτό το σημείο όμως πρέπει να τονισθεί ότι σε αντίθεση με τα όσα ισχύουν σχετικά με την άσκηση κοινής νομισματικής πολιτικής η ΕΚΤ δεν έχει την

---

⁶³ Όπως ορίζεται στο άρθρο 55 του Καταστατικού της.

ιδιότητα μίας ενιαίας εποπτικής αρχής. Οι εξουσίες της περιορίζονται σ' ένα ρόλο απλής συμβολής στην ομαλή άσκηση της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Πιο συγκεκριμένα βάσει του άρθρου 105 παρ.5 και 6 ΣΕΚ, το Συμβούλιο αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και μετά από διαβουλεύσεις με την ΕΚΤ αλλά και αφού λάβει τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μπορεί να αναθέσει ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν στην προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρέσει των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Από την αξιολόγηση των σχημάτων εποπτείας που έχουν υιοθετηθεί στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαπιστώνεται ότι δεν υπάρχει ένα ιδανικό σχήμα εποπτείας που είναι το πλέον κατάλληλο για όλες τις χώρες, δεδομένου ότι τα ιδιαίτερα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά του χρηματοπιστωτικού τομέα κάθε χώρας διαφέρουν. Επομένως ανάλογη με το μέγεθος και τη σημασία των επιμέρους εποπτευόμενων τομέων είναι και η έκταση και η σημασία της εποπτείας που ασκείται από τους αρμόδιους φορείς. Στην Ελλάδα οι εποπτικές δραστηριότητες έχουν ανατεθεί για μεν τα πιστωτικά ιδρύματα στην Τ.τ.Ε., για δε τις ασφαλιστικές εταιρίες στο Υπουργείο Ανάπτυξης ενώ για τις εταιρίες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς⁶⁴.

Όπως και σε άλλες χώρες όπου οι αγορές κεφαλαίων παρουσιάζουν συγκριτικά χαμηλότερο βαθμό ανάπτυξης, το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα κατέχει δεσπόζουσα θέση στο χρηματοπιστωτικό τομέα και αποτελεί τον κύριο φορέα διαμεσολάβησης για την κατανομή των διαθέσιμων κεφαλαίων στην οικονομία. Επιπλέον οι τράπεζες έχουν από ετών επεκτείνει τις δραστηριότητες τους σε όλο το φάσμα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών⁶⁵. Οι τράπεζες οδηγήθηκαν στην επέκτασή τους αυτή για να αποκομίσουν οφέλη από τις συνεργίες αλλά και για λόγους αμυντικής στρατηγικής καθώς διαφαίνεται η πιθανότητα διαφυγής εξόδων εξαιτίας της δραστηριοποίησης επιχειρήσεων που προσφέρουν παρεμφερή ανταγωνιστικά προϊόντα. Είναι χαρακτηριστικό ότι περισσότερο από το 75% του συνόλου των

⁶⁴ Βλ. Τ.τ.Ε., Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2000, Αθήνα 2001

⁶⁵ Δεν είναι ασυνήθιστο το φαινόμενο χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αποκτούν ή να δημιουργούν αρχικά θυγατρικές ασφαλιστικές εταιρίες και μεταγενέστερα εταιρίες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών.

κεφαλαίων που διαχειρίζονται οι εταιρίες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων και οι εταιρίες διαχείρισης επενδύσεων χαρτοφυλακίου στην Ελλάδα αφορά επιχειρήσεις που ελέγχονται από τις Τράπεζες. Επίσης το 46% περίπου του συνόλου των συναλλαγών των ανώνυμων χρηματιστηριακών συναλλαγών διενεργείται από εταιρίες που ελέγχονται από τράπεζες και το ίδιο συμβαίνει με το 37% του κύκλου εργασιών των ασφαλιστικών εταιριών. Συνεπώς η άσκηση προληπτικής εποπτείας σε ενοποιημένη βάση από την Τ.τ.Ε. αφορά εκτός από τα πιστωτικά ιδρύματα και ένα σημαντικό βαθμό μη τραπεζικών επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Η εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων έχει ως στόχο τη διασφάλιση της σταθερότητας και της αποτελεσματικότητας του πιστωτικού συστήματος και γενικότερα του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας. Η έκταση και το περιεχόμενο της εποπτείας καθορίζεται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για κάθε κατηγορία εποπτευομένων ιδρυμάτων, επιχειρήσεων και οργανισμών. Κατά την άσκηση της εποπτικής αρμοδιότητας η Τ.τ.Ε. επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις κατά πάντων των υποκείμενων σε εποπτεία προσώπων, των νόμιμων εκπροσώπων τους και όσων ασκούν διοίκηση για παραβάσεις των σχετικών με τις αρμοδιότητες της Τράπεζας διατάξεων.

Η Τ.τ.Ε. επιβάλλει κατά πάντων των εποπτευομένων απ' αυτή προσώπων τις κατά την κρίση της προσήκουσες διοικητικές κυρώσεις εκ των προβλεπόμενων από την ισχύουσα νομοθεσία για τα πιστωτικά ιδρύματα σε περίπτωση παράβασης των κανονιστικών και νομοθετικών ρυθμίσεων σχετικά με την άσκηση δραστηριοτήτων τους ή την παρακώλυση των κατά των νόμων ελέγχων καθώς και

- Άτοκη κατάθεση στην Τ.τ.Ε. ποσού μέχρι 50% επί του ποσού της παράβασης ή αν το ποσό της παράβασης δεν μπορεί να προσδιοριστεί, μέχρι τριών δισεκατομμυρίων δραχμών και διάρκειας μέχρι ενός έτους.
- Πρόστιμο υπέρ του ελληνικού δημοσίου υπολογιζόμενο είτε ως ποσοστό μέχρι 40% επί του ποσού παράβασης είτε ως εφάπαξ ποσό μέχρι τριακοσίων εκατομμυρίων

δραχμών και σε περίπτωση υποτροπής μέχρι πεντακοσίων εκατομμυρίων δραχμών⁶⁶.

Τα όρια της άτοκης κατάθεσης και του προστίμου είναι δυνατόν να αναπροσαρμόζονται με Πράξη Διοικητή. Για τις παραβάσεις αυτές η Τράπεζα μπορεί επίσης να ασκεί και άλλες διοικητικές κυρώσεις και να προσδιορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής αυτών.

---

⁶⁶ Οι κυρώσεις αυτές επιβάλλονται και σωρευτικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.: ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ και ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ - ΟΙ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

5.1. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Τράπεζα της Ελλάδος.

Τα κράτη-μέλη ασκούν την οικονομική τους πολιτική με σκοπό να συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την ΕΕ. Τα κράτη-μέλη και η Κοινότητα δρουν σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων⁶⁷. Με την ενσωμάτωση τους στο ΕΣΚΤ οι εθνικές κεντρικές τράπεζες στερήθηκαν την άσκηση της βασικής τους πολιτικής, ήτοι της νομισματικής. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε και η δομή του ΕΣΚΤ χαρακτηρίζεται από συγκεντρωτισμό. Σ' αυτό το σημείο αξίζει να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες διαχωρίζονται πλήρως από τα κράτη-μέλη και αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του ΕΣΚΤ μέσα στα πλαίσια του οποίου, βάσει του άρθρου 108 της ΣΕΕ, δεν επιτρέπεται να υπακούουν σε υποδείξεις των αντιστοίχων κυβερνήσεων.

Τα τελευταία χρόνια το Ευρωσύστημα ολοένα και ενισχύει το ρόλο του στη Διεθνή συνεργασία. Αυτό έχει πολλές διαστάσεις. Πρώτον, η ΕΚΤ διατηρεί και αναπτύσσει σχέσεις με τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Δεύτερον, το Ευρωσύστημα συμμετέχει σε διεθνή συνεργασία σε νομισματικά, χρηματοπιστωτικά και οικονομικά θέματα. Ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για το έργο που επιτελείται στους κόλπους διεθνών οργανισμών και φορέων σχετικά με τις εξελίξεις στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Τρίτον, η ΕΚΤ συσφίγγει τις σχέσεις συνεργασίας με πολλές κεντρικές τράπεζες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΚΤ αναπτύσσει σχέσεις με τις κεντρικές τράπεζες ευρωπαϊκών χωρών που δεν τελούν υπό ένταξη ή

---

⁶⁷ Άρθρο 98 της ΣΕΕ, Οικονομική Πολιτική.

βασικών οικονομιών με αναδυόμενες αγορές, καθώς και ορισμένων άλλων βιομηχανικών χωρών⁶⁸.

Βέβαια και η Κοινότητα είναι αρμόδια να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, μέσω του Συμβουλίου, όχι μόνο επί των θεμάτων όπου η ΣΕΚ ρητώς αναγνωρίζει την παραπάνω αρμοδιότητα αλλά και επί όλων των θεμάτων επί των οποίων έχει εσωτερική αρμοδιότητα, άρα και για θέματα που αφορούν στην κοινή νομισματική πολιτική μετά από πρόταση της Επιτροπής και με την σύμφωνη γνώμη της ΕΚΤ, αρκεί όμως να έχει ασκήσει την εσωτερική αυτή αρμοδιότητα. Πρόκειται για την εφαρμογή του δόγματος της παραλληλότητας. Πιο συγκεκριμένα, το Συμβούλιο συνάπτει συμφωνίες για ένα σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών για το Ευρώ έναντι μη κοινοτικών νομισμάτων, και για νομισματικά ή συναλλαγματικά θέματα με τρίτα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς. Επίσης, το Συμβούλιο συνάπτει διεθνείς συμφωνίες για λογαριασμό της Κοινότητας με τρίτα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς, σύμφωνα με το άρθρο 300 ΣΕΚ ενώ σύμφωνα με το άρθρο 310 ΣΕΚ αποφασίζει τη σύναψη συμφωνιών συνδέσεως της ΕΚ με άλλα κράτη και συνθηκών προσχωρήσεως τρίτων κρατών στην Ένωση, σύμφωνα με το άρθρο 49 ΣΕΕ. Η σύναψη των παραπάνω συμφωνιών γίνεται ύστερα από πρόταση της Επιτροπής και δεσμεύουν την Κοινότητα, τα όργανά της καθώς και τα κράτη μέλη αυτής.

Μερικοί συγγραφείς υποστηρίζουν ότι το γενικότερο πνεύμα της Συνθήκης του Μάαστριχτ ήταν να εγκαθιδρύσει έναν μηχανισμό έμμεσης εφαρμογής της ο οποίος θα έφτανε σε τέτοιο σημείο ώστε να αποκλείσει το συγκεντρωτισμό στη λήψη αποφάσεων αφού κάτι τέτοιο δε θα σεβόταν καθόλου την αυτονομία και ανεξαρτησία των κρατών-μελών. Ούτως ή άλλως η έμμεση εφαρμογή του Κοινοτικού δικαίου είναι πλέον η κοινή πρακτική και τα κράτη-μέλη θεωρούνται υπεύθυνα για την άσκησή της.

Οι τομείς οι οποίοι ανήκουν καταρχήν στην αρμοδιότητα της ΕΚΤ να αποφασίσει γι' αυτούς και στη συνέχεια στα κράτη-μέλη να εκτελέσουν αυτές τις αποφάσεις είναι πρώτα απ' όλα η νομισματική πολιτική, η οποία αφορά σ' όλες τις πράξεις ανοιχτής

---

⁶⁸ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Ετήσια Έκθεση 2000, Πρόλογος Willem F. Duisenberg.

αγοράς της ΕΚΤ, κατά δεύτερον ο τομέας των συστημάτων πληρωμών που έχει να κάνει με τα εθνικά συστήματα πληρωμών και το διασυνοριακό σύστημα TARGET, τρίτον η παραγωγή από τα κράτη-μέλη των τραπεζογραμμάτων Ευρώ και τέλος η συλλογή στατιστικών στοιχείων από την πλευρά των εθνικών κεντρικών τραπεζών τα οποία στη συνέχεια αποστέλλονται στην ΕΚΤ προκειμένου βάσει αυτών εκείνη να λάβει τις κατάλληλες αποφάσεις. Κατά την άσκηση βέβαια όλων των παραπάνω απαιτούνται όλες οι απαραίτητες οδηγίες από την Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΚΤ⁶⁹.

Η διαδικασία που περιγράψαμε στους τομείς που μόλις αναφέραμε αποτελεί τη θεωρία του παραλληλισμού. Η λογική πίσω από αυτή τη θεωρία υποστηρίζει ότι όταν η ΣΕΚ αποδίδει αρμοδιότητες σε συγκεκριμένους τομείς στην Κοινότητα, τότε οι δυνατότητες των κρατών-μελών σ' αυτούς τους τομείς περιορίζονται αντίστοιχα προκειμένου να αποφευχθούν συγκρούσεις. Η οικονομική πολιτική ανήκει ακόμα στις αρμοδιότητες των κρατών-μελών έχοντας ουσιαστικά μεταβιβάσει κάποιους τομείς στην ΣΕΕ. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε και η ΣΕΚ δεν αποδίδει στην Κοινότητα πλήρη ελευθερία όσον αφορά στην οικονομική πολιτική. Η ΕΚΤ αποτελεί εμπόδιο για την άσκηση εκ μέρους των κρατών-μελών των ικανοτήτων τους στον τομέα της νομισματικής πολιτικής αφού πολύ απλά η ΕΚΤ είναι αποκλειστικά από την Συνθήκη αρμόδια για τον καθορισμό και την εφαρμογή μέσα στα πλαίσια του ΕΣΚΤ της νομισματικής πολιτικής.

Η Γνώμη της ΕΚΤ πρέπει να ζητείται από το οικείο κοινοτικό όργανο και τις αρμόδιες εθνικές αρχές κατά περίπτωση για οποιοδήποτε σχέδιο κοινοτικής ή εθνικής νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στον Τομέα αρμοδιότητας της ΕΚΤ. Η Γνώμη της ΕΚΤ ζητήθηκε συνολικά 32 φορές το 2000. Τρεις από τις αιτήσεις αφορούσαν την υιοθέτηση του Ευρώ από την Ελλάδα, τέσσερις την εισαγωγή τραπεζογραμμάτων και κερμάτων Ευρώ το 2002 και επτά αφορούσαν νομικές πράξεις της Κοινότητας. Οι υπόλοιπες αιτήσεις αφορούσαν προτεινόμενες εθνικές νομοθετικές διατάξεις.

---

⁶⁹ The Law of the European Central Bank, Zilioli-Selmayr, Hart publishing, 2001, ‘‘ The Making and implementation of ECB Law’’.

5.1.1. Νομισματική Πολιτική

Η δημοσιονομική κατάσταση των χωρών της ζώνης του Ευρώ είναι πολύ καλύτερη απ' ό,τι πριν από λίγα μόλις χρόνια. Είναι γεγονός όμως ότι η πρόσφατη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων οφειλόταν περισσότερο στα χαμηλά επιτόκια και την οικονομική ανάπτυξη που ξεπέρασε τις προσδοκίες και όχι τόσο μέτρα για τη βελτίωση των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων. Είναι σημαντικό οι χώρες να προωθήσουν ακόμα περισσότερο τη δημοσιονομική εξυγίανση. Τα δύο πρώτα χρόνια του Ευρώ έδειξαν ότι το πλαίσιο χάραξης της πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι ικανοποιητικό. Δεν αναφάνηκαν σημαντικές αδυναμίες. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι δεν είναι δυνατό να γίνουν περαιτέρω βελτιώσεις με βάση την πείρα, εάν και όταν κριθεί σκόπιμο.

Από την 1^η Ιανουαρίου 2001, η Ελλάδα ακολουθεί την ενιαία νομισματική πολιτική που αποφασίζεται για τη ζώνη του Ευρώ από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ⁷⁰. Η πολιτική αυτή εφαρμόζεται στις χώρες της ζώνης του Ευρώ από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες που αποτελούν μέρος του Ευρωσυστήματος και έχει ως πρωταρχικό στόχο τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών μεσοπρόθεσμα⁷¹. Εφόσον δεν διακυβεύεται η επίτευξη του πρωταρχικού αυτού στόχου, το Ευρωσύστημα στηρίζει τη γενική οικονομική πολιτική των κρατών-μελών της ζώνης του Ευρώ ώστε να συμβάλλει στην υλοποίηση των επιδιώξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ουσιαστικά η ΕΚΤ θέτει τους στόχους για τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και εκείνες καθορίζουν τα μέσα για την επίτευξη αυτών.

Για την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ακολουθείται πολιτική με δύο πυλώνες: μία τιμή αναφοράς για την αύξηση της προσφοράς χρήματος και τη μελλοντική εξέλιξη της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του Ευρώ. Γενικά ο συνδυασμός των δύο πυλώνων της στρατηγικής της ΕΚΤ εξασφαλίζει ότι οι νομισματικές, χρηματοοικονομικές και οικονομικές εξελίξεις είναι αντικείμενο

⁷⁰ Τράπεζα της Ελλάδος, Νομισματική Πολιτική 2000-2001, Μάρτιος 2001.

⁷¹ Ο στόχος για τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών αφορά στο σύνολο της ζώνης του Ευρώ και όχι κάθε χώρα χωριστά.

προσεκτικής παρακολούθησης και ανάλυσης. Η ενδελεχής αυτή ανάλυση δίνει στην ΕΚΤ τη δυνατότητα να διαμορφώνει τα επιτόκιά της στο επίπεδο εκείνο όπου εξυπηρετείται καλύτερα η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Διασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό την αγοραστική δύναμη του Ευρώ, η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ στηρίζει ταυτόχρονα και την εξωτερική αξία του Ευρώ όπως αυτή μετράται με τη συναλλαγματική του ισοτιμία έναντι άλλων νομισμάτων⁷².

Προκειμένου να πραγματοποιήσει τον πρωταρχικό του στόχο της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών, το Ευρωσύστημα διαθέτει μία σειρά μέσων νομισματικής πολιτικής. Σκοπός τους είναι να επηρεάζουν τα επιτόκια της αγοράς, να διαχειρίζονται τη ρευστότητα στο τραπεζικό σύστημα και να επισημαίνουν τη γενική κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής. Η νομισματική πολιτική διαμορφώνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αλλά εφαρμόζεται κατά κύριο λόγο, με αποκεντρωτικό τρόπο καθώς οι περισσότερες πράξεις διενεργούνται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Σύμφωνα με τα παραπάνω δηλαδή υπάρχουν τομείς οι οποίοι ανήκουν τόσο στην αρμοδιότητα της ΕΚΤ όσο και στην αρμοδιότητα της Τράπεζας της Ελλάδος και απομένει στην ΕΚΤ να επιλέξει μεταξύ άμεσης και έμμεσης εφαρμογής τους⁷³. Πιο συγκεκριμένα:

- Και η Τ.τ.Ε. και η ΕΚΤ δύνανται να εκδώσουν τραπεζογραμμάτια Ευρώ. Η ΕΚΤ και πιο συγκεκριμένα το Διοικητικό Συμβούλιο, έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων μέσα στην Κοινότητα.
- Και η Τ.τ.Ε. και η ΕΚΤ δύνανται να ανοίγουν λογαριασμούς για τους συμμετέχοντες στην κοινή αγορά και να αποδέχονται καταθέσεις.
- Και η Τ.τ.Ε. και η ΕΚΤ δύνανται να εκτελούν πιστοδοτικές πράξεις σε συνάρτηση πάντα με τη γενικότερη νομισματική πολιτική που ασκείται βάσει των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ.

---

⁷² Η συναλλαγματική ισοτιμία δεν αποτελεί αυτή καθαυτή στόχο της νομισματικής πολιτικής.

⁷³ The Law of the European Central Bank, Zilioli-Selmayr, Hart publishing, 2001, “The Making and implementation of ECB Law”.

- Και η Τ.τ.Ε. και η ΕΚΤ δύνανται να κρατούν τα υποχρεωτικά διαθέσιμα που είναι υποχρεωμένες οι πρώτες να τηρούν στη δεύτερη.
- Και η Τ.τ.Ε. και η ΕΚΤ δύνανται να διασφαλίζουν τη σωστή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών βάσει των κανονισμών της ΕΚΤ.
- Και η Τ.τ.Ε. και η ΕΚΤ δύνανται να συνάπτουν συμφωνίες με άλλες κεντρικές τράπεζες και άλλα πιστωτικά ιδρύματα σε άλλες χώρες και ακόμα με διεθνείς οργανισμούς. Το τελευταίο συνήθως αφορά συμφωνίες για λειτουργίες που σχετίζονται με το συνάλλαγμα υπό την εποπτεία της ΕΚΤ.

Κατά την άσκηση των παραπάνω αρμοδιοτήτων βέβαια οι εθνικές κεντρικές τράπεζες βρίσκονται υπό τον έλεγχο και την εποπτεία της Εκτελεστικής Επιτροπής και παίρνουν όλες τις απαραίτητες οδηγίες από αυτήν χωρίς να προβαίνουν σε αυτόνομες ενέργειες οι οποίες πιθανόν να έβλαπταν τους επιδιωκόμενους στόχους. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι για οποιαδήποτε ζημία σημειωθεί κατά την άσκηση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί από την ΕΚΤ στις εθνικές κεντρικές τράπεζες, υπεύθυνη θεωρείται η πρώτη εφόσον οι δεύτερες λειτουργούν όπως προαναφέρθηκε υπό τις κατευθυντήριες γραμμές της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ.

Το Διοικητικό Συμβούλιο καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στο ΕΣΚΤ σύμφωνα με τη ΣΕΕ⁷⁴. Η Εκτελεστική Επιτροπή θέτει σε εφαρμογή τη νομισματική πολιτική σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και αποφάσεις που θεσπίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο δίνοντας τις απαραίτητες οδηγίες στις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Εφόσον κρίνεται δυνατό και εύλογο η ΕΚΤ προσφεύγει στις εθνικές κεντρικές τράπεζες για την εκτέλεση των πράξεων που υπάγονται στα καθήκοντα του ΕΣΚΤ.

Για τη διεξαγωγή των εργασιών τους, η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, στην προκειμένη περίπτωση η Τ.τ.Ε., μπορούν να ανοίγουν λογαριασμούς υπέρ πιστωτικών ιδρυμάτων, δημοσίων οργανισμών και άλλων φορέων της αγοράς και να δέχονται

---

⁷⁴ Άρθρο 12 ΣΕΕ, Καθήκοντα των οργάνων λήψεως αποφάσεων.

περιουσιακά στοιχεία, περιλαμβανομένων τίτλων υπό μορφή λογιστικής εγγραφής, ως ασφάλεια.

Επίσης για την επίτευξη των στόχων του ΕΣΚΤ και την εκτέλεση των καθηκόντων του, η ΕΚΤ και η Τ.τ.Ε. μπορούν⁷⁵:

- Να συναλλάσσονται στις χρηματαγορές αγοράζοντας και πουλώντας είτε με οριστικές πράξεις, είτε με σύμφωνο επαναφοράς, είτε δανείζοντας και δανειζόμενες απαιτήσεις και διαπραγματεύσιμους τίτλους, εκφρασμένους σε κοινοτικά ή μη κοινοτικά νομίσματα καθώς και σε πολύτιμα μέταλλα
- να διενεργούν πιστοδοτικές και πιστοληπτικές πράξεις με πιστωτικά ιδρύματα και άλλους φορείς της αγοράς, με επαρκή ασφάλεια προκειμένου για δάνεια.

5.1.2. Πράξεις συναλλάγματος

Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες διενεργούν πράξεις συναλλάγματος οι οποίες αφορούν αφενός στην πώληση εισοδήματος από τόκους καταθέσεων σε ξένο νόμισμα και αφετέρου παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος. Προκειμένου να διατηρηθεί τόσο η διάρθρωση όσο και το προφίλ κινδύνου της λογιστικής κατάστασης της ΕΚΤ όπως είχε, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε ότι οι εισροές που αφορούν εισόδημα από τόκους επί συναλλαγματικών διαθεσίμων θα πληρωθούν έναντι Ευρώ. Οι πωλήσεις αυτές ολοκληρώθηκαν σε διάστημα μίας εβδομάδας.

Η πολιτική συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρώ έναντι τρίτων νομισμάτων (π.χ. δολάριο, γιεν) αποφασίζεται από το Συμβούλιο Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών σε συνεργασία με το Οικονομικό Συμβούλιο της ΕΚΤ (μετά από Σύσταση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ ή διαβούλευση με αυτό), ώστε το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ να διασφαλίζει ότι η πολιτική συναλλαγματικών ισοτιμιών είναι συνεπής με τον πρωταρχικό στόχο της σταθερότητας των τιμών. Το Ευρωσύστημα επίσης εφαρμόζει την πολιτική τιμής συναλλάγματος που αποφασίζεται.

---

⁷⁵ Η ΕΚΤ καθορίζει τις γενικές αρχές για τις πράξεις που διενεργούνται από την ίδια και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και τους όρους υπό τους οποίους δέχονται να μετάσχουν σε τέτοιες συναλλαγές.

Η ΕΚΤ έχει τη δυνατότητα να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με το άρθρο 111 ΣΕΕ. Αυτές οι πράξεις διενεργούνται είτε μέσω ιδιωτικών συμφωνιών οι οποίες καθίστανται αναγκαίες για τον καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών είτε μέσω συμφωνιών σε ιδιωτικό ή σε δημόσιο επίπεδο με την ΕΚΤ όπως με τις τράπεζες τρίτων κρατών που στόχο έχουν τον καθορισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ανήκει λοιπόν στις αρμοδιότητες της ΕΚΤ να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος αλλά σε εξαιρετικές περιπτώσεις το Υπουργικό Συμβούλιο μπορεί να υιοθετήσει γενικές κατευθύνσεις οι οποίες όμως δεν μπορούν να θίξουν την αυτονομία της ΕΚΤ στον πρωταρχικό στόχο που έχει θέσει και ο οποίος αφορά τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

Το θεσμικό πλαίσιο για τη συναλλαγματική πολιτική της ΕΕ προσδιορίζεται από τα άρθρα 19 και 109 της Συνθήκης. Το μεν πρώτο υποστηρίζει ότι το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να συνάψει συμφωνίες για τη συναλλαγματική ισοτιμία του Ευρώ εφόσον βέβαια οι συμφωνίες αυτές δε θίγουν τον πρωταρχικό στόχο της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών. Το δεύτερο δε άρθρο, πάλι υπό τον παραπάνω περιορισμό, υποστηρίζει ότι το Συμβούλιο των Υπουργών μπορεί να συνάψει συμφωνίες για τη συναλλαγματική πολιτική σε σχέση με τα νομίσματα των χωρών εκτός της ΕΕ. Οι τελευταίες όμως αυτές συμφωνίες θα διαμορφώνονται μόνο σε ειδικές περιστάσεις όπως στην περίπτωση της μη ευθυγράμμισης της ισοτιμίας του Ευρώ με τις μακροχρόνιες οικονομικές επιδόσεις της ΕΕ.

Η ΕΚΤ στις 22 Σεπτεμβρίου 2000, πραγματοποίησε την πρώτη της παρέμβαση στην αγορά συναλλάγματος με την εισαγωγή του Ευρώ. Με πρωτοβουλία της ΕΚΤ, οι νομισματικές αρχές των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας, του Καναδά και του Ηνωμένου Βασιλείου συμμετείχαν μαζί με την ΕΚΤ σε συντονισμένη παρέμβαση. Τη συντονισμένη παρέμβαση ακολούθησαν μονομερείς παρεμβάσεις της ΕΚΤ που θεωρούνται ως συνέχεια της συντονισμένης δράσης.

Επιδίωξη της πολιτικής στην αγορά συναλλάγματος το 2000 ήταν η σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής έναντι του Ευρώ η οποία αποτελούσε τον

ενδιάμεσο στόχο της νομισματικής πολιτικής⁷⁶. Η ομαλή σύγκλιση της ισοτιμίας της δραχμής προς την κεντρική της ισοτιμία υποβοηθήθηκε από την πολιτική των επιτοκίων και παρεμβάσεων στην αγορά συναλλάγματος που εφάρμοσε η Τ.τ.Ε.. Οι παρεμβάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος στην αγορά συναλλάγματος αποσκοπούσαν αφενός στην επιβράδυνση του ρυθμού σύγκλισης της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής προς την κεντρική ισοτιμία και αφετέρου στον περιορισμό των διακυμάνσεών της. Συνολικά εντός του 2000 οι παρεμβάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος που αφορούσαν την πώληση συναλλάγματος ανήλθαν σε 9,8 δισεκ. Δολ. ΗΠΑ, ενώ οι παρεμβάσεις της για αγορά συναλλάγματος σε 1,3 δισεκ. Δολ. ΗΠΑ. Οι πωλήσεις συναλλάγματος συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με εκροές κεφαλαίων, αφενός λόγω σύγκλισης των επιτοκίων και της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής και αφετέρου λόγω των συνθηκών που διαμορφώθηκαν στο ΧΑΑ.

Η συναλλαγματική ισοτιμία της δραχμής έναντι των άλλων νομισμάτων εκτός του Ευρώ ακολουθεί στενά την εξέλιξη της ισοτιμίας του Ευρώ έναντι των νομισμάτων αυτών, δεδομένου ότι η πολιτική της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής αποβλέπει στη σχετική σταθερότητα της ισοτιμίας του ελληνικού νομίσματος έναντι του Ευρώ.

5.1.3. Συναλλαγματικά Διαθέσιμα

Το Ευρωσύστημα είναι αρμόδιο να κατέχει και να διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών-μελών της ΕΕ που συμμετέχουν στην ΟΝΕ. Τόσο η ΕΚΤ όσο και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες κατέχουν και διαχειρίζονται συναλλαγματικά διαθέσιμα. Η ΕΚΤ μπορεί να ζητήσει από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες συμπληρωματική καταβολή διαθεσίμων υπό τους όρους που προβλέπονται στο παράγωγο κοινοτικό δίκαιο⁷⁷.

Το Διοικητικό Συμβούλιο όρισε την κατανομή των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ, τα οποία αποτελούνται από χρυσό, δολάρια ΗΠΑ και γιεν Ιαπωνίας, σύμφωνα με τις δυνητικές λειτουργικές ανάγκες και ενδέχεται να την τροποποιήσει όποτε και αν το

⁷⁶ Σημείο αναφοράς είναι η κεντρική ισοτιμία της δραχμής στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών ΙΙ.

⁷⁷ www.ecb.int

κρίνει σκόπιμο. Δεν γίνεται ενεργός διαπραγμάτευση της σύνθεσης κατά νόμισμα των διαθεσίμων για επενδυτικούς σκοπούς, ώστε να μην παρακωλύεται με οποιοδήποτε τρόπο η άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος⁷⁸.

Η Τ.τ.Ε. εξακολουθεί να διαχειρίζεται κατά την κρίση της τα συναλλαγματικά της διαθέσιμα αλλά εφόσον οι σχετικές πράξεις της υπερβαίνουν ένα συγκεκριμένο όριο, υποχρεούται να ενημερώνουν την ΕΚΤ ή να λαμβάνει την έγκρισή της έτσι ώστε να υπάρχει συνέπεια με την ενιαία νομισματική πολιτική του Ευρωσυστήματος. Όσον αφορά τα συναλλαγματικά διαθέσιμα τόσο της ΕΚΤ όσο και της Τράπεζας της Ελλάδος και γενικά όλων των εθνικών κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος, δημοσιεύεται σε μηνιαία βάση και με ένα μήνα υστέρηση το πρότυπο “για τα διεθνή διαθέσιμα και τη ρευστότητα συναλλάγματος” παράλληλα με την ενοποιημένη λογιστική κατάσταση του Ευρωσυστήματος.

Η διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ αποσκοπεί στο να διασφαλίζει ότι ανά πάσα στιγμή η ΕΚΤ έχει στη διάθεση της ένα επαρκές ποσόν ρευστών πόρων για τυχόν παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος εάν και όποτε το κρίνει αναγκαίο το Διοικητικό Συμβούλιο. Όταν πραγματοποιούνται τέτοιες παρεμβάσεις, χρησιμοποιούνται τα διαθέσιμα της ΕΚΤ σε ξένο νόμισμα. Γι’ αυτό η ρευστότητα και η ασφάλεια αποτελούν τις βασικές προϋποθέσεις για την επένδυση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ. Υπό αυτούς τους περιορισμούς η διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ στοχεύει στη μεγιστοποίηση της αξίας τους.

Η Τ.τ.Ε. αναλαμβάνει αποκεντρωτικά, τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ, σύμφωνα με βασικές κατευθυντήριες γραμμές και με μία στρατηγική επένδυση αναφοράς που καθορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο⁷⁹. Σύμφωνα με το Άρθρο 3 παρ. 1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ ένα από τα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ είναι να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών-μελών. Σύμφωνα με το Άρθρο 105 παρ. 3 ΣΕΚ η

---

⁷⁸ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ετήσια έκθεση 2000, Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα του Ευρωσυστήματος.

⁷⁹ καθώς και με μία τακτική επένδυση αναφοράς που αποφασίζεται από την εκτελεστική Επιτροπή.

προαναφερθείσα αρμοδιότητα δεν θίγει την εκ μέρους των κυβερνήσεων των κρατών μελών κατοχή και διαχείριση των τρεχόντων ταμιακών υπολοίπων σε συνάλλαγμα.

Παράλληλα με την κατανομή μεταξύ των νομισμάτων, η ΕΚΤ ορίζει τέσσερις βασικές παραμέτρους για την επένδυση των συναλλαγματικών της διαθεσίμων. Πρώτον, την επένδυση αναφοράς δύο επιπέδων για κάθε νόμισμα, δεύτερον, τις επιτρεπόμενες αποκλίσεις από αυτές τις επενδύσεις αναφοράς ως προς τον κίνδυνο επιτοκίου, τρίτον τον κατάλογο με τα αποδεκτά μέσα και τα είδη πράξεων και τέταρτον τα όρια του αναλαμβανόμενου πιστωτικού κινδύνου. Στη συνέχεια η Τ.τ.Ε. χρησιμοποιεί τα περιθώρια απόκλισης και τα όρια κινδύνου προκειμένου να μεγιστοποιήσει τις αποδόσεις των χαρτοφυλακίων που διαχειρίζεται για λογαριασμό της ΕΚΤ υπό συνεχή παρακολούθηση από την ΕΚΤ. Όταν διενεργεί τις επενδυτικές πράξεις της ΕΚΤ η Τ.τ.Ε. ενεργεί για λογαριασμό της ΕΚΤ, βάσει σχέσης αντιπροσώπευσης έτσι ώστε οι αντισυμβαλλόμενοι της ΕΚΤ στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές να μπορούν να διακρίνουν τις πράξεις που διενεργεί η Τ.τ.Ε. για λογαριασμό της ΕΚΤ από εκείνες που διενεργεί όταν διαχειρίζονται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα.

Από την έναρξη της εφαρμογής του το πλαίσιο αυτό λειτουργεί ικανοποιητικά αν και διεξάγονται συνεχείς εργασίες με σκοπό την λεπτομερέστερη επεξεργασία και βελτίωσή του. Αυτό ισχύει ιδίως για την επιλογή των αποδεκτών περιουσιακών στοιχείων και των μέσων στα οποία επενδύονται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα. Η ποικιλία των μέσων ήταν αρχικά κάπως περιορισμένη και θα εξακολουθήσει να ακολουθείται μία συνετή στάση πάνω στο θέμα αυτό. Ωστόσο έχει αρχίσει σταδιακή επέκταση των επιτρεπτών επενδυτικών μέσων.

5.1.4. Συστήματα Πληρωμών

Σε δήλωσή του τον Ιούνιο του 2000, το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας διευκρίνισε ότι η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών αποτελεί βασική λειτουργία των κεντρικών τραπεζών, η οποία συνδέεται άμεσα με τις αρμοδιότητες της ΕΚΤ στον τομέα της νομισματικής πολιτικής

και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας⁸⁰. Η ύπαρξη αξιόπιστων και αποδοτικών συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού είναι απαραίτητη για την ομαλή εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής και συμβάλλει στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος καθώς και στην εμπιστοσύνη του κοινού στο Ευρώ. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί, το Ευρωσύστημα παρακολουθεί προσεχτικά τις εξελίξεις στον τομέα των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού, παρέχει απευθείας υπηρεσίες πληρωμών και διακανονισμού και μεριμνά ώστε να τηρούνται οι σχετικές προδιαγραφές τόσο των συστημάτων που διαχειρίζεται το ίδιο όσο και των συστημάτων του ιδιωτικού τομέα. Ο εποπτικός ρόλος του Ευρωσυστήματος ο οποίος καλύπτει και τα διατραπεζικά συστήματα μεταφοράς κεφαλαίων μεγάλων ποσών και τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας αναγνωρίζεται στη Συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και στο Καταστατικό του ΕΣΚΤ.

Το Διοικητικό Συμβούλιο χαράζει την κοινή γραμμή πολιτικής όσον αφορά στην επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών καθορίζοντας τους στόχους και θέτοντας τις προδιαγραφές με τις οποίες πρέπει να συμμορφώνονται τα συστήματα πληρωμών⁸¹. Στους τομείς που δεν καλύπτονται ειδικά από την κοινή πολιτική επίβλεψης, οι πολιτικές που καθορίζονται σε επίπεδο εθνικών κεντρικών τραπεζών ισχύουν στο πλαίσιο της κοινής αυτής πολιτικής. Η εφαρμογή της κοινής αυτής γραμμής στην πολιτική εποπτείας διασφαλίζεται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες σε σχέση με τα συστήματα πληρωμών που έχουν νομίμως συσταθεί στην επικράτειά τους. Ωστόσο, ενόψει των ειδικών χαρακτηριστικών ορισμένων συστημάτων, το διοικητικό συμβούλιο δύναται να αναθέσει στην ΕΚΤ την αρμοδιότητα επίβλεψης των εν λόγω συστημάτων. Η κοινή γραμμή των εν λόγω συστημάτων μπορεί να διασφαλιστεί με νομικά κείμενα της ΕΚΤ⁸² ή με πιο άτυπα μέσα (π.χ. μέσω ψυχολογικής πίεσης). Ένα κατάλληλο πλαίσιο συντονισμού και υποβολής πληροφοριών εξασφαλίζει τη συνεπή εφαρμογή των πολιτικών επίβλεψης. Η εποπτική πολιτική του Ευρωσυστήματος βασίζεται κυρίως στις αρχές που αποβλέπουν στην ελαχιστοποίηση του συστημικού κινδύνου όπως

---

⁸⁰ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ετήσια έκθεση 2000, Δήλωση για το ρόλο του Ευρωσυστήματος στον τομέα της επίβλεψης των Συστημάτων Πληρωμών.

⁸¹ Άρθρο 22 ΣΕΕ.

⁸² σύμφωνα με το άρθρο 22 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

διατυπώθηκαν στην έκθεση της Επιτροπής Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επειδή η στενή συνεργασία μεταξύ των φορέων που επιβλέπουν τα συστήματα πληρωμών και των φορέων τραπεζικής εποπτείας συμβάλλει σε μία συλλογική στρατηγική μείωσης του κινδύνου στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και ως εκ τούτου είναι απαραίτητη, η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος και των εκτός της ζώνης του Ευρώ κρατών-μελών ως αρμόδιες για την επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών, μαζί με τις αρχές τραπεζικής εποπτείας της ΕΕ συμφώνησαν σ' ένα μνημόνιο συνεννόησης⁸³. Το μνημόνιο επικεντρώνεται στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των φορέων που επιβλέπουν τα συστήματα πληρωμών και των φορέων τραπεζικής εποπτείας σε σχέση με τα διατραπεζικά συστήματα μεταφοράς κεφαλαίων μεγάλων ποσών, προκειμένου να διασφαλιστεί η ευρωστία και η σταθερότητα των εν λόγω συστημάτων και των μελών τους (πιστωτικών ιδρυμάτων και εταιριών επενδύσεων). Το μνημόνιο μπορεί επίσης να χρησιμεύσει ως αφετηρία για την οργάνωση της συνεργασίας σε σχέση με τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας, συμπεριλαμβανομένων και των συστημάτων ηλεκτρονικού χρήματος.

5.1.5. Εποπτεία Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Οι εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον έχουν επηρεάσει και τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Ειδικότερα η δημιουργία της ΟΝΕ και η επικράτηση συνθηκών μακροοικονομικής σταθερότητας έχουν περιορίσει τον συναλλαγματικό και τον πιστωτικό κίνδυνο καθώς και τους κινδύνους ρευστότητας και επιτοκίων. Ωστόσο η μεγαλύτερη προσφυγή στην αγορά εκ μέρους των πιο εύρωστων επιχειρήσεων πιθανό να αυξήσει τη συμμετοχή επιχειρήσεων χαμηλότερης φερεγγυότητας στο χαρτοφυλάκιο δανείων των τραπεζών. Επιπλέον η προσπάθεια επέκτασης και διασποράς των εργασιών σε νέα - κατά κανόνα πιο σύνθετα - προϊόντα και στις αγορές και άλλων χωρών ενέχει πρόσθετους κινδύνους, η παρακολούθηση των οποίων επιβάλλει μεγαλύτερη εκπαίδευση και σε εξειδίκευση του προσωπικού και

---

⁸³ Το μνημόνιο αντικαθιστά προηγούμενη ρύθμιση που υπήρχε από το 1994 και λαμβάνει υπόψη τόσο το νέο θεσμικό περιβάλλον που δημιουργείται με την ίδρυση του Ευρωσυστήματος όσο και το εποπτικό πλαίσιο του Ευρωσυστήματος.

δημιουργεί για τα πιστωτικά ιδρύματα αυξημένες υποχρεώσεις ελέγχου και συντονισμού δραστηριοτήτων. Επίσης, σημασία έχει αν κατά την τιμολόγηση των υπηρεσιών τους και τη λήψη ενεχύρων προς διασφάλιση, οι τράπεζες έχουν λάβει υπόψη τους τη φάση του οικονομικού κύκλου και τις πιθανές εξελίξεις των τιμών στις αγορές χρεογράφων και ακινήτων. Πάντως εκτιμάται ότι η διαρκής ενίσχυση των εποπτικών κανόνων διεθνώς και η αναβάθμιση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών που έχει επιτευχθεί σε σημαντικό βαθμό τα τελευταία χρόνια, δημιουργούν τις προϋποθέσεις για απρόσκοπτη πορεία του πιστωτικού τομέα στη ζώνη του Ευρώ.

Βάσει του άρθρου 105 παρ.5 και 6 ΣΕΚ, το Συμβούλιο αποφασίζοντας ομόφωνα μετά από πρόταση της Επιτροπής και μετά από διαβουλεύσεις με την ΕΚΤ αλλά και αφού λάβει τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μπορεί να αναθέσει ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρέσει των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Για το πλαίσιο εποπτείας των χρηματοπιστωτικών ομίλων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη επεξεργαστεί πρόταση εποπτείας με βάση την έκθεση Μικτής Τεχνικής Ομάδας Εμπειρογνομώνων. Η Οδηγία αυτή αφορά τη συμπληρωματική εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ομίλων, όπως αυτοί ορίζονται στην Οδηγία και θα τροποποιεί όπου είναι αναγκαίο τις κλαδικές οδηγίες που ρυθμίζουν την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, των επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και των ασφαλιστικών εταιριών. Η πρόταση Οδηγίας επικεντρώνεται κυρίως στον προσδιορισμό της κεφαλαιακής επάρκειας σε επίπεδο χρηματοπιστωτικού ομίλου, στην παρακολούθηση και τον έλεγχο της συγκέντρωσης κινδύνου σε επίπεδο ομίλου και των συναλλαγών μεταξύ των επιχειρήσεων του καθώς και στη συνεργασία μεταξύ των αρχών που εποπτεύουν τις επιμέρους επιχειρήσεις που απαρτίζουν έναν χρηματοπιστωτικό όμιλο⁸⁴.

---

⁸⁴ Η Οδηγία αυτή προβλέπεται να υιοθετηθεί σύντομα και για τον προσδιορισμό του πεδίου εφαρμογής της έχει ζητηθεί από τα κράτη-μέλη να υποβάλουν κατάλογο χρηματοπιστωτικών ομίλων που εμπίπτουν σ' αυτήν.

Όσον αφορά στην εποπτεία των κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων καθιερώθηκε η ελάχιστη εναρμόνιση του περιεχομένου ορισμένων από τους βασικούς κανόνες της εποπτείας προς δύο κατευθύνσεις;

α) Για τον περιορισμό της έκθεσης των κοινοτικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε οικονομικούς κινδύνους μέσω της διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου τους ανάλογα με τους πελάτες και της κεφαλαιακής τους επάρκειας.

β) Για την ενίσχυση της ικανότητας των κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων να απορροφούν ζημιές σε σχέση με τα ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων, και το συντελεστή φερεγγυότητάς τους.

Με βάση τα παραπάνω δεν καθιερώθηκε μόνο μια εναρμονισμένη μεθοδολογία για τον υπολογισμό του πιστωτικού κινδύνου που ενδεχομένως έχουν να αντιμετωπίσουν τα πιστωτικά ιδρύματα αλλά επιπλέον καθορίστηκε και το ελάχιστο επίπεδο των ιδίων κεφαλαίων που οφείλουν να κρατούν για την αντιμετώπιση των εν λόγω κινδύνων ενώ παράλληλα καθιερώθηκε ένας ενιαίος ορισμός της έννοιας ιδίων κεφαλαίων για την εκπλήρωση των παραπάνω κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Ως προς το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο τραπεζικής εποπτείας, η Τ.τ.Ε. αύξησε πρόσφατα κατά 50% περίπου το ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο των πιστωτικών ιδρυμάτων, τόσο αυτών που έχουν τη νομική μορφή ανώνυμης εταιρίας όσο και αυτών που έχουν τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού. Την αύξηση αυτή δικαιολογούν οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι τους οποίους αντιμετωπίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα και η ανάγκη για πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων προκειμένου να δημιουργηθεί επαρκής υλικοτεχνική υποδομή υπό τις σημερινές ανταγωνιστικές συνθήκες. Σημειώνεται επίσης ότι η τελευταία αναπροσαρμογή του ελάχιστου αρχικού κεφαλαίου έχει γίνει προ οκταετίας. Εξάλλου έχει ήδη εκδοθεί Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για την τροποποίηση της Πράξης 2054/1992 περί του συντελεστή φερεγγυότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων ώστε να ενσωματωθούν στο ελληνικό δίκαιο οι σχετικές διατάξεις των Οδηγιών 98/32/ΕΚ και 98/33/ΕΚ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.: ΟΙ ΟΥΔΕΤΕΡΕΣ ΜΕ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

6.1. Εθνικές κεντρικές Τράπεζες.

Κάθε κράτος-μέλος διασφαλίζει το αργότερο μέχρι την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ, ότι η εθνική του νομοθεσία συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής του τράπεζας συμβιβάζεται με την προαναφερόμενη συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ⁸⁵.

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ και ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Όπως έχει ήδη λεχθεί το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ και απαιτεί να του παρέχεται κάθε αναγκαία πληροφορία⁸⁶.

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να εκτελούν και λειτουργίες άλλες από εκείνες που καθορίζονται στο καταστατικό του ΕΣΚΤ εκτός αν το Διοικητικό Συμβούλιο αποφανθεί με πλειοψηφία δύο τρίτων των ψήφων, ότι οι λειτουργίες αυτές παρακωλύουν τους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Οι εν λόγω λειτουργίες εκτελούνται υπ' ευθύνη των εθνικών κεντρικών τραπεζών και δε θεωρούνται ότι αποτελούν μέρος των λειτουργιών του ΕΣΚΤ.

Μεταξύ άλλων οι εθνικές κεντρικές τράπεζες και πιο συγκεκριμένα η Τ.τ.Ε.⁸⁷:

---

⁸⁵ Άρθρο 109 ΣΕΕ.

⁸⁶ Άρθρο 14 ΣΕΕ, Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες.

⁸⁷ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης-Άμστερνταμ, 17 Ιουνίου 1997.

- δεσμεύεται να τηρήσει το μεσοπρόθεσμο στόχο για μία σχεδόν ισοσκελισμένη ή πλεονασματική δημοσιονομική κατάσταση όπως προβλέπεται στα εθνικά προγράμματα σταθερότητας ή σύγκλισης και να αναλαμβάνει την αναγκαία κατά την κρίση τους διορθωτική δημοσιονομική δράση για την επίτευξη των στόχων των προγραμμάτων αυτών, κάθε φορά που έχει στοιχεία για υφιστάμενες ή αναμενόμενες σημαντικές αποκλίσεις από τους στόχους αυτούς.
- Καλείται να δημοσιεύει με δική τους πρωτοβουλία τις συστάσεις του Συμβουλίου που της διαβιβάζονται.
- Δεσμεύεται να αναλάβει την κατά την κρίση της αναγκαία διορθωτική δημοσιονομική δράση ώστε να επιτύχει τους στόχους των εθνικών προγραμμάτων σταθερότητας ή σύγκλισης μόλις λάβουν την έγκαιρη προειδοποίηση με τη μορφή Σύστασης του Συμβουλίου.
- Αρχίζει τις αναγκαίες κατά την κρίση της διορθωτικές δημοσιονομικές αναπροσαρμογές χωρίς καθυστέρηση μόλις λάβει πληροφορίες ότι υπάρχει κίνδυνος υπερβολικού ελλείμματος.
- Διορθώνει το υπερβολικό έλλειμμα το ταχύτερο δυνατό μετά την εμφάνισή του και εντός του έτους που ακολουθεί τη διαπίστωσή του, εκτός εάν συντρέχουν ειδικές περιστάσεις.
- Καλείται να δημοσιεύει με δική της πρωτοβουλία, τις συστάσεις που γίνονται και
- Δεσμεύεται να μην επικαλείται το ευεργέτημα του κανονισμού του Συμβουλίου για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος εκτός εάν βρίσκεται σε σοβαρή ύφεση. Για την εκτίμηση αυτή λαμβάνει κατά κανόνα ως σημείο αναφοράς μία ετήσια πτώση του πραγματικού ΑΕΠ κατά τουλάχιστον 0,75%.

6.2. Η Προσαρμογή της Τράπεζας της Ελλάδος στις Απαιτήσεις του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν απονέμει αποκλειστικά στα όργανα της Κοινότητας την άσκηση της οικονομικής πολιτικής. Αντιθέτως η οικονομική πολιτική παραμένει ακόμα

στην εθνική δικαιοδοσία των κρατών-μελών στα πλαίσια των διαδικασιών του άρθρου 99ΣΕΚ. Ακόμα και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες θα θεωρείτο αναγκαία για την Κοινότητα να συνάψει κάποια διεθνή συμφωνία, αυτή η συμφωνία δεν θα προχωρούσε πέρα από την απλή αναφορά γενικών κατευθύνσεων και όχι απαιτήσεων από τα κράτη-μέλη. Αν και τα κράτη-μέλη παραμένουν ακόμα δυναμικά στον τομέα της οικονομικής πολιτικής, έχουν ακόμα να αντιμετωπίσουν δύο περιορισμούς:

1. Είναι ελεύθερα να συνάπτουν συμφωνίες σε οποιοδήποτε τομέα επιθυμούν μόνο εφόσον αυτή η συμφωνία δεν αναφέρεται σε τομείς που ανήκουν στην αποκλειστική εξουσία της Κοινότητας.
2. Δεν δύνανται να προχωρήσουν στη σύναψη συμφωνιών οι οποίες θα απαιτούσαν την έντονη παρέμβαση των κυβερνήσεων των κρατών παραβιάζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τις απαγορεύσεις και τους περιορισμούς του άρθρου 101-104⁸⁸.

Στο πεδίο της διεθνούς συνεργασίας η ΕΚΤ και με την έγκρισή της οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να μετέχουν σε διεθνείς οργανισμούς υπό την επιφύλαξη πάντα του άρθρου 111 της ΣΕΕ. Σύμφωνα με το άρθρο 111 το Συμβούλιο αποφασίζοντας ομόφωνα ύστερα από Σύσταση της ΕΚΤ ή της Επιτροπής και επιδιώκοντας πάντα τον πρωταρχικό στόχο της σταθερότητας των τιμών μπορεί να συνάπτει συμφωνίες για ένα σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών με το Ευρώ έναντι μη κοινοτικών νομισμάτων, να προσαρμόζει ή ακόμα και να εγκαταλείπει τις κεντρικές ισοτιμίες του Ευρώ εντός του συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών. Το Συμβούλιο συνάπτει επίσης εμπορικές ή άλλες συμφωνίες για λογαριασμό της Κοινότητας με τρίτα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς. Σ' αυτό το σημείο θα λέγαμε ότι ισχύει το δόγμα της παραλληλότητας αφού η νομισματική πολιτική είναι ένα θέμα το οποίο καθορίζεται πλέον μέσα στα πλαίσια της ΕΕ και επομένως για το ίδιο θέμα το Συμβούλιο έχει την αρμοδιότητα να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες.

Με την επιφύλαξη λοιπόν της κοινοτικής αρμοδιότητας και των κοινοτικών συμφωνιών για την ΟΝΕ, τα κράτη-μέλη μπορούν να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών

---

⁸⁸ The Law of the European Central Bank, Zilioli-Selmayr, Hart publishing, 2001, ‘‘ The ECB and International Relations’’

οργανισμών και να συνάπτουν συμφωνίες. Με άλλα λόγια τα κράτη-μέλη δύνανται να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες κατά δεύτερο λόγο, αφού πρωτίστως η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στην Κοινότητα και μόνο εφόσον αυτές οι συμφωνίες δε θίγουν τις ήδη υπάρχουσες της Κοινότητας.

Η ΕΚΤ και η Τ.τ.Ε. θέσπισαν μία σειρά νομικών πράξεων προκείμενου να εξασφαλίσουν την ένταξη της Τράπεζας της Ελλάδος στο Ευρωσύστημα την 1^η Ιανουαρίου 2001, ημερομηνία κατά την οποία η Ελλάδα υιοθέτησε το Ευρώ. Αυτή την προσαρμογή του νομικού πλαισίου του Ευρωσυστήματος ήταν συνέπεια της Απόφασης που έλαβε το Συμβούλιο στις 19 Ιουνίου 2000 να καταργήσει την παρέκκλιση της Ελλάδος⁸⁹. Πριν από την ως άνω Απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ και βάσει του άρθρου 122 της Συνθήκης για την ΕΕ, η ΕΚΤ εξέτασε το καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος και τη σχετική ελληνική νομοθεσία. Με βάση τα ευρήματα από την εξέταση αυτή, η αξιολόγηση της ΕΚΤ σχετικά με τη συμβατότητα της ελληνικής νομοθεσίας προς τη Συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ ήταν ευνοϊκή στην έκθεση για τη σύγκλιση 2000 της ΕΚΤ που αφορούσε την Ελλάδα και τη Σουηδία. Η εισαγωγή του Ευρώ στην Ελλάδα και η ένταξη της Τράπεζας της Ελλάδος στο Ευρωσύστημα ήταν αφορμή για τις εξής νομικές μεταβολές. Η Τ.τ.Ε. τροποποίησε το καταστατικό της εξαλείφοντας ορισμένες ατέλειες οι οποίες είχαν εντοπιστεί το 1998. Αφού η Τ.τ.Ε. ζήτησε τη Γνώμη της ΕΚΤ, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ εξέδωσε Γνώμη με την οποία έγιναν δεκτές οι διατάξεις του νόμου για την κύρωση του καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος. Κατόπιν εκδόθηκε Γνώμη από την ΕΚΤ η οποία αναγνώριζε τις επιτυχείς προσπάθειες του εθνικού νομοθέτη να εξασφαλίσει τη συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας με τη συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ.

Οι Κανονισμοί του Συμβουλίου σχετικά με την εισαγωγή του Ευρώ έπρεπε να τροποποιηθούν με προσθήκη της Ελλάδος στον κατάλογο των συμμετεχόντων κρατών-μελών και με τον αμετάκλητο καθορισμό της συναλλαγματικής ισοτιμίας της

---

⁸⁹ Απόφαση Συμβουλίου ΕΚ αριθ. 427/2000 σύμφωνα με το άρθρο 122 παρ. 2 της Συνθήκης για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος από την Ελλάδα από την 1.1.2001, Επίσημη Εφημερίδα.

δραχμής προς το Ευρώ⁹⁰. Η ΕΚΤ εξέδωσε Γνώμη⁹¹ υποδεχόμενη ευνοϊκά τις προτάσεις και το Συμβούλιο ψήφισε τρεις Κανονισμούς που τροποποιούσαν τους μέχρι τότε ισχύοντες προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι η Ελλάδα θα υπάγεται στις ίδιες διατάξεις με τα λοιπά κράτη-μέλη μόλις υιοθετήσει το Ευρώ.

Στο πλαίσιο της νομικής προετοιμασίας για την ένταξη της Τράπεζας της Ελλάδος και βάσει του καταστατικού του ΕΣΚΤ, το Διοικητικό Συμβούλιο υιοθέτησε Σύσταση όπου προτείνονται εξωτερικοί ελεγκτές για τους ετήσιους λογαριασμούς της Τράπεζας της Ελλάδος από τη χρήση του 2001 και εξής. Τέλος η ΕΚΤ εξέτασε το νομικό πλαίσιο της και εισήγαγε, όπου ήταν αναγκαίο, τροποποιήσεις που προκύπτουν από το γεγονός ότι η Τ.τ.Ε. είναι πλήρως συμμετέχουσα εθνική κεντρική τράπεζα από την 1^η Ιανουαρίου 2001. Επίσης, η ΕΚΤ εξέτασε την ελληνική νομική τεκμηρίωση με την οποία εφαρμόζεται το νομικό πλαίσιο του Ευρωσυστήματος στους τομείς της νομισματικής πολιτικής και του συστήματος TARGET. Συγκεκριμένα επανεξετάστηκαν και τροποποιήθηκαν οι κανονισμοί λειτουργίας του συστήματος ΕΡΜΗΣ, του συστήματος διακανονισμού εντολών πληρωμών σε Ευρώ σε πραγματικό χρόνο, το οποίο διαχειρίζεται η Τ.τ.Ε. και το οποίο αποτελεί συνιστώσα του TARGET. Η νομική τεκμηρίωση της Τράπεζας της Ελλάδος βάσει της οποίας η Τράπεζα διενεργεί τις πράξεις νομισματικής πολιτικής εξετάστηκε και τροποποιήθηκε προκειμένου να αποτυπώνει τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα μέσα νομισματικής πολιτικής και τις διαδικασίες του Ευρωσυστήματος. Τέθηκε σε ισχύ νέος Κανονισμός σχετικά με μεταβατικές διατάξεις για την εφαρμογή ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών από την ΕΚΤ μετά την υιοθέτηση του Ευρώ στην Ελλάδα, καθώς επίσης και νομικές πράξεις για την καταβολή του εναπομένοντος κεφαλαίου και τη μεταβίβαση από την Τ.τ.Ε. συναλλαγματικών διαθεσίμων στην ΕΚΤ.

---

⁹⁰ Κανονισμός ΕΚ αριθ. 974/98 του Συμβουλίου της 3^{ης} Μαΐου 1998 για την εισαγωγή του Ευρώ, Επίσημη Εφημερίδα.

⁹¹ Γνώμη της ΕΚΤ της 16 Ιουνίου 2000 μετά από αίτημα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυνάμει του άρθρου 123 παρ. 5 της ΣΕΕ.

6.3. Πράξεις της Τράπεζας της Ελλάδος Συμβατές με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.

Η Κοινότητα δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών-μελών, ούτε τις αναλαμβάνει με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου⁹². Κανένα κράτος-μέλος δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές, ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις άλλου κράτους-μέλους, ούτε τις αναλαμβάνει, με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου. Η Τ.τ.Ε. λοιπόν δύναται να προβεί σε μία σειρά από ενέργειες όσον αφορά τα πέντε βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ που έχουμε προαναφέρει οι οποίες όμως θα μπορούσαμε να πούμε ότι διακρίνονται για την ουδετερότητα τους και δε θίγουν τις υποχρεώσεις της Τράπεζας της Ελλάδος ως μέλους του ΕΣΚΤ. Με άλλα λόγια πρόκειται για πράξεις οι οποίες δεν εγείρουν καμία ευθύνη της Τράπεζας όσον αφορά στις απαιτήσεις της ΕΚΤ και οι οποίες είτε διενεργούνται από την Τράπεζα είτε όχι δεν έχουν κανέναν αντίκτυπο στην όλη λειτουργία του ΕΣΚΤ. Τέτοιας φύσης πράξεις στις οποίες μπορεί να προβεί η Τ.τ.Ε υπό την επιφύλαξη του Άρθρου 101 και 102 ΣΕΚ είναι:

- Να τηρεί λογαριασμούς του Δημοσίου και Δημοσίων Οργανισμών, πιστωτικών ιδρυμάτων, νομικών και φυσικών προσώπων και άλλων συμμετεχόντων στις αγορές, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 101 και 102 ΣΕΚ.
- Να αγοράζει και να πουλά με πράξεις όψεως ή προθεσμίας κάθε είδους περιουσιακά στοιχεία σε συνάλλαγμα καθώς και σε πολύτιμα μέταλλα. Ως περιουσιακά στοιχεία σε συνάλλαγμα νοούνται τίτλοι και κάθε άλλο περιουσιακό στοιχείο εκφρασμένο σε οποιοδήποτε νόμισμα ή σε λογιστικές μονάδες.

---

⁹² Άρθρο 103 ΣΕΕ, πρώην άρθρο 104B.

- Να διενεργεί πιστοδοτικές και πιστοληπτικές πράξεις με πιστωτικά ιδρύματα και άλλα πρόσωπα που μετέχουν στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου επί απαιτήσεων ή τίτλων σε οποιοδήποτε νόμισμα, καθώς και σε πολύτιμα μέταλλα.
- Να αποδέχεται την παραφύλαξη και διαχείριση χρημάτων, χρεογράφων και άλλων αντικειμένων αξίας.
- Να παρέχει εγγυήσεις για γραμμάτια αγοραζόμενα από την ίδια για λογαριασμό άλλων εκδοτικών τραπεζών και της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών και να αναπροεξοφλεί αυτά κατόπιν αποφάσεως του Γενικού Συμβουλίου με την ανάλογη προμήθεια.
- Να συνιστά ή να μετέχει σε εξειδικευμένα νομικά πρόσωπα, τα οποία αναλαμβάνουν την υποστήριξη ή ειδικότερη επιδίωξη σκοπών που εμπίπτουν ή ανάγονται στις αρμοδιότητες της Τράπεζας.
- Σε περίπτωση παράβασης των νομοθετικών και κανονιστικών ρυθμίσεων σχετικά με την άσκηση των δραστηριοτήτων τους ή την παρακώλυση των κατά νόμο ελέγχων η Τράπεζα επιβάλλει τις κατά την κρίση της προσήκουσες διοικητικές κυρώσεις.
- Να ορίζει τα στοιχεία και τις πληροφορίες που είναι υπόχρεοι να της παρέχουν τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα, φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή άλλοι συμμετέχοντες στις αγορές, μη δικαιούμενοι να επικαλεστούν το τραπεζικό ή άλλο απόρρητο, προκειμένου να συλλέξει τα απαιτούμενα στατιστικά στοιχεία για την αποτελεσματικότερη άσκηση της λειτουργιών της.
- Να διενεργεί έλεγχο βιβλίων και στοιχείων καθώς επίσης να έχει δικαίωμα λήψης αντιγράφων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που ασκούν οποιαδήποτε επιχείρηση εφόσον υπάρχουν κατά την κρίση της ενδείξεις παραβάσεων κατά την άσκηση οποιασδήποτε δραστηριότητας⁹³.

---

⁹³ Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 5 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ και κατ' εφαρμογή της εκδιδόμενης συμπληρωματικής νομοθεσίας της ΕΕ.

6.4. Τα “Επιφυλασσόμενα πεδία” της Τράπεζας της Ελλάδος.

Η Τ.τ.Ε. δύναται να χρησιμοποιεί, όπως είδαμε και προηγουμένως, και άλλα μέσα νομισματικής πολιτικής, τα οποία κρίνει κατάλληλα όχι μόνο προκειμένου να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις του ΕΣΚΤ αλλά και για την καλύτερη διεκπεραίωση των λειτουργιών της και επίτευξη των στόχων της. Μπορεί λοιπόν, πέρα από τις αρμοδιότητες που της ανατίθενται μέσα από το ΕΣΚΤ να ενεργεί και άλλες εργασίες σε διάφορους τομείς της δραστηριότητάς της εφόσον αυτές δεν αντίκεινται στους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Μερικοί από αυτούς τους τομείς είναι οι ακόλουθοι:

➤ Το Κεφάλαιο της Τράπεζας της Ελλάδος

Η Τ.τ.Ε. μπορεί να πάρει αποφάσεις σχετικά με το κεφάλαιο το οποίο κατέχει. Πιο συγκεκριμένα, το κεφάλαιο της Τράπεζας της Ελλάδος δύναται να αυξηθεί με Απόφαση του Γενικού Συμβουλίου εγκρίσει της Κυβέρνησης. Η αύξηση καταβάλλεται εξολοκλήρου, η δε τιμή και ο τρόπος της εκδόσεως των νέων μετοχών ορίζεται από το Γενικό Συμβούλιο εγκρίσει της Κυβέρνησης. Κατ’ αυτόν τον τρόπο αποφασίζεται διάσπαση των μετοχών σε περισσότερα τμήματα και ορίζεται η ονομαστική αξία εκάστου, ώστε το κάθε τμήμα να αποτελεί αυτοτελή μετοχή.

➤ Η Επέκταση της Τράπεζας της Ελλάδος

Η Τ.τ.Ε. δικαιούται να ιδρύει Υποκαταστήματα ή Πρακτορεία ή να διορίζει πράκτορες σε οποιοδήποτε μέρος της Ελλάδας και όσον αφορά τα Πρακτορεία το προνόμιο αυτό το έχει και στην αλλοδαπή.

➤ Η Διοίκηση της Τράπεζας της Ελλάδος

Η Τ.τ.Ε. διοικείται από τον Διοικητή⁹⁴ και τους δύο υποδιοικητές της οι οποίοι διορίζονται για μία εξαετία με Προεδρικό Διάταγμα μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, κατόπιν προτάσεως του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας, υποχρεούνται δε να διαθέτουν όλο το χρόνο τους για τις υποθέσεις της Τράπεζας, εξαιρουμένων των περιπτώσεων κατά τις οποίες αποτελούν μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων νομικών

---

⁹⁴ Ο Διοικητής εκπροσωπεί την Τράπεζα και ενώπιον των Δικαστηρίων παντός βαθμού.

προσώπων Δημοσίου Δικαίου ή Δημοσίων Επιχειρήσεων ή Κρατικών Συμβουλευτικών Σωμάτων.

Ο Διοικητής⁹⁵ θα ασκεί εξ ονόματος του Γενικού Συμβουλίου διαρκή έλεγχο όσον αφορά τη διαχείριση του ενεργητικού και των λοιπών γενικών εργασιών της Τράπεζας εξαιρουμένων των θεμάτων που ανατίθενται στο Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής τα οποία εμπίπτουν ουσιαστικά στα καθήκοντα του ΕΣΚΤ.

➤ **Το προσωπικό της Τράπεζας της Ελλάδος**

Το προσωπικό της Τράπεζας της Ελλάδος, πλην των Διευθυντών, διορίζεται και απολύεται από τον Διοικητή μετά από πρόταση του Συμβουλίου Διευθύνσεως, σύμφωνα με το άρθρο 38 του καταστατικού της.

Οι υπάλληλοι διορίζονται μόνο για θέσεις που αποφασίζει το Γενικό Συμβούλιο. Ο αριθμός των υπαλλήλων που υπηρετούν στην Τράπεζα κάθε βαθμού και κατηγορίας ορίζεται εκάστοτε από το Γενικό Συμβούλιο ανάλογα με τις ανάγκες της. Μέχρι το βαθμό του Υπολογιστή μπορεί κάποιος να διορισθεί μόνο κατόπιν εξετάσεων οι οποίες προκειμένου για λογιστικό προσωπικό αποτελούν και απαραίτητη προϋπόθεση για τη μονιμοποίησή του. Όσον αφορά το τεχνικό και το βοηθητικό προσωπικό, γι' αυτό ισχύουν ειδικότεροι κανονισμοί ανάλογα κάθε φορά με τις απαιτήσεις της Τράπεζας.

Οι Διευθυντές και οι υπάλληλοι της Τράπεζας λαμβάνουν το μισθό τους, τη σύνταξή τους ή οποιαδήποτε άλλη αμοιβή υπό τους όρους που θέτει το Γενικό Συμβούλιο. Η αμοιβή αυτών δεν δύναται να ορίζεται με τη μορφή προμήθειας ή συμμετοχής στα κέρδη της Τράπεζας⁹⁶.

➤ **Σχέσεις της Τράπεζας της Ελλάδος με το κράτος**

Το Ελληνικό Δημόσιο δύναται να αναθέσει στην Τ.τ.Ε. τη διεξαγωγή συναλλαγών του σε χρήμα, επιταγές, και συνάλλαγμα και γενικώς τραπεζικών συναλλαγών στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Ειδικότερα οι λογαριασμοί και τα υπόλοιπα του Δημοσίου σε δραχμές συμπεριλαμβανομένων και των λογαριασμών των Δημοσίων Επιχειρήσεων,

⁹⁵ Ο Διοικητής δικαιούται να αναθέσει στους Υποδιοικητές οποιοδήποτε από τα καθήκοντά του.

⁹⁶ Τμήμα V, Άρθρο 38 του Καταστατικού της Τ.τ.Ε.

δύνανται να τηρούνται στην Τράπεζα⁹⁷. Οι λογαριασμοί και τα διαθέσιμα του Δημοσίου σε συνάλλαγμα θα τηρούνται στην Τράπεζα.

Επί των ανωτέρω θα καταβάλλεται τόκος από την Τράπεζα. Το ύψος του επιτοκίου θα καθορίζεται με σύμβαση και πάντως θα αντανakλά τις συνθήκες και τους όρους αγοράς.

Η Τράπεζα θα διενεργεί για λογαριασμό του Δημοσίου εισπράξεις και πληρωμές δημοσίων χρημάτων και θα τηρεί τους σχετικούς λογαριασμούς σύμφωνα με τις οδηγίες των αρμόδιων δημοσίων αρχών έναντι αμοιβής που θα καθορίζεται με σύμβαση. Η ευθύνη της Τράπεζας σε σχέση με τα κεφάλαια αυτά περιορίζεται στην ακριβή εκτέλεση των λαμβανομένων οδηγιών.

Στην Τράπεζα θα ανατίθεται η έκδοση και η εξυπηρέτηση όλων των εσωτερικών δημοσίων δανείων με όρους που θα συμφωνούνται.

Οι συμφωνούμενες αμοιβές για τις παρεχόμενες προς το Δημόσιο υπηρεσίες θα αντανakλούν επίσης τις συνθήκες και τους όρους της Αγοράς.

Η Τράπεζα δεν δύναται να παρέχει ευκολίες προς το Δημόσιο ή τις Δημόσιες Επιχειρήσεις άμεσα ή έμμεσα με προεξοφλήσεις, δάνεια, προκαταβολές ή υπερβάσεις πιστώσεων. Επίσης η Τράπεζα δεν δύναται να εγγυάται γραμμάτια του Δημοσίου Ταμείου ή άλλες υποχρεώσεις του Δημοσίου ή των Δημοσίων Επιχειρήσεων. Πιο συγκεκριμένα βάσει του Άρθρου 101 και 102 ΣΕΚ απαγορεύονται οι υπεραναλήψεις ή οποιουδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την ΕΚΤ ή από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών προς τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, κεντρικές κυβερνήσεις, περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών, ενώ παράλληλα απαγορεύεται κάθε μέτρο που θεσπίζει προνομιακή πρόσβαση των ανωτέρω αρχών εφόσον δεν υπαγορεύεται από λόγους προληπτικής εποπτείας.

➤ **Εποπτεία Χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και επιβολή κυρώσεων⁹⁸**

Η Τ.Τ.Ε. έχει την ελευθερία θέσπισης διοικητικών κυρώσεων σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα και γι' αυτό το λόγο δύναται να προβεί σε μία σειρά από ενέργειες

⁹⁷ Υπόψη και η σχετική διάταξη άρθρου 2 Ν. 6294/1934 (ΦΕΚ Α 319)

⁹⁸ Προστέθηκε με την από 25.4.2000 Απόφαση της Γενικής Συνέλευσης που κυρώθηκε με το Ν. 2832/2000 (ΦΕΚ Α 141/23.6.2000)

χωρίς ουσιαστικά να θεωρείται ότι έρχονται σε αντίθεση με τις επιδιώξεις του ΕΣΚΤ και ότι είναι ασυμβίβαστες μ' αυτές.

Οι κυρώσεις αυτές συνίστανται κυρίως σε:

A. Χρηματική ποινή υπολογιζόμενη ως τόκο επί του ποσού της παράβασης, για τη χρονική διάρκεια αυτής και με επιτόκιο μεγαλύτερο από το επιτόκιο οριακής χρηματοδότησης των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τ.τ .Ε. μέχρι πέντε (5) εκατοστιαίες μονάδες, αναπροσαρμοζόμενο σε περίπτωση υποτροπής σύμφωνα με τα ισχύοντα στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ.

B. Αναστολή της δυνατότητας συμμετοχής σε πράξεις που συνδέονται με την άσκηση νομισματικής πολιτικής.

Γ. Επιβολή περιορισμών στην πρόσβαση στο μηχανισμό οριακής χρηματοδότησης των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τ.τ.Ε., αναστολή της δυνατότητας πρόσβασης στην οριακή χρηματοδότης, αναστολή ή αποκλεισμό από την πρόσβαση στο μηχανισμό παροχής ενδοημερήσιας χρηματοδότησης από την Τ.τ.Ε., αναστολή χρήσης του λογαριασμού διακανονισμού μέλους συστημάτων πληρωμών, προσωρινή ή οριστική αποβολή από τέτοια συστήματα.

Δ. Άτοκη κατάθεση στην Τ.τ.Ε. ποσού μέχρι τριπλάσιου του ποσού της παράβασης και διάρκειας η οποία δεν υπερβαίνει τη διάρκεια της παράβασης ή, αν το ποσό της παράβασης δεν μπορεί να οριστεί, άτοκη κατάθεση μέχρι τριών δισεκατομμυρίων δραχμών και διάρκειας μέχρι ενός έτους.

Ε. Άρση της δυνατότητας τήρησης υποχρεωτικών καταθέσεων σε νέα επίπεδα.

Οι παραπάνω κυρώσεις επιβάλλονται σωρευτικά με Πράξη του Διοικητή ή εξουσιοδοτημένων από αυτόν οργάνων.

Οι διατάξεις των περιπτώσεων Δ, και Ε, καταργούνται από της υποκατάστασής του Ευρώ στο εθνικό νόμισμα ενώ οι λοιπές παραμένουν στο βαθμό που δεν προσβάλλουν βέβαια τις αρμοδιότητες της ΕΚΤ να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις σύμφωνα με τα άρθρα 19 και 34 παράγραφος 3 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και ασκούνται σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν κάθε φορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.: ΚΡΑΤΗ - ΜΕΛΗ ΜΕ “ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗ”

7.1. Το καθεστώς της παρέκκλισης.

Όπως λέχθηκε προηγουμένως, τα κράτη-μέλη για να λάβουν μέρος στην Τρίτη φάση της ΟΝΕ ήταν υποχρεωμένα να εκπληρώσουν κάποιους συγκεκριμένους στόχους, την επιτυχία των οποίων έκρινε η Επιτροπή και το ΕΝΙ υποβάλλοντας σχετική έκθεση στο Συμβούλιο. Οι εκθέσεις αυτές έχουν ως θέμα τους το κατά πόσο έχει επιτευχθεί υψηλός βαθμός σταθερής σύγκλισης με βάση την πλήρωση των ακόλουθων κριτηρίων⁹⁹:

- Επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερότητας των τιμών, αυτό καταδεικνύεται από ένα ποσοστό πληθωρισμού του κράτους αυτού που προσεγγίζει το αντίστοιχο ποσοστό των τριών, το πολύ, κρατών-μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών .
- Επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερότητας των δημοσίων οικονομικών, αυτό καταδεικνύεται από την επίτευξη μίας δημοσιονομικής κατάστασης χωρίς υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα¹⁰⁰.
- Τήρηση των προβλεπόμενων περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπονται από το Μηχανισμό των Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος επί δύο τουλάχιστον χρόνια, χωρίς υποτιμήσεις έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους-μέλους.
- Διάρκεια της σύγκλισης που θα έχει επιτευχθεί από το κράτος μέλος και της συμμετοχής του στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος, αντανακλώμενη στα επίπεδα των μακροπρόθεσμων επιτοκίων.

---

⁹⁹ Άρθρο 121 ΣΕΕ.

¹⁰⁰ Σύμφωνα με την έννοια του άρθρου 104 παρ. 6 ΣΕΚ.

Πέρα από τα ανωτέρω τέσσερα κριτήρια¹⁰¹ τα οποία θίγουν οι εκθέσεις που αναφέραμε, εξετάζουν επίσης το χρονικό περιθώριο μέσα στο οποίο πρέπει αυτά

να επιτευχθούν, το κατά πόσο η νομοθεσία κάθε κράτους μέλους συμπεριλαμβανομένου και του καταστατικού της εθνικής του κεντρικής τράπεζας συμβιβάζεται με το καταστατικό του ΕΣΚΤ, την εξέλιξη του Ευρώ, τα αποτελέσματα ολοκλήρωσης των αγορών καθώς και άλλους σημαντικούς δείκτες.

Βάσει των παραπάνω εκθέσεων και μετά από Σύσταση της Επιτροπής το Συμβούλιο εκτιμούσε κατά πόσο τα κράτη-μέλη πληρούσαν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος. Κατόπιν τούτου και λαμβάνοντας υπόψη του το Συμβούλιο και τη Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αποφάσιζε εάν το συγκεκριμένο κράτος-μέλος μπορούσε να εισέλθει στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ και όριζε ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου. Αφού οριζόταν ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου το Συμβούλιο αποφασίζει εάν κάποια και ποια από τα κράτη-μέλη χρειάζονται “παρέκκλιση”. Αυτά τα κράτη-μέλη τα οποία δεν πληρούσαν τις παραπάνω προϋποθέσεις έπρεπε να τύχουν παρέκκλισης και καλούνται “κράτη-μέλη με παρέκκλιση”.

Ο χαρακτηρισμός ενός κράτους-μέλους με παρέκκλιση συνεπάγεται ότι αυτό το κράτος-μέλος ενεργεί κατά παρέκκλιση από τα παρακάτω άρθρα του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ. Πιο συγκεκριμένα:

- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση διατηρούν τις εξουσίες τους στον τομέα της νομισματικής πολιτικής σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο (παρέκκλιση από το Άρθρο 3 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση δε χρειάζονται την έγκριση της ΕΚΤ για τη συμμετοχή τους σε Διεθνείς Νομισματικούς Οργανισμούς (παρέκκλιση από το Άρθρο 6 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).

---

¹⁰¹ βλ. ειδικό πρωτόκολλο σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη του Μάαστριχτ.

- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση δεν είναι υποχρεωμένες να διαμορφώνουν τη νομισματική τους πολιτική βάσει των κατευθυντήριων γραμμών του Διοικητικού Συμβουλίου (παρέκκλιση από το Άρθρο 12.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση δεν αποτελούν μέρος του ΕΣΚΤ και δεν είναι υποχρεωμένες να ενεργούν στον τομέα της νομισματικής πολιτικής σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ (παρέκκλιση από το Άρθρο 14.3 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση είναι οι μόνες που εκδίδουν τραπεζογραμμάτια εντός της επικράτειάς τους (παρέκκλιση από το Άρθρο 16 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση δεν υπάγονται στους περιορισμούς που θέτει η ΕΚΤ αναφορικά με τις πράξεις ανοικτής αγοράς που εκτελούν και τις πιστωτικές εργασίες (παρέκκλιση από το Άρθρο 18 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση δεν είναι υποχρεωμένες να διατηρούν στην ΕΚΤ ελάχιστα αποθεματικά (παρέκκλιση από το Άρθρο 19 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Τα μέσα που χρησιμοποιεί το Διοικητικό Συμβούλιο για την άσκηση νομισματικού ελέγχου δε δεσμεύει τις κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση (παρέκκλιση από το Άρθρο 20 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση δε δεσμεύονται από τους Κανονισμούς που εκδίδει η ΕΚΤ αναφορικά με τα συστήματα συμψηφισμού και πληρωμών (παρέκκλιση από το Άρθρο 22 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση δεν υπάγονται στις εξωτερικές τους σχέσεις στους περιορισμούς που θέτει το Καταστατικό της ΕΚΤ και του ΕΣΚΤ (παρέκκλιση από το Άρθρο 23 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).

- Οι ετήσιοι λογαριασμοί των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών με παρέκκλιση καταρτίζονται από τις ίδιες και όχι από την εκτελεστική επιτροπή της ΕΚΤ (παρέκκλιση από το Άρθρο 26.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Οι ετήσιοι λογαριασμοί των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών με παρέκκλιση ελέγχονται από δικούς τους ελεγκτές και όχι από ελεγκτές που υποδεικνύει το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ (παρέκκλιση από το Άρθρο 27 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση δεν είναι υποχρεωμένες να μεταβιβάζουν στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα, τα οποία αντιθέτως, μπορούν να διαχειρίζονται μόνες τους βάσει της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής που οι ίδιες έχουν χαράξει, ούτε μέρος του νομισματικού τους εισοδήματος ενώ παράλληλα δε μετέχουν στην κατανομή των κερδών ή ζημιών της ΕΚΤ (παρέκκλιση από τα Άρθρα 30, 31, 32, 33 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση δεν συμμετέχουν στο διορισμό των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ (παρέκκλιση από το Άρθρο 50 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).
- Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών με παρέκκλιση δεν υπάγονται στους περιορισμούς που θέτει το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ σχετικά με την ανταλλαγή τραπεζογραμμάτων (παρέκκλιση από το Άρθρο 52 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ).

Τα δικαιώματα ψήφου των κρατών μελών με παρέκκλιση αναστέλλονται προκειμένου για τις αποφάσεις του Συμβουλίου που αφορούν στις προαναφερθείσες αποφάσεις. Σ' αυτές τις περιπτώσεις ορίζεται ειδική πλειοψηφία που καθορίζεται στα δύο τρίτα των σταθμισμένων ψήφων των αντιπροσώπων των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση, ενώ όπου απαιτείται ομοφωνία αυτή αφορά στην ομοφωνία των κρατών μελών. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι εφόσον υπάρχουν κράτη-μέλη με παρέκκλιση ο αριθμός των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής μπορεί να είναι μικρότερος από τον

προβλεπόμενο στο άρθρο 11 παράγραφος 1 του καταστατικού του ΕΣΚΤ αλλά σε καμία περίπτωση δε θα είναι μικρότερος από τέσσερα¹⁰².

Τα κράτη-μέλη με παρέκκλιση θα πρέπει να ακολουθούν πολιτικές για την επιδίωξη υψηλού βαθμού σταθερής σύγκλισης γι' αυτό το λόγο και υποβάλλουν στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή τα αναγκαία στοιχεία για την τακτική άσκηση πολυμερούς εποπτείας υπό μορφή "προγραμμάτων σύγκλισης". Τα προγράμματα αυτά αφορούν σε:

- ένα μεσοπρόθεσμο στόχο όσον αφορά τη σχεδόν ισοσκελισμένη ή πλεονασματική δημοσιονομική οικονομική κατάσταση η οποία συνοδεύεται από σταθερότητα των τιμών
- αύξηση του ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους
- επιπτώσεις των δημοσιονομικών και άλλων οικονομικών μέτρων στον προϋπολογισμό,
- ανάλυση του κατά πόσο τυχόν μεταβολές των κύριων οικονομικών παραδοχών θα επηρέαζαν την κατάσταση των δημόσιων οικονομικών και το χρέος.

Το Συμβούλιο εξετάζει το περιεχόμενο του προγράμματος σύγκλισης και μετά από Σύσταση της Επιτροπής εκδίδει Γνώμη και καλεί το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος αν χρειάζεται να προσαρμόσει το πρόγραμμά του. Το Συμβούλιο παρακολουθεί την εφαρμογή των προγραμμάτων σύγκλισης προκειμένου να εξασφαλίσει ότι οι πολιτικές τους είναι προσανατολισμένες προς τη σταθερότητα και να αποφευχθούν διακυμάνσεις. Εάν διαπιστώσει σημαντική απόκλιση της δημοσιονομικής κατάστασης, το Συμβούλιο απευθύνει Σύσταση προς το ενδιαφερόμενο κράτος ώστε να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα προσαρμογής.

Τα κράτη-μέλη με παρέκκλιση τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο χρόνια μπορούν να ζητήσουν από την Επιτροπή και την ΕΚΤ να εκτιμήσουν την κατάσταση στην οποία

---

¹⁰² Το Γενικό Συμβούλιο της ΕΚΤ συγκροτήθηκε ακριβώς για το λόγο ότι υπάρχουν κράτη-μέλη με παρέκκλιση.

βρίσκονται και στη συνέχεια το Συμβούλιο αποφασίζει ποια από αυτά ικανοποιούν τα κριτήρια σύγκλισης και μπορούν να προχωρήσουν στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ. Εάν καταργηθεί μία παρέκκλιση το Συμβούλιο με ομόφωνη Απόφαση των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση και του συγκεκριμένου κράτους μέλους μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την ΕΚΤ θεσπίζει την ισοτιμία με το Ευρώ, αντικαθιστά το νόμισμα του συγκεκριμένου κράτους μέλους και αποφασίζει για τα λοιπά μέτρα που είναι αναγκαία για την εισαγωγή του Ευρώ ως ενιαίου νομίσματος στο ενδιαφερόμενο μέλος.

Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση, κατά την παραπάνω έννοια, διατηρούν τις εξουσίες τους στον τομέα της νομισματικής πολιτικής σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο. Επιπλέον, οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση δεν καταβάλλουν το εγγεγραμμένο τους στην ΕΚΤ κεφάλαιο εκτός αν το Γενικό Συμβούλιο αποφασίσει¹⁰³, ότι πρέπει να καταβληθεί ένα ελάχιστο ποσοστό ως συμβολή στις δαπάνες λειτουργίας της ΕΚΤ. Η κεντρική τράπεζα κράτους μέλους του οποίου καταργήθηκε η παρέκκλιση καταβάλλει το μερίδιό της στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ στην ίδια έκταση όπως και οι κεντρικές τράπεζες των άλλων κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση και μεταβιβάζει σ' αυτή τα απαιτούμενα συναλλαγματικά διαθέσιμα.

7.2. Κράτη-μέλη υπό καθεστώς παρέκκλισης.

Το Συμβούλιο, βάσει του άρθρου 121 ΣΕΚ, συνεργάζομενο σε επίπεδο κρατών μελών ή κυβερνήσεων, εξετάζοντας την περίπτωση κάθε κράτους μέλους χωριστά σχετικά με τις δυνατότητες του για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και εκτιμώντας:

---

¹⁰³ με ειδική πλειοψηφία που αντιπροσωπεύει τουλάχιστον του δύο τρίτα του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της ΕΚΤ και τουλάχιστον το ήμισυ των μεριδιούχων.

Α) ότι η Σουηδία δεν πληροί στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και άρα η Σουηδία τυγχάνει παρέκκλισης,

Β) δυνάμει της γνωστοποίησης από τη μεριά της Δανίας ότι δεν προτίθεται να μεταβεί στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, ότι όλα τα άρθρα και οι διατάξεις της Συνθήκης και του καταστατικού του ΕΣΚΤ που αφορούν παρεκκλίσεις, ισχύουν έναντι της Δανίας.

Γ) δυνάμει της γνωστοποίησης από τη μεριά του Ηνωμένου Βασιλείου ότι δεν προτίθεται να μεταβεί στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ την 1^η Ιανουαρίου 1999, το Ηνωμένο Βασίλειο δεν υποχρεούται να προσαρμόσει τη νομοθεσία του με σκοπό τη μετάβαση στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ,

εξέδωσε στις 3.5.1998 την Απόφαση 98/317/ΕΚ ότι το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, οι Κάτω Χώρες, η Αυστρία, η Πορτογαλία και η Φινλανδία πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος την 1^η Ιανουαρίου 1999. Πιο συγκεκριμένα όσον αφορά κάθε μία από τις παραπάνω χώρες ισχύουν τα ακόλουθα:

1. Σουηδία

Με τη σημερινή τους μορφή τα νομοσχέδια που έχουν κατατεθεί στη Βουλή της Δανίας και αφορούν στην τροποποίηση του καταστατικού της Κεντρικής της Τράπεζας περιλαμβάνουν ορισμένα μη συμβιβάσιμα σημεία που σχετίζονται με την ένταξη της τράπεζας στο ΕΣΚΤ. Επίσης η προβλεπόμενη ημερομηνία έγκρισης των προτάσεων δεν είναι σύμφωνη με το χρονοδιάγραμμα που ορίζεται στη Συνθήκη. Η νομοθεσία στη Σουηδία δεν συμβιβάζεται με τη Συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ.

Η Σουηδία επίσης δεν πληροί το τέταρτο κριτήριο, αφού η σουηδική κορόνα δε συμμετείχε ούτε συμμετέχει στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών και εκτός αυτού έχει σημειώσει σημαντικές διακυμάνσεις οι οποίες αντικατοπτρίζουν μεταξύ άλλων την απουσία στόχου για συναλλαγματική ισοτιμία. Η Σουηδία συνεπώς δεν πληροί το κριτήριο της συναλλαγματικής ισοτιμίας.

2. Δανία

Εφόσον η Δανία γνωστοποίησε ότι δεν θα συμμετάσχει στο τρίτο στάδιο, εξαιρείται. Δυνάμει της ανωτέρω γνωστοποίησης το Συμβούλιο δεν απαιτείται να προβεί σε εκτίμηση για τη Δανία. Το αποτέλεσμα αυτής της εξαίρεσης, όπως ειπώθηκε και προηγουμένως, είναι ότι όλα τα άρθρα και οι διατάξεις της Συνθήκης και του ΕΣΚΤ που αφορούν παρεκκλίσεις ισχύουν έναντι της Δανίας.

Κατά τ' ανωτέρω η Δανία δεν περιλαμβάνεται στην πλειοψηφία των κρατών μελών που πληρούν τους απαραίτητους όρους για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος οι οποίοι αναφέρονται στο άρθρο 121 της ΣΕΚ¹⁰⁴. Βέβαια το καθεστώς της εξαίρεσης μπορεί να καταργηθεί οπότε παύουν να ισχύουν τα ανωτέρω.

3. Ηνωμένο Βασίλειο

Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του πρωτοκόλλου αριθ.11 της Συνθήκης του Μάαστριχτ και ύστερα από γνωστοποίηση, του Ηνωμένου Βασιλείου προς το Συμβούλιο στις 30 Οκτωβρίου 1999 ότι δεν πρόκειται να υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα την 1^η Ιανουαρίου 1999 - κατάσταση η οποία δεν έχει αλλάξει - ορισμένες διατάξεις της Συνθήκης και του καταστατικού του ΕΣΚΤ δεν ισχύουν για το Ηνωμένο Βασίλειο. Το Ηνωμένο Βασίλειο διατηρεί τις εξουσίες του στον τομέα της νομισματικής πολιτικής σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία. Δυνάμει της ανωτέρω γνωστοποίησης το Συμβούλιο δεν απαιτείται να προβεί σε εκτίμηση για το Ηνωμένο Βασίλειο.

Εν ολίγοις, δεν υπάρχει σήμερα νομική υποχρέωση του Ηνωμένου Βασιλείου να εξασφαλίσει ότι η εθνική του νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένου και του Καταστατικού της τράπεζας της Αγγλίας, είναι συμβατή με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου όπως είναι φανερό διαφέρει από τις δύο προαναφερόμενες και ουσιαστικά αποτελεί μία ιδιαίτερη μορφή παρέκκλισης αφού ουσιαστικά δεν ισχύουν γι' αυτό τα άρθρα και οι διατάξεις της Συνθήκης και του ΕΣΚΤ που αφορούν τις παρεκκλίσεις. Παρόλ' αυτά η Τράπεζα της Αγγλίας καταβάλλει το

---

¹⁰⁴ Άρθρο 121 ΣΕΚ παράγραφος 2 δεύτερη περίπτωση και παράγραφος 3 πρώτη περίπτωση.

μερίδιο του εγγεγραμμένου κεφαλαίου, μεταβιβάζει στην ΕΚΤ τα περιουσιακά στοιχεία σε συνάλλαγμα και συνεισφέρει στα αποθεματικά της στην ίδια βάση όπως και η εθνική κεντρική τράπεζα κράτους μέλους η παρέκκλιση του οποίου έχει καταργηθεί.

7.3. Η περίπτωση της Ελλάδας.

Η ελληνική κυβέρνηση κατέθεσε το καλοκαίρι του 1997 νομοσχέδιο με στόχο τη συμμόρφωση του Καταστατικού της Τ.τ.Ε. προς τις απαιτήσεις της Συνθήκης και του καταστατικού του ΕΣΚΤ. Ο νόμος αυτός εγκρίθηκε από το κοινοβούλιο τον Νοέμβριο του 1997. Οι διατάξεις για την ανεξαρτησία της Τ.τ.Ε. τέθηκαν σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 1997. Το χρονοδιάγραμμα της ένταξης της τράπεζας στο ΕΣΚΤ δεν ήταν πλήρως ικανοποιητικό. Παρά τις ατέλειες αυτές, η νομοθεσία στην Ελλάδα συμβιβαζόταν με τη Συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ.

Σε δωδεκάμηνη βάση το μέσο ποσοστό πληθωρισμού στην Ελλάδα ανερχόταν τον Ιανουάριο του 1998 σε 5,2% ήταν δηλαδή αρκετά ανώτερο της τιμής αναφοράς. Το ποσοστό του πληθωρισμού στην Ελλάδα παρέμεινε ανώτερο της τιμής αναφοράς σε όλη την περίοδο από τον Δεκέμβριο του 1996 πάντως, κατά το διάστημα αυτό μειώθηκε σε κάποιο βαθμό η διαφορά μεταξύ του ελληνικού πληθωρισμού και της τιμής αναφοράς. Η Ελλάδα εκείνη την περίοδο δεν πληρούσε το κριτήριο για τη σταθερότητα των τιμών.

Για την Ελλάδα ίσχυε τότε Απόφαση σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος¹⁰⁵.

Στην Ελλάδα σημειώθηκε πολύ σημαντική υποχώρηση του δημοσιονομικού ελλείμματος, το οποίο από 13,8% του ΑΕγχΠ το 1993 υποχώρησε στο 4% το 1997 αλλά το έλλειμμα εξακολουθούσε να είναι αρκετά υψηλότερο από την τιμή αναφοράς.

---

¹⁰⁵ Απόφαση του Συμβουλίου της 26^{ης} Σεπτεμβρίου 1994.

Ο δείκτης δημοσίου χρέους ήταν υψηλός και παρέμεινε σχετικά σταθερός κατά τη διάρκεια του δεύτερου σταδίου¹⁰⁶, Η Ελλάδα δεν πληρούσε τότε το κριτήριο για τη δημοσιονομική κατάσταση.

Η ελληνική δραχμή εισήλθε στο ΜΣΙ τον Μάρτιο του 1998, αλλά δεν συμμετείχε στο μηχανισμό αυτό στην εξεταζόμενη διετή περίοδο. Η δραχμή ήταν σχετικά σταθερή έναντι των νομισμάτων του ΜΣΙ στην εξεταζόμενη περίοδο, αλλά κατά περιόδους αντιμετώπισε πιέσεις που εξουδετερώθηκαν με αυξήσεις στα εγχώρια επιτόκια και με παρεμβάσεις στις αγορές συναλλάγματος. Η Ελλάδα δεν πληρούσε τότε το κριτήριο της συναλλαγματικής ισοτιμίας.

Το μέσο μακροπρόθεσμο επιτόκιο στην Ελλάδα στους δώδεκα μήνες έως τον Ιανουάριο του 1998 ανερχόταν σε 9,8%, ήταν δηλαδή υψηλότερο από την τιμή αναφοράς. Τα στοιχεία για τα επιτόκια στην Ελλάδα, τα οποία ως το Μάιο του 1997 αφορούσαν ομόλογα με αρχική διάρκεια μικρότερη των δέκα ετών δεν θα μπορούσαν να συγκριθούν μ' εκείνα των υπολοίπων κρατών μελών. Η διαφορά μεταξύ των επιτοκίων των κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις περιορίζεται αλλά εξακολουθούσε να παραμένει μεγάλη. Η Ελλάδα τότε δεν ικανοποιούσε το κριτήριο για τη σύγκλιση των επιτοκίων.

7.4. Η υπέρβαση της παρέκκλισης.

Βασικός στόχος της νομισματικής πολιτικής για την υπέρβαση της παρέκκλιση αποτέλεσε η εξασφάλιση υψηλού βαθμού σταθερότητας των τιμών. Μέχρι τη λήψη της Απόφασης για την ένταξη της Ελλάδας στη ζώνη του Ευρώ, η νομισματική πολιτική επικεντρώθηκε στην ικανοποίηση του κριτηρίου σύγκλισης για τον πληθωρισμό, καθώς και των δύο κριτηρίων που αφορούν στη σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας και στα μακροπρόθεσμα επιτόκια. Στη συνέχεια, η νομισματική πολιτική επικεντρώθηκε στο να συγκρατήσει τις πληθωριστικές πιέσεις που αυξάνονταν λόγω της μεγάλης

---

¹⁰⁶ Το 1996 ανήλθε στο ανώτατο όριο του 111,6% του ΑΕγχΠ πριν υποχωρήσει στο 108,7% το 1997.

ανόδου της διεθνούς τιμής του πετρελαίου και της συνεχιζόμενης ανατίμησης του δολαρίου και αφετέρου να διασφαλίσει την ομαλή μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα. Η μετάβαση αυτή έθετε περιορισμούς στην άσκηση της νομισματικής πολιτικής, επειδή συνεπαγόταν τη σύγκλιση των ελληνικών επιτοκίων στο χαμηλότερο επίπεδο των επιτοκίων στη ζώνη του Ευρώ, καθώς και της τρέχουσας συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής προς την ισοτιμία μετατροπής του Ευρώ.

Η νομισματική πολιτική του 2000, έτος καθοριστικό όσον αφορά στην προετοιμασία της Ελλάδας για την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, ασκήθηκε σ' ένα ιδιαίτερα δυσμενές περιβάλλον, καθώς είχε να αντιμετωπίσει τις πληθωριστικές πιέσεις που αναφέραμε προηγουμένως ενώ παράλληλα η άσκηση της πολιτικής των επιτοκίων υπέκειτο στους ανωτέρω περιορισμούς. Παρ' όλα αυτά, η νομισματική πολιτική πέτυχε τις βασικές της επιδιώξεις. Πιο συγκεκριμένα:

- Συνέβαλε καθοριστικά στην ικανοποίηση του κριτηρίου σύγκλισης για τον πληθωρισμό καθώς και των κριτηρίων για τη συναλλαγματική ισοτιμία και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια.
- Με την προσεκτική και βαθμιαία σύγκλιση των επιτοκίων περιόρισε τις εγχώριες πληθωριστικές πιέσεις και μάλιστα σε μία περίοδο που ο πυρήνας του πληθωρισμού επηρεάστηκε δυσμενώς από ειδικούς παράγοντες και από τις έμμεσες επιπτώσεις εξωγενών παραγόντων στις τιμές.
- Με τις παρεμβάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος στις αγορές συναλλάγματος και χρήματος, η νομισματική πολιτική συντέλεσε στην ομαλή και σταδιακή σύγκλιση της τρέχουσας ισοτιμίας της δραχμής προς την ισοτιμία μετατροπής της σε Ευρώ.

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι ήταν αποφασιστική η συμβολή της νομισματικής πολιτικής στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων για την ένταξη της χώρας μας στη ζώνη του Ευρώ και στη διαμόρφωση πρόσφορων συνθηκών για την ομαλή μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα.

7.5. Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος στην Ελλάδα.

Προκειμένου να επιτευχθεί η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος σε λογιστική μορφή και η ένταξη της Ελλάδος στο ευρωσύστημα προηγήθηκε σειρά από ουσιώδεις προσαρμογές που αφορούσαν σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων της Τράπεζας. Ειδικότερα, μετατράπηκαν σε Ευρώ τα δραχμικά υπόλοιπα των λογαριασμών που τηρούνται από τα πιστωτικά ιδρύματα στην Τ.τ.Ε. και συνδέονται με την άσκηση της νομισματικής πολιτικής, ενοποιήθηκαν τα συστήματα πληρωμών Ερμής και Ευρώ-Ερμής και από την 1.1.2001 όλες οι πράξεις στη διατραπεζική αγορά διενεργούνται πλέον σε Ευρώ, ενώ επίσης έγιναν σημαντικές επενδύσεις σε τεχνολογικό εξοπλισμό και κατάλληλες προσαρμογές για τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων που παραμένουν στην κατοχή της. Ακόμη, ολοκληρώθηκαν με επιτυχία οι διαδικασίες μετάπτωσης στο περιβάλλον του Ευρώ των λογιστικών συστημάτων της Τράπεζας, καθώς και των συστημάτων που σχετίζονται με τη διαχείριση και τη διαπραγμάτευση των Τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου. Επίσης, προσαρμόστηκαν στο νέο περιβάλλον τα συστήματα επικοινωνίας της Τ.τ.Ε με την ΕΚΤ, μετατράπηκε το δημόσιο χρέος σε Ευρώ και από τις 2.1.2001 η Ηλεκτρονική Δευτερογενής Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) λειτουργεί στο ενιαίο νόμισμα, εξασφαλίζοντας αυξημένη εμπορευσιμότητα στους τίτλους του Δημοσίου.

Στη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Ιούνιο του 2000 επιβεβαιώθηκε ότι η Ελλάδα είχε ικανοποιήσει τα απαιτούμενα κριτήρια σύγκλισης για την ένταξη της στη ζώνη του Ευρώ από 1.1.2001. Η υιοθέτηση από την Ελλάδα του ενιαίου νομίσματος αποτελεί το επιστέγασμα μίας μακρόχρονης και δύσκολης προσπάθειας για τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας. Ο υψηλός βαθμός μακροοικονομικής σταθερότητας που επιτεύχθηκε τα τελευταία χρόνια έχει αποφέρει πολλαπλά οφέλη και έχει συντελέσει στην επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας, ο

οποίος το 2000 υπερέβη, για πέμπτο κατά σειρά έτος, το μέσο ρυθμό ανάπτυξης στη ζώνη του Ευρώ¹⁰⁷.

Γενικότερα, θα λέγαμε ότι η Τ.τ .Ε. κατέβαλλε έντονες προσπάθειες προκειμένου να ενισχύσει την αποτελεσματικότητά της σε όλους τους τομείς των αρμοδιοτήτων της. Ειδικότερα, συνέβαλε αποτελεσματικά στην ικανοποίηση των κριτηρίων για την ένταξη της χώρας στη ζώνη του Ευρώ καθώς και στη διαμόρφωση πρόσφορων συνθηκών στις αγορές χρήματος και συναλλάγματος για την ομαλή μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα. Επιπλέον, ολοκλήρωσε έγκαιρα και με επιτυχία τις αναγκαίες θεσμικές αλλαγές και τεχνικές εργασίες για την εισαγωγή του Ευρώ και την ενσωμάτωση της Τράπεζας στο ευρωσύστημα. Επιβράβευση των μακρόχρονων αυτών προσπαθειών ήταν η αναγνώριση από τους εταίρους μας στην ΕΕ ότι όλο το εγχείρημα της πλήρους ένταξης της χώρας μας στην ΟΝΕ από την 1.1.2001 πραγματοποιήθηκε κατά τρόπο υποδειγματικό που θα αποτελεί στο μέλλον πρότυπο ενεργειών για τις υπό ένταξη χώρες.

---

¹⁰⁷ Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 2000.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι εκτός από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή, τα θεσμικά όργανα της ΟΝΕ είναι το ΕΣΚΤ και η ΕΚΤ, στα οποία ανήκει μεταξύ άλλων η χάραξη και η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής και το εκδοτικό προνόμιο αντίστοιχα, καθώς και η άσκηση της κανονιστικής λειτουργίας της Κοινότητας στο νομισματικό τομέα, με την εκ μέρους της ΕΚΤ έκδοση Κανονισμών και Αποφάσεων. Στο πλαίσιο αυτό σημαντικές είναι και οι αρμοδιότητες, εκτελεστικής, διοικητικής ή συμβουλευτικής φύσεως, των εθνικών κεντρικών τραπεζών, του γενικού Συμβουλίου της ΕΚΤ καθώς και της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής.

Ο ακρογωνιαίος λίθος της κοινής ευρωπαϊκής νομισματικής πολιτικής είναι η ΕΚΤ, η οποία μαζί με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες που συμμετέχουν στη ζώνη του Ευρώ συγκροτούν το ευρωσύστημα μέσω του οποίου χαράσσεται και εφαρμόζεται η νομισματική πολιτική στη ζώνη του Ευρώ, διενεργούνται πράξεις συναλλάγματος, διαχειρίζονται επίσημα τα συναλλαγματικά διαθέσιμα των μελών του, εκδίδονται τραπεζογραμμάτια και κέρματα στη ζώνη του Ευρώ και προωθείται η ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Βασικός στόχος της κοινής νομισματικής πολιτικής είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στα πλαίσια της ζώνης του Ευρώ, δηλαδή η προστασία της αγοραστικής δύναμης του Ευρώ.

Οι αποφάσεις δημοσιονομικής πολιτικής λαμβάνονται αποκλειστικά από τις εθνικές κυβερνήσεις. Η άσκηση ανεξάρτητης εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής αναμένεται να επηρεάσει την κοινή νομισματική πολιτική, μέσω της επίδοσης των πληθωριστικών πιέσεων και προσδοκιών στα κράτη-μέλη. Για την επίτευξη μακροοικονομικής σταθερότητας κρίνεται απαραίτητη όχι μόνο η δημοσιονομική πειθαρχία των ανεξάρτητων δημοσιονομικών πολιτικών, αλλά και ο συντονισμός τους στα πλαίσια της ζώνης του Ευρώ. Για να διασφαλιστεί η νομισματική σταθερότητα στη ζώνη του Ευρώ υιοθετήθηκε το ΣΣΑ μέσω του οποίου προβλέπεται η εφαρμογή δεσμευτικών κανόνων άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής ώστε να αποφευχθούν οι δυσάρεστες καταστάσεις

για την άσκηση αποτελεσματικής νομισματικής πολιτικής από ανεύθυνες κινήσεις των κρατών-μελών όπως η δέσμευση των κρατών μελών να παρουσιάζουν μακροπρόθεσμα ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό προϋπολογισμό και η υιοθέτηση ενεργειών ώστε να διορθώνεται η παρουσία υψηλών ελλειμμάτων.

Το ΕΣΚΤ κατέχει και θα διαχειρίζεται ένα σημαντικό κομμάτι από τα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών που θα συμμετέχουν στη ζώνη του Ευρώ. Ταυτόχρονα θα είναι σε θέση να διενεργεί και πράξεις σε συνάλλαγμα. Η συναλλαγματική αυτή πολιτική καθορίζεται από την οργάνωση των παρεμβάσεων στις συναλλαγματικές αγορές, τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων από την ΕΚΤ, τις κατευθυντήριες γραμμές για τις συναλλαγματικές πράξεις από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών, τη συνεργασία μετά της ζώνης του Ευρώ και άλλων κρατών της ΕΕ στους τομείς της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής. Τα κράτη μέλη που δε συμμετέχουν στη ζώνη του Ευρώ πρέπει να αντιμετωπίζουν τη συναλλαγματική τους πολιτική ως πρόβλημα κοινού ενδιαφέροντος. Τέλος, οι αποφάσεις για τις κεντρικές ισοτιμίες καθώς και για το εύρος διακυμάνσεων θα λαμβάνονται μόνο από το ΕΣΚΤ και τους υπουργούς οικονομικών των συμμετεχόντων στη ζώνη.

Η άσκηση κοινής νομισματικής πολιτικής έχει δεχθεί σοβαρή κριτική αφού τα κράτη-μέλη της ΕΕ που συμμετέχουν στην ΟΝΕ χαρακτηρίζονται από ουσιώδεις οικονομικές διαφορές μεταξύ τους. Η κοινή νομισματική πολιτική θα μπορεί να επιτύχει τα μέγιστα οφέλη μόνο αν τα μέλη υπόκεινται στις ίδιες πραγματικές διαταραχές. Ακόμα και στην περίπτωση που τα μέλη υπόκεινται στις ίδιες πραγματικές διαταραχές, με αποτέλεσμα τον συγχρονισμό του οικονομικού τους κύκλου, διαφορές στο μηχανισμό μετάδοσης των νομισματικών αποφάσεων αναμένονται να δυσκολέψουν την αποτελεσματική άσκηση της κοινής νομισματικής πολιτικής. Η αύξηση των ανταγωνιστικών πιέσεων στην ΟΝΕ αναμένεται να οδηγήσει πολλές επιχειρήσεις στην προσπάθεια μείωσης του κόστους λειτουργίας τους μέσω συγχωνεύσεων, εξαγορών και αναδιάρθρωσης της οικονομίας τους. Οι προσπάθειες αυτές αναπόφευκτα συνοδεύονται από απώλειες εργαζομένων, με συνέπεια να παρατηρείται σημαντική αύξηση της ανεργίας. Τέλος,

μέσα στα πλαίσια της ΟΝΕ, οι εθνικές κυβερνήσεις υπόκεινται την απώλεια άσκησης ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής και δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν με επιτυχία αρνητικές εξελίξεις στην οικονομία.

Πάντως, η πορεία ως τώρα της λειτουργίας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, αν και είναι νωρίς ακόμα για να το διαπιστώσουμε, μόνο θετικά οφέλη έχει αποφέρει. Το πρώτο και αισιόδοξο μήνυμα, είναι ότι οι Ευρωπαίοι πολίτες αγκάλιασαν το κοινό νόμισμα, το Ευρώ με ενθουσιασμό, διαψεύδοντας ακόμη και πρόσφατες δημοσκοπήσεις που μιλούσαν για ισχυρό σκεπτικισμό σχετικά με το νέο νόμισμα η εισαγωγή του οποίου, ως εθνικού νομίσματος των δώδεκα κρατών-μελών που συμμετέχουν στην Ευρωζώνη, αποτέλεσε ορόσημο της πορείας προς την Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση.

Η ΟΝΕ όμως τουλάχιστον μέχρι σήμερα δε γνωρίζουμε αν αποτελεί την άριστη νομισματική περιοχή,. Αποτελεί πάντως σίγουρα το σημείο εκκίνησης για τη συζήτηση των νομισματικών ενώσεων. Η συζήτηση αυτή εκκινεί απο το γεγονός ότι η συμμετοχή μίας χώρας σε μία νομισματική ένωση έχει όχι μόνο οφέλη, αλλά και κόστος. Προφανώς τα οφέλη και τα κόστη διαφέρουν μεταξύ των χωρών αφού εξαρτώνται από τις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα, την εξεταζόμενη χρονική περίοδο, αλλά και το βαθμό εξειδίκευσης των οικονομιών των κρατών-μελών σύμφωνα με το συγκριτικό τους πλεονέκτημα. Ποια είναι όμως αυτά τα κόστη και τα οφέλη; Η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα ξεφεύγει από τα όρια της παρούσας μελέτης αλλά μπορεί κάλλιστα να αποτελέσει αντικείμενο κάποιας άλλης έρευνας. Πάντως οι καταλληλότεροι υποψήφιοι για μία νομισματική ένωση είναι είτε οι οικονομίες που έχουν την ίδια περίπου παραγωγική διάρθρωση και συνεπώς χαμηλό βαθμό εξειδίκευσεως, που ελαχιστοποιεί την πιθανότητα εμφανίσεως ασυμμετρικών διαταραχών, είτε οικονομίες με υψηλό βαθμό διαφοροποίησης της παραγωγής, που μειώνει τις αρνητικές επιπτώσεις των ασυμμετρικών διαταραχών.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

“Είμαστε πλέον στην Ευρωζώνη και αυτό δεν επιτρέπει καμμία ολιγωρία και αμεριμνησία. Τα ημίμετρα δεν ωφελούν. Αν δεν γίνουν κατεπειγόντως γενναίες αλλαγές σε σημαντικούς τομείς δεν θα έχουμε καλή τύχη στην Ευρωζώνη. Αν όμως γίνουν αυτά που πρέπει μπορούμε και θα πάμε μπροστά”. Αυτά τα ρηξικέλευθα, σε ανάλογα σκληρή γλώσσα, πρεσβεύει ο υποδιοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Νικόλαος Γκαργκάνας μιλώντας στον “Επενδυτή” επί τη ευκαιρία της πρεμιέρας του Ευρώ και επιτρέψτε μου να σφραγίσω τούτη εδώ τη μελέτη με τα λεγόμενά του.

Τα λεγόμενα του υποδιοικητή της Τ.τ.Ε αποκτούν πρόσθετη βαρύτητα και αξία επειδή ο ίδιος θεωρείται εκ των πρωτεργατών της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης.

Σε ασυνήθιστα σκληρή και απερίφραστη γλώσσα, ο υποδιοικητής ταξινομεί τα σημαντικότερα προβλήματα ως εξής:

1. **Αγορά εργασίας:** Θεωρεί ότι οι παρεμβάσεις που έχουν γίνει είναι ανεπαρκέστατες! Χρειάζονται νέες ραγδαίες παρεμβάσεις για την πλήρη απελευθέρωση αυτής της αγοράς, σαν προϋπόθεση για την τόνωση των επενδύσεων, άρα και για τη μείωση της ανεργίας. Ταυτόχρονα πρέπει να αναβαθμιστεί η επαγγελματική εκπαίδευση, να δημιουργηθούν οι κατάλληλες δεξιότητες.
2. **Πραγματικές ιδιωτικοποιήσεις:** Πρέπει συγκεκριμένοι τομείς και επιχειρήσεις να περάσουν στα χέρια του ιδιωτικού τομέα , ο οποίος μπορεί να είναι πιο αποτελεσματικός στην επένδυση και την ανάπτυξη. Με το να μοιράζουμε απλώς μετοχές δημοσίων επιχειρήσεων στο επενδυτικό κοινό, δεν επιτυγχάνουμε κάτι σπουδαίο.
3. **Δημόσια Διοίκηση:** Πρέπει να αλλάξουν άρδην οι λειτουργίες του Δημόσιου τομέα ώστε να μην στέκεται εμπόδιο στην οικονομική ανάπτυξη και να μην αποθαρρύνει

τις επενδύσεις. Σύγχρονη και ανταγωνιστική οικονομία δε συμβαδίζει με ξεπερασμένη δημόσια διοίκηση.

4. **Απελευθέρωση των αγορών:** όπως έχουν ήδη δείξει η απελευθέρωση των τραπεζικών αγορών και των τηλεπικοινωνιών, η απελευθέρωση φέρνει καλύτερες και φθηνότερες υπηρεσίες για τους καταναλωτές, ανταγωνισμό και αύξηση της ανταγωνιστικότητας.
5. **Ξένες επενδύσεις:** Καμία οικονομία δεν μπορεί να έχει ανταγωνιστικότητα, δυναμισμό, στο διεθνές περιβάλλον, εξωστρέφεια και αυξημένο μερίδιο στις εξαγωγές χωρίς την προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων.
6. **Τέρμα στα προνόμια:** Η πεισματική υπεράσπιση των προνομίων του καθενός αποβαίνει τελικά εις βάρος όλων μας. Όταν πριν από μερικά χρόνια απελευθερώθηκε η τραπεζική αγορά, κάποιοι μιλούσαν για θέσεις εργασίας που θα χαθούν και υπερασπίζονταν πεισματικά τα προνόμιά τους. Η εμπειρία έδειξε ότι αντίθετα, δημιουργήθηκαν θέσεις εργασίας και επωφελήθηκαν και οι καταναλωτές και η οικονομία γενικότερα.
7. **Ανταγωνιστικές επιχειρήσεις:** Ο ανταγωνισμός στη ζώνη του Ευρώ θα αναγκάσει τις επιχειρήσεις να εκσυγχρονιστούν, να συγχωνευτούν κ.λ.π. Το μέσο μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων είναι πολύ μικρό για να αντέξει τον Διεθνή ανταγωνισμό. Η παραδοσιακή οικογενειακή οργάνωση των επιχειρήσεων δεν αντέχει στον διεθνή ανταγωνιστικό στίβο, πρέπει να περάσουμε στο corporation. Μεσοπρόθεσμα θα αντέξουν μόνο όσες επιχειρήσεις προσαρμοστούν.

Και το κράτος και οι επιχειρήσεις έχουν κάνει σημαντικά βήματα: επιτεύχθηκε η δημοσιονομική σταθερότητα και δημιουργήθηκε ένα περιβάλλον σχετικά χαμηλού πληθωρισμού και φθηνού χρήματος. Από την άλλη οι ιδιωτικές επενδύσεις αυξάνονται παράλληλα με την παραγωγικότητα στη βιομηχανία.

Όμως όλα αυτά δεν αρκούν. Χρειάζονται τώρα τόλμη και νέα βήματα προς τα εμπρός!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- “Ερευνητικές Μονογραφίες, Η Τ.τ.Ε. και ο Δημοκρατικός έλεγχος”, Γεώργιος Αλογοσκούφης, εκδ. Ιανουάριος 1996.
- Κέντρο Προγραμματισμού και Ερευνών, “Σκέψεις για την αναγκαία σταθεροποιητική και αναπτυξιακή πολιτική και το ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος ενόψει της ΟΝΕ”, Δ. Ντόγκα, Ιούνιος 1996.
- “ΟΝΕ–Συλλογή της Κοινοτικής Νομοθεσίας”, Ιούνιος 1999.
- “Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα”, ετήσια έκθεση 2000.
- “Καταστατικό Τράπεζας της Ελλάδος”, εκδ. Θ΄, 2000.
- “Εθνικό Σχέδιο Εισαγωγής Τραπεζογραμματίων και Κερμάτων Ευρώ”, εκδ. Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Τ.τ.Ε.
- “Ευρωνέα”, Περιοδική Ενημερωτική Έκδοση για το Ευρώ, εκδ. Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, Τεύχος 6, Σεπτέμβριος 2000.
- “Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης”, Παναγιώτης Ι. Κανελλόπουλος, εκδ. Β΄, Οκτώβριος 1993.
- “Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο”, Δαγτόγλου Π. , Έκδοση Β΄ , εκδ. Σάκκουλα, 1985.
- “Νομισματική Πολιτική 2000-2001”, εκδ. Τ.τ.Ε., Μάρτιος 2001.
- “Έκθεση Διοικητή για το έτος 2000”, εκδ. Τ.τ.Ε., 2001.
- “Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα”, Φραγκφούρτη, Μάρτιος 2001.
- “Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές” τόμος Β΄ Οικονομική Ολοκλήρωση και Πολιτικές – Θεωρία Νομισματικών Ενώσεων.
- “Ευρώ 1999, Έκθεση για την πρόοδο της σύγκλισης και σχετική Σύσταση ενόψει της μετάβασης στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ”, Μέρος 2: Έκθεση
- “Ευρωπαϊκή και Οικονομική Νομισματική Ένωση”, Αθήνα, Αλεξάκη Π., εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 1994.
- “Η Συνθήκη του Μάαστριχτ και ο Ευρωπαϊκός συνταγματικός χώρος”, Αθήνα, Βενιζέλου Ε. , εκδ. Σάκκουλα.

- “Ευρώ και Δίκαιο. Οι νομικές συνέπειες της εισαγωγής του Ευρώ”, Αθήνα, Γεωργιάδη Α & Λιακοπούλου Θ. , εκδ. Π.Ν. Σάκκουλα, Δίκαιο και Οικονομία.
- “Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση”, τόμος Α΄, 4^η εκδ., ISBN 9602329912 Στεφάνου Κ., εκδ. Αντ. Σάκκουλα 1999.
- “Τα θεσμικό και νομικό πλαίσιο του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Νομίσματος ΕΥΡΩ και οι αναμενόμενες επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία”, ISBN 9601500839, Αθήνα, Τσάκωνας Α. εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 1999.
- “Οι Νομικές Επιπτώσεις από την εισαγωγή του Ευρώ”, Νομικό Βήμα, Κανελλόπουλος Π., τόμος 47, 1999, σελ. 1672τόμος 47, σελ. 1672.
- “Η θεσμική διάσταση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης κατά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ στο συλλογικό έργο Ευρωπαϊκή Ένωση-Πραγματικότητα, προβλήματα και προοπτικές μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ”, Αναστόπουλος Ι.Δ., εκδ. Αντ. Σάκκουλα 1996 .
- “Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Η εφαρμογή του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης”, Μηνιαίο Δελτίο, Μάιος 1999.
- “Ο Συντονισμός της Οικονομικής Πολιτικής στην ΟΝΕ”, Ευρωνέα, Σαχινίδης Φ.Δ., Περιοδική Ενημερωτική έκδοση για το Ευρώ, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.
- “Το Ευρώ, οι Αναγκαίες Διαρθρωτικές αλλαγές στην Ελληνική οικονομία και οι Τράπεζες. Τάσεις: Ελληνική Οικονομία”, Αλογοσκούφης Γ. και Ι. Αρτάγου Αθήνα: All Media Publications 1999.
- “Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση, Προκλήσεις και αναγκαίες προσαρμογές”, Χαλικιάς Δ.Ι., Αθήνα: All Media Publications 2000.
- “Οικονομικά Πλεονεκτήματα και Κόστος της Συμμετοχής στην ΟΝΕ. Τάσεις: Ελληνική Οικονομία”, Χαλικιάς Δ.Ι., Αθήνα: All Media Publications 2000.
- “Δημοσιονομική Ενοποίηση και Δημοσιονομική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση”, Θ. Γεωργακόπουλος και Ε. Τσακαλώτου, Οικονομικές Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκδ. Σταμούλη 1996.

Ξένη

- Smits, R. 1996, “The European Central Bank – Institutional Aspects”, Kluwer Law International, The Hague.

- Haan Jacob 1999, "The case for an independent European Central Bank, A Comment", European Journal of Political Economy.
- Gros D. And N. Thygesen 1992, "European Monetary Intergration: From the European Monetary System to European Monetary Union", Longman, London.
- Alesina A. and Summers L.H., 1993, "Central Bank Independence and Macroeconomic Performance, Some Cooperative Evidence", Journal of Money, Credit and Banking.
- Al Nowaihi Ali, Levine P., Philip D., 1997, "Central Bank Independence: Gain without Pain? " Centre of European Economic Studies, Discussion paper.
- Cukierman A. 1994, "Central Bank Independence and Monetary Control", Economic Journal.
- Jordan T., 1999 "Central Bank Independence and the Sacrifice Ratio", European Journal of Political Economy.
- "The Law of the European Central Bank", Zilioli-Selmayr, Hart Publishing 2001.
- "Central Bank Independence, Targets and Credibility", Francesco Lippi, 1999.
- Kenen P. 1995, "Economic and Monetary Union: Moving beyond Maastricht", Cambridge, University Press London.
- "Maastricht Treaty 1992 Treaty on European Union, Council and Commission of the European Communities", Luxembourg 2000.
- Melitz J. 1997 "Some Cross-country Evidence About Debt, Deficits and the Behaviour of Monetary and Fiscal Authorities", CEPR Discussion paper No 1653.
- European Commission 1990 "One Market, one Money", European Economy No 44.
- Internet, [http: // europa.eu.int](http://europa.eu.int).